

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство финансија
и привреде

ХОРИЗОНТАЛНИ ПРАВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Издавач:

Министарство финансија и привреде Републике Србије
Кнеза Милоша 20, 11000 Београд, Србија

Ова публикација је настала уз подршку:

GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH)
ACCESS – Програм подршке развоја конкурентности МСП у Србији у
складу са процесом придруживања ЕУ
Макензијева 24/5, 11000 Београд, Србија

Аутори: Драган Божанић, Јелена Поповић

Уредници: Сабина Николић, Тамара Илић

Стручна рецензија: Хелмут Маирхофер, Снежана Матић, Душан Вучковић

Припрема за штампу: Позитив

Штампа: Радункић д.о.о., Београд

ISBN: 978-86-88295-12-3

Тираж: 2000

Место и датум публикације: Београд, септембар 2012. године.

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

005.6:34(094.5)

БОЖАНИЋ, Драган

Хоризонтални правни оквир у области инфраструктуре
квалитета у Републици Србији / (Драган Божанић, Јелена
Поповић). – Београд : Министарство финансија и привреде
Републике Србије, 2012 (Београд : Радункић). – 129, 131 стр. :
илустр. ; 25 cm

Текст штампан у међусобно обрнутим смеровима. – Насл. Стр.
приштампаног енгл. превода ; Serbian horizontal legal framework
in the field of quality infrastructure. – Тираж 2.000. – Стр. 5-8:

Предговор / Јелена Поповић, Тобијас Штолц. – Садржи и:
Закон о техничким захтевима за производе и оцењивање
усаглашености ; Закон о акредитацији ; Закон о метрологији.
ISBN 978-86-88295-12-3

1. Поповић, Јелена, (аутор) (аутор додатног текста)

а) Управљање квалитетом – Правни аспект – Законски прописи

COBISS.SR-ID 193656588

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство финансија
и привреде

ХОРИЗОНТАЛНИ ПРАВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Београд, 2012.

УВОД	11
ПОГЛАВЉЕ 1.	12
1.1. ШТА ЈЕ ИНФРАСТРУКТУРА КВАЛИТЕТА	12
1.2. ЕЛЕМЕНТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА	13
1.3. КАКО СЕ ЕЛЕМЕНТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА ПОВЕЗУЈУ У НАЦИОНАЛНИ СИСТЕМ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА	14
1.4. ЗАШТО ЈЕ ПОТРЕБАН НАЦИОНАЛНИ СИСТЕМ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА	15
ПОГЛАВЉЕ 2.	16
2.1. ИНФРАСТРУКТУРА КВАЛИТЕТА НА НИВОУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ	16
2.1.1. Од Старог приступа до ревизије Новог приступа - хармонизована област	16
2.1.2. „Стари приступ“	17
2.1.3. Нови и Глобални приступ	18
2.1.4. Ревизија Новог приступа	21
2.1.5. Нехармонизована/нерегулисана област, општа безбедност производа и принцип узајамног признавања - Cassis de Dijon	23
2.1.6. Како два основна принципа Уговора о оснивању ЕУ утичу на привреду и потрошаче	24
ПОГЛАВЉЕ 3.	28
3.1. ИНФРАСТРУКТУРА КВАЛИТЕТА У СРБИЈИ- ХОРИЗОНТАЛНИ ПРАВНИ ОКВИР	28
3.1.1. Шта је нови Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености унео као новину у српски правни систем	29
3.1.2. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Сл. гласник РС”, бр. 36/2009)	42
3.1.3. Механизам за спровођење Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености	60

3.1.4.	Шта је нови Закон о стандардизацији унео као новину у српски правни систем	65
3.1.5.	Закон о стандардизацији („Службени гласник РС”, број 36/2009)	70
3.1.6.	Механизам за спровођење Закона о стандардизацији	78
3.1.7.	Шта је нови Закон о акредитацији унео као новину у српски правни систем	79
3.1.8.	Закон о акредитацији („Службени гласник РС”, број 73/2010)	84
3.1.9.	Механизам за спровођење Закона о акредитацији	91
3.1.10.	Шта је нови Закон о метрологији унео као новину у српски правни систем	91
3.1.11.	Закон о метрологији („Службени гласник РС”, број 30/2010)	101
3.1.12.	Механизам за спровођење Закона о метрологији	120

ПОГЛАВЉЕ 4. 124

4.1.	ЗАКОНИ КОЈИ ОМОГУЋАВАЈУ СПРОВОЂЕЊЕ ХОРИЗОНТАЛНИХ ЗАКОНА ИК	124
4.1.1.	Закон о општој безбедности производа („Службени гласник РС”, бр. 41/09)	124
4.1.2.	Закон о тржишном надзору („Службени гласник РС”, број 92/11)	125

ПОГЛАВЉЕ 5. 129

5.1.	КАКО НОВИ ХОРИЗОНТАЛНИ ПРАВНИ ОКВИР УТИЧЕ НА ИНДУСТРИЈУ	129
5.1.1.	Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о техничким захтевима за производе и оцењивање усаглашености и његових подзаконских прописа	129
5.1.2.	Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о стандардизацији и његових подзаконских прописа	131
5.1.3.	Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о акредитацији и његовим подзаконским прописима	132
5.1.4.	Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о метрологији и његовим подзаконским прописима	133
	Закључак	134

Поштовани читаоци,

Будући да је установљен правни и институционални оквир новог модерног система инфраструктуре квалитета (ИК) у Републици Србији, сви учесници који имају одређену улогу у овој области имаће могућност да се кроз сет приручника за примену специфичних правилника упознају са смерницама које ће им олакшати примену нових закона у овој области, у свим њеним фазама. Министарство економије и регионалног развоја (МЕРР)¹, Сектор за ИК је пре три године уз техничку помоћ GTZ-а (сада GIZ - Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH – Немачка организација за међународну сарадњу), кроз Пројекат PLAC, припремио преводе референтних докумената, који су издати у тзв. „Зеленој књизи“, а који су били од изузетног значаја за законодавца у процесу израде нових закона инфраструктуре квалитета; нови сет приручника за примену специфичних правилника, рађен у сарадњи између GIZ ACCESS-а (ACCESS – Програм за развој приватног сектора) и МЕРР-а помоћи ће учесницима у овој области приликом спровођења нових закона инфраструктуре квалитета. Захваљујући напорима и значајној подршци GIZ-а, све ове активности ће бити од користи МЕРР-у у процесу стратешког планирања у наведеним областима.

Последњих година МЕРР интензивно ради, заједно са институцијама ИК, на установљавању нове структуре ИК. Захваљујући напорима МЕРР, Сектора за ИК, усвојена су четири суштинска закона у овој области (*Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености, Закон о стандардизацији, Закон о акредитацији и Закон о метрологији*), као четири стуба нове ИК, као и преко 40 подзаконских аката за њихово спровођење. Такође, преузете су директиве Новог приступа за одређене индустријске производе, тако да данас имамо нове техничке захтеве за машине, апарате за домаћинство, лифтове, личну и заштитну опрему, који су једнаки за исте производе у Европи. На овај начин, поменути индустријски производи ће бити много безбеднији и конкурентнији на европском и светском тржишту. Поред тога, преузето је скоро 80% европских стандарда, потписан је мултилатерални споразум између европске и српске акредитације, што ће додатно позитивно утицати на конкурентност српске привреде.

¹ Формирањем нове Владе Републике Србије дошло је до промена у структури органа државне управе. Министарство економије и регионалног развоја је променило назив у Министарство финансија и привреде.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство финансија
и привреде

Захваљујући постепеном спровођењу нових закона ИК, индустрији у Србији на располагању су нова именована тела за оцењивање усаглашености одређених индустријских производа, нова овлашћена тела за оверавање мерила, нови једноставнији поступци када је реч о увозу, извозу, производњи и оцењивању усаглашености. Ово су све разлози због којих учесници у области ИК у Републици Србији (потрошач, произвођач, увозник, извозник, па и држава) могу да одахну, те да буду сигурнији у компатибилну и конкурентну улогу српске привреде на европском и светском тржишту.

Све детаље у вези са променама у новоуспостављеном систему инфраструктуре квалитета можете пронаћи овде, у овом сету приручника за примену специфичних правилника. У том смислу, желим Вам пријатан доживљај док путујете страницама нових приручника!

Јелена Поповић,
Помоћник министра, Министарство финансија и привреде

Драги читаоци,

Почетком ове године Србија је добила статус кандидата за чланство у Европској унији и већ је постигла значајан помак у погледу примене правне тековине ЕУ („*acquis communautaire*”). У оквиру првог поглавља „*acquis*”-а садржани су делови националне инфраструктуре квалитета (ИК). Успостављање савремене ИК у Србији је од кључног значаја за функционисање унутрашњег тржишта, предуслов за пласман безбедне робе и услуга, јачање заштите потрошача и унапређење конкурентности и извозних потенцијала Србије. Испуњење овог задатка је уједно и крајњи циљ Програма GIZ ACCESS (GIZ - Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH – Немачка организација за међународну сарадњу; ACCESS – Програм за развој приватног сектора), који се састоји у подршци конкурентности малих и средњих предузећа у Србији.

Четири новоусвојена закона чине основу инфраструктуре квалитета. Закон о акредитацији, Закон о стандардизацији, Закон о метрологији и Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености, однедавно доприносе бољем функционисању свих значајних институција ИК.

Осим тога, Министарство економије и регионалног развоја (МЕРР) преузело је значајан број важних директива као што су: Правилник о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона, Правилник о електромагнетској компатибилности, Правилник о безбедности лифтова, Правилник о личној заштитној опреми и Правилник о безбедности машина. Додатна појашњења ових правилника и јесу сврха ових приручника.

На основу горепоменутог чврстог правног оквира, МЕРР је 2011. године започео израду „Стратегије развоја инфраструктуре квалитета у Србији”. У настојању да се у сам процес развоја ове Стратегије укључе најкомпетентније институције ИК, МЕРР има подршку немачких организација као што су GIZ, представљен кроз Програм ACCESS, PTB (Physikalisch-Technische Bundesanstalt - Институт за метрологију СР Немачке) и многе друге реномиране немачке организације које раде у оквиру немачке националне ИК.

Израда Стратегије развоја националне ИК ће имати неколико етапа и биће достављена Влади Републике Србије у одговарајућем облику за усвајање и касније спровођење. Поред Стратегије која је главни циљ, део Програма GIZ ACCESS су и одређени видови подршке институцијама ИК. Партнери који раде на развоју српске инфраструктуре квалитета потписали су „Меморандум о разумевању“, укључујући и документ (Concept Note) који дефинише партнерске активности између MEPP-а, GIZ ACCESS-а и РТВ-а. Сарадња договорена овим документом има двоструки приступ - онај који је везан за стратегију и онај који је везан за подршку. Наравно, истрајна вишегодишња посвећеност свих актера у том процесу је неопходна. Са једне стране, Влада Републике Србије треба да настави са доношењем примењивих и економски оријентисаних закона, као и са коришћењем ЕУ фондова за обезбеђивање опреме у области оцењивања усаглашености. Са друге стране, индустрија би требало да буде одлучна у трајном побољшању квалитета производа и услуга. Програм GIZ ACCESS и партнери су изузетно посвећени успостављању дугорочне одрживе националне инфраструктуре квалитета и стога је предвиђено да се овај Програм одвија у три фазе све до 2019. године.

Било да сте представник иновативне индустрије, лабораторије, института, сертификационог тела, заинтересовани потрошач или тржишни инспектор, ови приручници ће допринети Вашој бољој информисаности у области инфраструктуре квалитета у Србији.

Тобијас Штолц,
руководилац Програма GIZ ACCESS

Хоризонтални
правни оквир у области
инфраструктуре квалитета
у Републици Србији

Увод

У процесу успостављања новог и модерног система инфраструктуре квалитета, као будућег кључног сегмента унутрашњег тржишта и слободног протока роба, морају се постићи **три основна циља: 1. стављање на тржиште безбедних производа са постепеним уклањањем техничких баријера у трговини, 2. јачање заштите потрошача и 3. унапређење конкурентности српске привреде.** Наиме, заокруживањем новог система инфраструктуре квалитета у Србији, Република Србија ће бити неколико корака ближе евроинтеграцијама и њеним вредностима које ће имати директан позитиван утицај на:

- српске привреднике који ће производити, увозити и извозити квалитетне производе који су усаглашени са истим безбедносним и другим техничким захтевима по којима се израђују производи у ЕУ, са ограниченим техничким баријерама или без њих;
- потрошаче којима ће бити обезбеђена доступност искључиво безбедних производа;
- државу која ће бити у могућности да поједностави процедуре контроле када је у питању безбедност производа, на првом месту успостављајући адекватну сарадњу и координацију између царинске администрације и органа тржишног надзора.

Остварењем ова три циља, Република Србија ће бити у позицији да постане активан играч у трговини на тржиштима Европе и света.

Публикација се састоји из пет делова. Поглавље 1. говори о инфраструктури квалитета као таквој, компонентама – елементима инфраструктуре квалитета, као и о циљу инфраструктуре квалитета; Поглавље 2. информисе читаоце о легислативи ЕУ у овој области; у Поглављу 3. читаоци се могу упознати са новинама на пољу инфраструктуре квалитета које су уведене у српски правни систем, као и о механизмима за њихово спровођење; Поглавље 4. говори о спровођењу и утицају новог правног оквира на привреду; Поглавље 5. је закључак.

1.1. ШТА ЈЕ ИНФРАСТРУКТУРА КВАЛИТЕТА

Систем, превасходно, индустријске производње која се заснива на подели рада као и међународна размена роба и добара, захтева да материјали, компоненте и производни процеси буду усаглашени са прописаним захтевима, како би финални производ био безбедан. У циљу постизања овог циља, свака држава развија систем инфраструктуре квалитета као оквир за унапређење безбедности производа на тржишту.

Инфраструктура квалитета (у даљем тексту: ИК) односи се на све аспекте метрологије, стандардизације, оцењивања усаглашености (испитивање, сертификација и контрола-инспекција) и акредитације. Ово укључује како јавне тако и приватне институције, као и правни оквир у коме исте делују. Тако, ИК подразумева постојање најмање три институције: национално тело за стандардизацију, национални метролошки институт и национално тело за акредитацију, као и бројна тела за оцењивање усаглашености (у даљем тексту: ТОУ), углавном као тела у приватној својини; поред овог, ИК укључује и правни оквир који чине круцијални закони у области ИК, заједно са подзаконским актима који су неопходни за њихово спровођење.

Систем ИК подржава техничку компетентност и усаглашеност са националним, европским, али и међународним битним безбедносним и техничким захтевима. Ипак, систем ИК је дизајниран и почива на превасходно **добровољној сфери** (усаглашеност са стандардима); међутим, у одређеним случајевима, постоји и **обавезна сфера** када систем ИК прати **техничке захтеве** које регулаторна тела прописују као обавезне. На овај начин, можемо направити разлику између добровољних и обавезних елемената ИК:

- **Индустријска и научна метрологија, као и оцењивање усаглашености са стандардима, увек су добровољни, самим тим што се усаглашавају са стандардима (који су увек добровољни);**
- **Оцењивање усаглашености са битним захтевима било које директиве Новог приступа, као и законска метрологија, увек је обавезно.**

1.2. ЕЛЕМЕНТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА

Систем ИК састоји се од четири елемента: стандардизација, метрологија, оцењивање усаглашености и акредитација.

Стандардизација је скуп координираних активности на доношењу стандарда и сродних докумената - дефиниција из чл. 3. ст. 1. тач. 1) Закона о стандардизацији.

Стандард је јавно доступан документ, утврђен консензусом и донет од признатог тела, у коме се за општу и виšekратну употребу утврђују правила, захтеви, карактеристике, упутства, препоруке или смернице за активности или њихове резултате, ради постизања оптималног нивоа уређености у одређеној области у односу на постојеће или могуће проблеме (дефиниција из чл. 3. ст. 1. тач. 2) Закона о стандардизацији).

Метрологија је наука о мерењу која обезбеђује да су резултати мерења тачни и поуздани. Резултати мерења морају бити дефинисани, описани, објављени и следиви до међународног нивоа. Данас, то су задаци националног метролошког института. Што се тиче индустријске метрологије, следивост резултата мерења обезбеђује се на добровољној бази преко мреже акредитованих лабораторија за еталонирање, чиме се доказује њихова компетентност. На пољу законске метрологије, овај задатак се изводи оверавањем мерила, пошто се провери да ли мерни инструмент који подлеже законској контроли, испуњава захтеве из одговарајућих прописа.

Оцењивање усаглашености је усмерено на спречавање грешке и гаранцију безбедности производа. Оцењивање усаглашености може бити обавезно, и то је случај када производ мора задовољити битне захтеве директиве - техничког прописа (којим се у национални правни систем преузима та директива), уз позивање на стандарде. Оцењивање усаглашености може бити и добровољно, када се производ усаглашава само са захтевима стандардима.

Неколико форми оцењивања усаглашености:

Испитивање је најчешћа форма оцењивања усаглашености. Кроз испитивање, **лабораторије за испитивање** утврђују вредности особина и друге карактеристике производа на основу којих се оцењује да ли производи одговарају захтевима стандарда, и самим тим кроз захтеве стандарда, задовољавају и битне захтеве техничког прописа (када се ради о обавезној усаглашености) или су у складу само са захтевима стандарда (кад се ради о добровољној усаглашености); лабораторије за испитивање издају **извештај о испитивању** и такав документ нема снагу сертификата.

Сертификациони процес је процес у коме се за производ, након оцењивања, издаје сертификат, пошто се докаже усаглашеност са захтевима стандарда и, на тај начин и са битним захтевима техничког прописа – директиве (када се ради о обавезној усаглашености) или само са захтевима стандарда (када се ради о добровољној усаглашености); процес оцењивања усаглашености обављају **сертификациона тела** која потом издају **сертификат**.

Поред испитивања и сертификације, оцењивање усаглашености такође укључује **контролисање, оцењивање система менаџмента квалитетом**, и сл.

Као додатак овоме, постоје два основна типа оцењивања усаглашености:

- **Оцењивање усаглашености каданије потребно учешће треће стране** (first party assessment); у овом случају оцењивање усаглашености са захтевима стандарда, техничке (произвођачке) спецификације или прописа спроводи **сам произвођач**; другим речима, ово је врста самооцењивања (интерна контрола производње), а резултат овог оцењивања је **декларација о усаглашености коју издаје сам произвођач**;
- **Оцењивање усаглашености када је потребно учешће треће стране** (third party assessment): у овом случају оцењивање усаглашености са захтевима стандарда, техничке спецификације или прописа врши **тело независно од произвођача и корисника**. Резултат овог оцењивања је документ који зовемо **сертификат, уверење о контролисању или друга прописана врста исправе о усаглашености**. Оцењивање треће стране, уколико се ради о земљи чланици ЕУ, обавља нотификовано тело (погледати више у Поглављу 2. – Нови и Глобални приступ); уколико земља није чланица ЕУ, оцењивање усаглашености обавља трећа страна, која је најчешће сертификационо тело или понекад контролно тело.

Акредитација је формално признавање техничке компетентности сертификационог тела, лабораторије за испитивање, лабораторије за еталонирање или контролног тела, од стране националног акредитационог тела. Другим речима, акредитација, заснована на европским и међународним стандардима је процедура уз помоћ које цео процес постаје поуздан и транспарентан и који води ка међународној трговини и конкурентности.

1.3. КАКО СЕ ЕЛЕМЕНТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА ПОВЕЗУЈУ У НАЦИОНАЛНИ СИСТЕМ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА

Стандардизација, метрологија, оцењивање усаглашености и акредитација у једној земљи чине национални систем инфраструктуре квалитета. Овакав систем треба да буде примењен на све индустријске производе и услуге и да обезбеди њихову усаглашеност са захтевима законодавца, клијента, потрошача и произвођача.

Прво, потрошач жели да буде сигуран да је производ усаглашен са одговарајућим захтевима **стандарда**, те самим тим усаглашен и са прописаним техничким захтевима. Тако производ мора бити праћен одговарајућом исправом која доказује његову усаглашеност са захтевима стандарда а самим тим и са захтевима техничког прописа. Да би био праћен оваквом исправом/сертификатом,

производ пролази читав **сертификациони процес**. *Друго*, сертификациони процес подразумева да производ мора бити **испитан** како би се утврдила његова усаглашеност са одговарајућим стандардима/захтевима одговарајуће директиве Новог приступа. Испитивање усаглашености производа спроводе **лабораторије за испитивање**. *Треће*, техничку компетентност лабораторија, као и сертификационих тела утврђују **акредитациона тела** која на тај начин обезбеђују поверење свих учесника у резултате целог процеса. *Четврто*, лабораторије за испитивање морају бити способне да докажу да су **резултати њихових мерења** поуздани што значи да су **следиви до националних еталона**, а кроз националне, следиви **до међународних еталона**. Такође, опрема мора бити прописно еталонирана, што је један од задатака метрологије, као предуслов да су резултати испитивања поуздани.

Претходни пасус даје приказ ланца елемената ИК и начина на који се ови елементи повезују у национални систем ИК.

1.4. ЗАШТО ЈЕ ПОТРЕБАН НАЦИОНАЛНИ СИСТЕМ ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА

Успостављање националног система инфраструктуре квалитета у једној земљи има вишеструки циљ. Национални систем инфраструктуре квалитета је:

- а) предуслов слободног протока роба и отклањања техничких баријера у трговини,
- б) главни показатељ пласирања безбедног производа на тржиште,
- в) структура која има директан утицај на иновације и конкурентност,
- г) предуслов за приступ међународним тржиштима,
- д) показатељ мере у којој су потрошачи заштићени (здравље, безбедност, заштита животне средине),
- ђ) подршка економском развоју уопште.

2.1. ИНФРАСТРУКТУРА КВАЛИТЕТА НА НИВОУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Јединствено тржиште представља једно од достигнућа данашњег времена. Овај економски простор, у оквиру кога се робе, услуге, капитал и радна снага крећу слободно, без ограничења, чини основ за просперитет у ЕУ, као и за земље које приступају Европској унији.

Са друге стране, пласирање безбедног производа на тржиште Европске уније, као и креирање зоне слободне трговине, а потом и Царинске уније и унутрашњег тржишта ЕУ, подразумевало је успостављање и развој инфраструктуре квалитета на тлу ЕУ. Систем ИК на нивоу ЕУ превасходно је био планиран како би се олакшала трговина међу земљама чланицама. Нажалост, процес развоја европског система ИК био је дуг, подељен у више фаза и често завистан од различитих потреба различитих земаља чланица ЕУ. Брзо је постало очигледно да Европи треба специфичан „алат“ како би помирила различите националне интересе земаља чланица. Тако се родила идеја о „механизму за прилагођавање различитих потреба и интереса“ кроз хармонизацију закона.

2.1.1. Од Старог приступа до ревизије Новог приступа- хармонизована област

Од самог почетка, у моменту формирања Европских заједница 1958. године, основни циљ који се желео постићи јесте креирање заједничког тржишта и уклањање свих баријера у трговини. Било је планирано да се овај циљ постигне у року од 12 година.

Међутим, чак и у време потписивања Уговора о оснивању Европских заједница, сам уговор је садржао члан 94. којим се прописивало да је директива основни инструмент хармонизације правних аката земаља чланица у циљу креирања јединствене легислативе на нивоу Европске уније. Истим чланом било је утврђено да Савет, на предлог Европске комисије, одлучује о усвајању директива **консензусом**, што је најчешће био бескрајан и веома исцрпљујући процес. То је, заправо, значило да је идеја о хармонизацији различитих закона земаља чланица постојала већ у моменту формирања Европских заједница, али је техника усвајања директива од стране Савета чинила сам процес усвајања веома спорим и неизвесним.

Наиме, земља чланица, која је имала различите предлоге, идеје и правила у погледу директиве у питању, могла је да користи право вета; тако се дошло до закључка да је потребан ефикаснији механизам како би се избегла блокада процеса усвајања директиве; ово нарочито, имајући у виду да је у то време пракса Европског суда правде била основни покретач интеграције, посебно када се радило о законима који су регулисали непрехрамбене производе (пример: Случај Dassonville).

Када су, 1986. године, државе чланице усвојиле Јединствени европски акт, то је била и прилика за измену појединих чланова Уговора о оснивању Европских заједница. Тако је члан 94. поменутог Уговора допуњен чланом 95, што је имало за последицу **увођење нових инструмената за хармонизацију закона** као што су „друге мере правне хармонизације“ али **и увођење квалификоване већине као начина одлучивања**. Тако је хармонизација права најзад олакшана, али је још увек изградња европског система ИК у области индустријских производа, укључујући и техничко законодавство, морала да прође неколико фаза.

2.1.2. „Стари приступ“

До 1985. године, техничко законодавство земаља чланица се усклађивало преузимањем тзв. **директива „Старог приступа“** које превасходно регулишу/прописују техничке захтеве за производе као што су лекови, козметички производи, хемикалије, дрво, текстил итд. Данас, постоји укупно око седам стотина директива овог типа. Међутим, метод хармонизације, тј. правног усклађивања кад је у питању „Стари приступ“, показао се као веома комплексан из више разлога:

- Директиве „Старог приступа“ садрже најситније техничке детаље тако да су преобимне, због чега је договор о њиховој садржини међу земљама чланицама био отежан;
- Техничке спецификације су такође сувише детаљне;
- Процес усвајања техничког законодавства у форми директива Старог приступа подразумевао је постојање једногласности у поступку одлучивања и гласања у Европском савету, шта је сам процес чинило изузетно дугим;
- Директиве „Старог приступа“ често су имале форму једног правног текста али су истовремено чиниле мешавину различитих националних правних текстова, што је додатно отежавало и чинило процес усвајања комплекснијим;
- Техничко законодавство „Старог приступа“ може да се позива на стандарде који постоје у тексту анекса директива, те тако стандарди, на извесан начин, постају обавезни;
- Директиве Старог приступа не препознају СЕ знак.

Јасно је да је у једном моменту „Стари приступ“ постао превише комплексан, те се јавила потреба за новом правном техником. Ипак „Стари приступ“ има одређене предности, и то је управо разлог зашто Стари приступ и данас постоји у неким областима (на првом месту, лекови, хемијски производи, дрво, текстил, моторна возила) упоредо са „Новим приступом“. Заправо, „Стари приступ“ данас постоји у најосетљивијим областима, где су државе чланице, због потенцијалне опасности коју могу представљати ови производи, имале интерес да задрже надлежност у оцењивању усаглашености и контроли ових производа.

2.1.3. Нови и Глобални приступ

У циљу елиминисања тешкоћа у заокруживању унутрашњег тржишта до 1992. године, што је био основни циљ Јединственог европског акта, Савет је, 1985. године, усвојио нову Резолуцију о „Новом приступу“ (тзв. Резолуција Савета о „Новом приступу“ из 1985. године). Овом резолуцијом је уведена нова регулаторна техника када су у питању сектори као: електронски/електрични производи, опрема под притиском, лифтови, машине, играчке, грађевински производи, лична заштитна опрема, медицинска опрема, итд. На овај начин је у великој мери олакшано усклађивање техничког законодавства, и одређене новине уведене су у европски систем ИК:

- У процесу усвајања техничког законодавства, Савет је напустио принцип једногласности и увео **принцип квалификоване већине** у одлучивању и гласању.

- Директиве „Новог приступа“ регулишу само **битне захтеве** за производе, уместо свих техничких детаља који су до тада били обавезни за све земље чланице.

- Додатно, уведен је **Европски хармонизовани стандард, који CEN/CENELEC припремају на захтев Европске комисије, с циљем да се испуне битни захтеви директива „Новог приступа“**; на овом месту можемо направити дистинкцију између стандарда, европског стандарда и хармонизованог европског стандарда:

а) У Поглављу 1. (Елементи ИК) видели смо шта је **стандард**, односно како је дефинисан; стандард представља документ, модел спецификације, односно техничко решење као помоћ функционисању тржишта, стандард кодификује најбоље праксе и од изузетног је значаја за пословање.

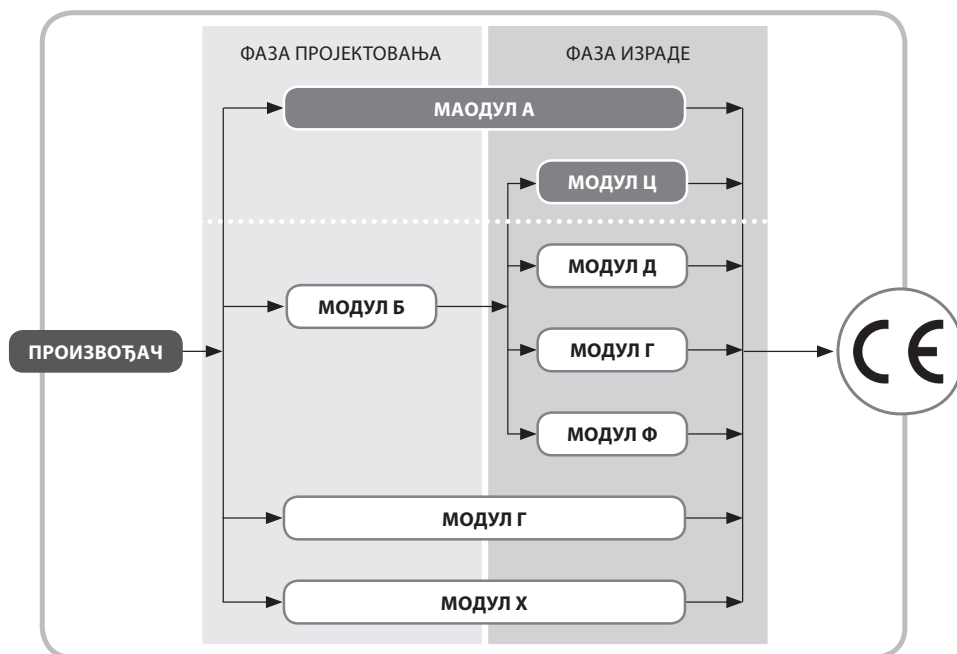
б) **Европски стандард** је нешто више од тога; постоје две главне карактеристике које га чине различитим од стандарда: 1) европски стандард (EN) је стандард који су донеле европске организације за стандардизацију (**CEN, CENELEC** или **ETSI**); овај стандард је дизајниран и сачињен од стране свих заинтересованих страна у транспарентном поступку; 2) европски стандарди морају бити преузети као национални стандарди у свим земљама чланицама; произвођач има лакши приступ тржиштима свих европских земаља када примењује европске стандарде.

в) Термин **европски хармонизовани стандард** је стандард који је по захтеву Европске комисије припремио **CEN/CENELEC** у циљу испуњења битних захтева директиве Новог приступа; они треба да буду на листи европских хармонизованих стандарда и такође преузети као национални стандарди у свим земљама чланицама; термин дефинисан на овај начин указује на везу са директивама Новог приступа те ствара предуслов за претпоставку о усаглашености која је у наставку прецизно објашњена:

- **Претпоставка о усаглашености** као новина Новог приступа значи да се претпоставља да производи који испуњавају захтеве хармонизованих Европских стандарда аутоматски испуњавају захтеве европске директиве (пример: форма кредитних картица усаглашена са Стандардом МСА EN ISO/IEC 7810:1996 који дефинише димензије картице; усаглашеност са захтевима

стандарда претпоставља усаглашеност са захтевима европске директиве, и више од тога, будући да је европски стандард заснован на међународном стандарду - ISO/IEC, ове картице се могу користити широм света). Европски стандарди нису обавезно засновани на међународним стандардима.

- **Нове процедуре оцењивања усаглашености** уведене су као кључни сегмент тзв. **Глобалног приступа**. Оцењивање усаглашености је дефинисано као: „**свака активност која се односи на директно или индиректно утврђивање да ли су битни захтеви испуњени**“. Процедуре за оцењивање усаглашености представљају механизам који има за циљ да осигура да производи, услуге или системи имају прописане карактеристике, као и да су те карактеристике конзистентне од производа до производа, од услуге до услуге, од система до система; процедуре оцењивања усаглашености обухватају фазу пројектовања, фазу израде или обе фазе; поменуте процедуре подељене су у неколико модула или представљају комбинацију модула; циљ процедура је безбедан производ и CE знак у складу са директивама Новог приступа.

Процедуре се одређују на основу: а) типа производа, б) природе ризика које производ садржи, в) економске структуре конкретног сектора, г) типа и значаја производње; д) принципа пропорционалности (све ово обухваћено је конкретном директивом).

Процедуре за оцењивање усаглашености постоје као 1) оцењивање усаглашености без учешћа треће стране или као 2) оцењивање усаглашености уз учешће треће стране у зависности од документа који прати производ; као што је објашњено у Поглављу 1 (Елементи ИК): оцењивање усаглашености врши или сам произвођач и тада производ прати **декларација о усаглашености (оцењивање усаглашености без учешћа треће стране)**; оцењивање усаглашености врши тело независно од произвођача или корисника те

у овом случају производ прати сертификат који је издало нотификовано тело (**оцењивање усаглашености уз учешће треће стране**). Нотификовано тело је независно тело (сертификационо или ређе контролно тело за, на пример, оцењивање усаглашености са захтевима Директиве о грађевинским производима) које је именовано од стране земље чланице, у складу са посебним националним прописима, у циљу независног оцењивања усаглашености производа, односно производног процеса, како то тражи директива, а све у циљу добијања СЕ знака. Дакле, процедуре се разликују у зависности од тога која је директива у питању, тако да учешће треће стране није обавезно за све производе.

- **Нотификовано тело** представља новину по Новом приступу; свака земља чланица пријављује (нотификује) Европској комисији тело које је задужено за:
 - а) прикупљање релевантних информација за институцију која га је именovala, органе тржишног надзора, и друга нотификована тела;
 - б) обављање своје дужности на компетентан, недискриминаторан, транспарентан, неутралан, независан и непристрасан начин;
 - в) запошљавање потребног особља које има довољно неопходно знања и искуства да изврши оцењивање усаглашености у складу са директивом у питању.

▪ Једна од новина Новог приступа је и **заштитна клаузула** која обавезује земље чланице да ограниче или забране стављање на тржиште или пуштање у употребу опасних или, у складу са неким директивама, на други начин неподесних производа, или да такве производе повуку са тржишта. Као опште правило, процедура за спровођење заштитне клаузуле ограничава се на производе који су:

- а) обухваћени директивама Новог приступа,
- б) обележени СЕ знаком,
- в) одређени од стране земаља чланица као производи који представљају суштинску опасност, чак и у случају када су производи произведени, инсталирани или одржавани на прописан начин, као и уколико се употребљавају за прописану намену.

Дакле, процедура за спровођење заштитне клаузуле примењује се као национална мера која:

- а) ограничава или забрањује пласирање производа на тржиште, као и повлачење производа са тржишта;
- б) се односи на све производе који припадају истој шаржи или серији;
- в) има обавезујуће правно дејство.

Земље чланице су у обавези да пријаве (нотификују) Европској комисији сваку меру, која представља спровођење заштитне клаузуле, непосредно по предузимању такве мере. Пријава мора бити праћена неопходним информацијама и доказом који оправдава такву меру.

- Захтеви за **СЕ обележавање**, такође, представљају новину коју Нови приступ уводи у систем ИК; стављање СЕ знака подразумева да је производ усаглашен са свим захтевима из директива које се на њега примењују;

другим речима, стављени СЕ знак је потврда: а) да је производ усаглашен са свим прописима Заједнице који се морају применити у конкретном случају; б) да су обављене све неопходне процедуре усаглашености. Важно је знати да СЕ означавање није неопходно за све производе; наиме, за неке производе не тражи се стављање СЕ знака; СЕ знак ставља произвођач, или његов овлашћени заступник који је регистрован на територији Заједнице; СЕ знак ставља се на производ, а може и на документ са другим информацијама о производу тако да буде видљив, јасан и неизбрисив; међутим, када није могуће или се не препоручује због природе производа, СЕ знак се ставља на паковање производа.

- **Подељене одговорности** између произвођача и надлежне институције у земљи чланици је још једна новина Новог приступа; произвођач је одговоран за оцењивање усаглашености производа *пре његовог стављања на тржиште* (производи морају испуњавати битне захтеве директиве да би били означени СЕ знаком); надлежна институција у земљи чланици је одговорна за оцењивање усаглашености *након стављања производа на тржиште* што заправо значи да ће **усаглашеност производа на тржишту**, са битним захтевима директиве, бити контролисана од стране органа тржишног надзора.

Све ове новине, које се Новим приступом уводе у систем ИК, дефинитивно имају позитиван утицај на:

- већи степен заштите унутрашњег тржишта,
- иста правила за европску и увезену робу,
- унапређену безбедност производа,
- смањено оптерећење за предузећа, што све заједно, у великој мери, доприноси слободном протоку роба.

На слици испод, можемо видети модел Новог приступа:

2.1.4. Ревизија Новог приступа

Нови приступ је био и остаће регулаторни инструмент за извршење обавеза потписника Уговора о оснивању Европске заједнице. Ипак, поједини циљеви, као и одредбе директива Новог приступа су, до извесне мере, различито тумачени у пракси, тако да је постало неопходно да се ревидирају неки аспекти Новог приступа како би се постигло:

- унапређење размене информација и искустава између нотификованих тела,
- усклађивање захтева за нотификована тела, као и за процедуре пријављивања (нотификације),
- унапређење административне сарадње када је у питању надзор над тржиштем,
- брже реаговање када је у питању процедура за примену заштитне клаузуле,
- јачање кредибилитета СЕ знака (било је потребно препознати да СЕ знак није више само инструмент за произвођаче и тржишну инспекцију; било је, наиме, потребно препознати да је СЕ знак веома битан и за потрошаче, као и да његово значење треба приближити потрошачима).

Разлози и потребе ревизије Новог приступа имали су за последицу доношење „Новог пакета мера за унапређење трговине производима“. Пакет „укључује“:

- ⇒ **Одлуку број 768/2008** Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године о заједничком оквиру за трговање производима и укидању одлуке 93/465/ЕЕЗ,
- ⇒ **Уредбу (ЕЗ) број 765/2008** Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године којом се прописују захтеви за акредитацију и тржишни надзор у вези са трговањем производима и којом се укида Уредба (ЕЕЗ) бр. 339/93, и
- ⇒ **Уредбу (ЕЗ) број 764/2008** Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године којом се прописују поступци у вези са применом одређених националних техничких правила, на производе којима се законито тргује на тржишту друге државе чланице и којом се укида Одлука бр. 3052/95/ЕЗ.

Правни акти овог пакета углавном су концентрисани на следеће аспекте:

- Одговорности и обавезе произвођача, овлашћених представника, увозника и дистрибутера дефинисане су на начин да се омогући праћење производа кроз цео ланац, од производње до потрошње; све ово треба да буде подупрто ефикасним надзором тржишта;
- Унапређење улоге модула у вези са процедурама за оцењивање усаглашености са циљем постизања оптималног нивоа безбедности и квалитета производа кроз све фазе производње;
- Тела за оцењивање усаглашености треба да буду нотификована према правилима процедуре која се заснива на формалној акредитацији; једино у добро образложеним, изузетним случајевима, може се одступити од правила процедуре;

- Даље, потребно је интензивирати размену информација и искустава између Европске комисије, нотификованих тела, надлежних органа, и акредитационих тела;
- Свака земља чланица је у обавези да именује једно национално акредитационо тело; националном акредитационом телу се поверавају задаци од јавног значаја, те самим тим свака комерцијална конкуренција акредитационог тела другим телима мора бити искључена.

Ови аспекти, међутим, искључиво се односе на Стари и Нови приступ, односно на тзв. регулисану област, али не и на област која није регулисана односно која је добровољна (нехармонизована област).

2.1.5. Нехармонизована / нерегулисана област, општа безбедност производа и принцип узајамног признавања - Cassis de Dijon

Кретање индустријских производа у нехармонизованој сфери има нешто другачији ток. Будући да стандарди нису преузети (хармонизовани/усклађени) на територији читаве Заједнице, у таквим случајевима свака земља чланица примењује своје властито техничко законодавство и националне стандарде. Ово има за последицу да трговина производима има одређене недостатке због великог броја техничких баријера, пре свега имајући у виду да оно што представља стандард у једној земљи чланици, у другој представља техничку баријеру. Једина директива која се примењује у овој сфери и која чини везу међу земљама чланицама када су у питању небезбедни производи је Директива о општој безбедности производа. Све остало у овој области остаје у домену директне примене Уговора о оснивању Европске заједнице.

а) Принцип узајамног признавања

Први механизам за отклањање техничких баријера у трговини у нехармонизованој (нерегулисаној области) остварује се кроз примену принципа узајамног признавања (Члан 34-36 Уговора о оснивању Европске уније (УОЕУ)) који је изведен из судске праксе Европског суда. Правила и поступци које примењују надлежни органи када доносе одлуку која може ограничити слободну трговину производа који су законито стављени на тржиште у другој земљи чланици, уређени су одредбама Уредбе 764/2008.

Принцип узајамног признавања је нарочито дошао до изражаја у случају „Cassis de Dijon“ бр. 120/78. Наиме, принцип је изведен из покушаја „помирења“ два основна принципа на којима почива Уговор о оснивању Европске заједнице: принцип слободе кретања роба и принцип заштите здравља и безбедности.

Принцип узајамног признавања се састоји у следећем: производи, који су законито стављени на тржиште у једној земљи чланици, не могу бити забрањени на тржишту друге земље чланице због разлика у националним

прописима. Једини дозвољени изузетак – битан општи интерес као што је здравље, потрошач или животна средина – подлеже строгим условима који су утврђени Уредбом 764/2008.

Слика испод показује однос хармонизоване (регулисане) и нехармонизоване (нерегулисане) области.

ХАРМОНИЗОВАНИ		НИСУ ХАРМОНИЗОВАНИ	
ДИРЕКТИВЕ / УРЕДБЕ		НАЦИОНАЛНИ	НЕ ПОСТОЈЕ
ТЕХНИЧКИ			
СТАРИ	НОВИ		
ОПШТА БЕЗБЕДНОСТ ПРОИЗВОДА			
ОДГОВОРНОСТ ЗА ПРОИЗВОД			

Као што се види на слици, скица хармонизоване у односу на нехармонизовану област помало подсећа на необичну шаховску таблу. Оно што је веома важно у овој „игри“, као и у свим сличним играма, је да „играчи шаха“ чине праве „потезе“, у складу са правилима.

Будући да је регулисана област „покривена“ хармонизованим техничким законодавством, можемо закључити да је у земљама чланицама са мање више истим техничким законодавством далеко мања могућност за појаву техничких баријера; у нерегулисаној области техничко законодавство и стандарди нису хармонизовани (усклађени), тако да су земље чланице у прилици да примењују своје властито национално законодавство, те на тај начин, због постојања различитих националних правила, простор за појаву техничких баријера је много већи; ово су разлози због којих примена Директиве о општој безбедности производа, као и принципа узајамног признавања смањују ризик од појаве техничких баријера у трговини.

б) Општа безбедност производа - Директива о општој безбедности 2001/95/ ЕЗ Европског парламента и Савета од 3. децембра 2001. (ОЈ L 11, 15. 1. 2002)

Ова директива уводи захтев за општу безбедност сваког производа који се за потребе потрошача пласира на тржиште, укључујући и све производе који имају за сврху пружање услуге. Половна роба, која има антикварну вредност, не

подлеже овом захтеву, а у одређеним случајевима и производи, који захтевају одређене поправке или преправке, не подлежу овом захтеву.

Према одредбама Директиве, безбедан производ је производ који не представља ризик или је смањен ризик у погледу природе његове намене и који, као такав, обезбеђује висок ниво заштите здравља и безбедности људи. Поред тога, производ ће се сматрати безбедним уколико је у складу са одредбама европског законодавства које се односе на безбедност, или у одсуству таквих одредби, уколико је у складу са одговарајућим националним прописима земље чланице у којој се производ ставља на тржиште, односно продаје. Производ ће се такође сматрати безбедним уколико је у складу са европским стандардом који је донет према правилима процедуре, у складу са Директивом. У одсуству оваквих прописа или стандарда, усаглашеност производа са захтевима за безбедност цени се према:

- добровољним националним стандардима којима се преузимају други одговарајући европски стандарди
- препорукама Европске комисије
- стандардима земље чланице у којој се производ ставља на тржиште или продаје
- кодексу добре праксе у вези са здрављем и безбедношћу
- тренутном стању ствари
- очекивањима потрошача када је у питању безбедност производа.

У процесу стављања безбедног производа на тржиште сваки учесник има своју улогу:

- **Произвођачи** су у обавези да пружају потрошачима неопходне информације о процени ризика производа, нарочито у случају када ризик није очигледан, као и да предузму неопходне мере како би се избегли такви ризици (пример: повлачење производа са тржишта, информисање потрошача, опозив производа који се већ налази у поседу потрошача и сл.).
- **Земље чланице** су у обавези да обезбеде да произвођачи и дистрибутери испуњавају своје обавезе; да би то оствариле, земље чланице морају да оспособе институције надлежне за праћење усаглашености производа са безбедносним захтевима, предузимање одговарајућих мера када су у питању ризични производи и информисање Европске комисије о свим неопходним детаљима.
- **Европска комисија** овлашћује европске организације за стандардизацију за доношење стандарда и објављује листе европских стандарда у службеном гласилу Европске уније, који морају бити усаглашени са општим безбедносним стандардом.

Како би се олакшао цео овај процес, уведен је **РАПЕКС систем (RAPEX)**, систем за брзу интервенцију када се ради о производима који предстваљају озбиљан ризик. Према одредбама Директиве, земље чланице идентификују производе који представљају озбиљан ризик по здравље и безбедност, а затим хитно предузимају мере да би заштитиле потрошаче. У овом случају, оне су у обавези да о предузетим мерама одмах обавесте Европску комисију, преко РАПЕКС система. Овај систем представља средство за брзу размену информација између земаља чланица и Европске комисије. На овај начин се ограничава или забрањује дистрибуција опасних производа.

На храну, фармацеутске и медицинске производе примењују се други интервентни системи.

У оквиру РАПЕКС система, земље чланице пружају Европској комисији следеће информације:

- информације неопходне за идентификацију производа,
- опис ризика који може представљати производ, као и документа о процени ризика,
- подаци о предузетим мерама,
- информације о дистрибуцији производа.

Европска комисија управља РАПЕКС системом (Систем за брзе информације за непрехрамбене производе који представљају озбиљан ризик) и може наложити предузимање хитних мера у сарадњи са земљама чланицама. Информације о ризицима које представљају производи морају бити доступне јавности. Наиме, професионална тајна је ограничена само на оправдане случајеве.

2.1.6. Како два основна принципа Уговора о оснивању ЕУ утичу на привреду и потрошаче

Европска структура ИК ослања се на два основна принципа: принцип слободе кретања роба и принцип пласирања безбедног производа на тржиште (заштита здравља и живота људи, јавне безбедности, јавног морала...).

Принцип слободе кретања роба заснива се на чл. 34-36. Уговора о оснивању Европске уније и превасходно одражава интересе привреде:

„Квантитативна ограничења увоза, извоза и свих мера које имају исто дејство као квантитативна ограничења, забрањена су међу земљама чланицама“.

Принцип безбедности производа заснива се на члану 36. Уговора о оснивању Европске Уније и углавном одражава интересе потрошача којима се гарантује безбедан производ:

„Одредбе чл. 34. и 35. не представљају препреку забранама и ограничењима увоза, извоза или транзита робе ако су она оправдана разлозима јавног морала, јавне безбедности, заштите здравља људи, животиња и биљака, заштите националних културних вредности, заштите индустријске и трговачке својине и сл. Међутим, такве забране и ограничења не смеју постати средство својеволне дискриминације или пак прикривен облик ограничавања трговине између држава чланица.“

Из претходних одељака јасно произилази да су два принципа често контрадикторна један другом. С једне стране, захтева се отклањање техничких баријера (члан 34.), а с друге стране техничке баријере су дозвољене уколико се њихово постојање може правдати здрављем људи, животиња, биљака, јавним моралом, итд. (члан 36.). Другим речима, имајући у виду другу реченицу члана 36. Уговора о оснивању ЕУ, може се поставити питање: „како избећи изигравање принципа слободне кретања роба препознавањем ситуације када је производ заиста небезбедан и на тај начин представља претњу здрављу?“ Случајеви судске праксе показују како су често пред Европским судом процеси међу земљама чланицама били иницирани због тога што су „оправдане“ техничке баријере створиле простор за различите дискриминације у трговини. Једини механизам за „помирење“ ова два принципа „остаје у рукама Европског суда“ који ће моћи, од случаја до случаја, да препозна и направи разлику између изигравања циља слободне трговине (производ је безбедан и не представља претњу животу и безбедности, али су предузете мере за ограничавање и/или забрану стављања на тржиште које представљају техничку баријеру) од случаја када је производ заиста небезбедан и као такав представља претњу па су ограничавајуће мере за његово стављање на тржиште заиста оправдане.

3.1. ИНФРАСТРУКТУРА КВАЛИТЕТА У СРБИЈИ- ХОРИЗОНТАЛНИ ПРАВНИ ОКВИР

Имајући представу о томе шта је инфраструктура квалитета, који су њени елементи, као и како се они повезују у национални систем ИК, и након „шетње дугом стазом која води до импресивне грађевине европске инфраструктуре квалитета“, време је да се „вратимо у Србију“ и упознамо српски правни оквир који чини темељ српске инфраструктуре квалитета.

Након престанка постојања државне заједнице Србије и Црне Горе 2006. године, Република Србија је „наследила“ застарели правни и институционални оквир на пољу инфраструктуре квалитета. Било је неопходно формирати нови, модеран систем у овој области, који би био у складу са новим трендовима у Европској унији, што би омогућило већу конкурентност наше привреде.

У последње три и по године, постављени су темељи новог система ИК. Систем почива на „четири стуба“, или другим речима на четири круцијална закона: **Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености, Закон о стандардизацији, Закон о метрологији и Закон о акредитацији**. Сва четири закона уводе решења из „Европског пакета мера за унапређење трговине производима“, у циљу *постепене елиминације техничких баријера у трговини у складу са захтевима ЕУ и СТО и пласирања безбедног производа на српско тржиште*. С друге стране, усвојени закони су усклађени са новим законима Републике Србије (Законом о министарствима и Законом о државној управи). Према одредбама ових закона, Министарство економије и регионалног развоја (у даљем тексту: МЕРР) постало је главни креатор политике развоја у области ИК.

Заокружујући нови, модеран систем ИК у Србији, Република Србија ће остварити дугорочни стратешки циљ: унапређење конкурентности српске привреде што ће оснажити њену спремност да постане део европског унутрашњег тржишта.

ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ

3.1.1. Шта је нови Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености унео као новину у српски правни систем

Нови Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености усвојен је у Народној скупштини 13. маја 2009. године, а објављен у Службеном гласнику РС бр. 36/09. Уставни основ за усвајање закона налази се у члану 97. тачка 6. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06), којим се утврђује да Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката и систем обављања појединих привредних и других делатности. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености прописује техничке захтеве за производе, доношење техничких прописа, поступке за оцењивање усаглашености производа са прописаним захтевима, обавезе свих актера у ланцу (произвођача, увозника, дистрибутера), признавање страних исправа о усаглашености, информисање и обавештавање о техничким прописима и поступцима за оцењивање усаглашености и надзор над применом закона и свих подзаконских аката за његово спровођење. Закон је ступио на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику Републике Србије.

У циљу стварања услова да се безбедни производи пласирају на тржиште, мора се извршити оцењивање усаглашености производа са прописаним техничким захтевима као вид контроле пре стављања производа на тржиште. **Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености представља основни правни оквир за регулисање усаглашености производа са техничким захтевима.**

Новине које су уведене у српски правни систем усвајањем овог Закона могу се поделити у три групе: а) новине засноване на усклађивању новог закона са правним системом Републике Србије, као и новине које су последица хармонизације техничког законодавства на европском и међународном нивоу; б) новине засноване на усаглашавању српског са европским техничким законодавством; в) новине засноване на захтевима СТО/ТБТ.

а) Новине засноване на усклађивању новог закона са правним системом Републике Србије, као и новине које су последица хармонизације техничког законодавства на европском и међународном нивоу:

1. Правни оквир за прописивање техничких захтева за производе и оцењивање усаглашености са прописаним захтевима, који је постојао на **нивоу државне заједнице** Србије и Црне Горе, није се могао применити и у Републици Србији. Наиме, на нивоу државне заједнице примењивао се *централизован модел*,

што је значило да је само једно министарство (у то време Министарство за унутрашње економске односе) задужено за доношење техничких прописа у свим областима, вођење регистара техничких прописа, вођење других врста регистара, овлашћивање тела за оцењивање усаглашености, спровођење поступака оцењивања усаглашености и др. Овај приступ (централизован) није био у складу са принципима српског правног система. Наиме, Закон о министарствима Републике Србије потврдио је неодрживост централизованог приступа који се примењивао у државној заједници Србије и Црне Горе. Тако, је у члану 29. Закона о министарствима било утврђено да су сва министарства надлежна за припрему и доношење техничких прописа из делокруга свог рада, чиме је **уведен нови модел - децентрализован модел**. Још један аргумент у прилог овом решењу је чињеница да само надлежна министарства имају капацитет да процене потребу за појединим техничким прописима из своје надлежности (на пример: потреба за техничким прописима у области медицине, грађевинарства, итд.).

С друге стране, према одредбама Закона о министарствима, а у циљу одрживости овог система, МЕРП је одређен да буде координатор на пољу ИК. Ово конкретније значи да МЕРП води регистар (за све важеће техничке прописе, техничке прописе у припреми, признате стране исправе и именована/овлашћена тела за оцењивање усаглашености). Истовремено, законске одредбе стварају обавезу за друга министарства да достављају МЕРП-у нове техничке прописе из своје надлежности и друге информације које ће ући у регистре које води МЕРП (Сектор за инфраструктуру квалитета). МЕРП је такође контактна тачка (Enquiry Point) за пријављивање техничких прописа Европској унији и Светској трговинској организацији. Поред ових активности које се односе на техничке прописе, МЕРП је такође, у складу са одредбама Закона о министарствима, задужен за политику развоја других институција ИК у Србији (Акредитационо тело Србије, Институт за стандардизацију Србије и Дирекција за мере и драгоцене метале која је орган управе у саставу Министарства – МЕРП).

2. Правни акти који су доношени у области ИК, у време постојања државне заједнице Србије и Црне Горе, познавали су само термин „овлашћена тела за оцењивање усаглашености“, што је типично за Стари приступ, али нису препознавали термин именована тела за оцењивање усаглашености, што је у техничко законодавство уведено Новим приступом. То је значило да је у пракси било примењивано једино овлашћивање тела за оцењивање усаглашености само за техничку процену нарочито осетљивих производа као што су хемикалије, лекови, моторна возила, козметика, јер је држава била заинтересована да задржи надлежност и контролу над овим производима (Стари приступ). Другим речима, тела за оцењивање усаглашености, овлашћена од стране државе, само су обављала техничку процену производа, а потом је држава издавала сертификат о услагашености тог производа са техничким захтевима прописаних одговарајућим техничким прописом. Тако, закони усвојени у време постојања државне заједнице, никада нису познавали Нови приступ који је, као новину у систем, увео именовање тела за оцењивање усаглашености мање осетљивих производа.

Усвајањем новог Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању

усаглашености, термини „именовано“ и „именовање“ уведени су по први пут у српски правни систем. Ово значи да држава именује више тела за оцењивање усаглашености која самостално излазе на тржиште и на произвођачу је да изабере једно од њих; изабрано именовано тело спроводи оцењивање усаглашености и потом издаје одговарајућу исправу о усаглашености (најчешће сертификат) којим потврђује да производ испуњава техничке захтеве (ово важи за мање осетљиве производе као што су електрична и електронска опрема, играчке, лифтови, лична заштитна опрема, итд.). Ово је карактеристично за Нови приступ и велика предност овог решења је унапређена конкурентност међу телима за оцењивање усаглашености, као и могућност избора за произвођаче.

Нови Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености препознаје оба термина - „овалашћивање“ и „именовање, или другим речима, нови Закон прихвата оба приступа: Стари приступ за најосетљивије производе где држава задржава сертификацију и контролу и Нови приступ за мање осетљиве производе чију усаглашеност са техничким захтевима, оцењује и сертифициује именовано тело; мање осетљиви производи, су на овај начин, више изложени тржишним правилима, и у том смислу, немају никакав вид контроле од стране државе, осим тржишног надзора.

Може се закључити да су и овлашћивање и именовање у духу правног поретка Републике Србије, и да је истовремено ово прихватљиво са аспекта хармонизације техничког законодавства на европском и међународном нивоу.

3. Доношењем новог закона уведена је још једна новина у српски правни систем. Наиме, **новим Законом уведене су нова процедура и нови услови за признавање страних исправа и знакова усаглашености.** У поређењу са старим Законом који је регулисао да: „ће стране исправе о усаглашености (пре свих, сертификати) и знакови усаглашености важити у Републици Србији једино уколико су издати у складу са међународним уговорима чији је Република Србија потписник“, нови Закон предвиђа један нови механизам за признавање страних исправа о усаглашености и знакова усаглашености.

Наиме, нови Закон предвиђа могућност да надлежни министар, у посебном поступку, призна важност страних исправа о усаглашености и знакова усаглашености конкретног страног производа, **под следећим условима:** а) да захтеви страног техничког прописа са којим је производ усаглашен, обезбеђују најмање исти степен заштите: безбедности људског живота и здравља, животне средине, потрошача и имовине, као и захтеви српског техничког прописа; б) да захтеви које треба да испуни страно тело за оцењивање усаглашености према страном техничком пропису, да би могло да изврши оцењивање усаглашености, одговарају најмање истим условима које српско именовано тело мора да испуни према српском техничком пропису.

Ова могућност је уведена новим Законом са циљем да се олакша поступак признавања страних сертификата и знакова усаглашености, у ситуацији када нема међународних уговора. Додатно, Република Србија ће, преузимајући европске директиве, имати техничко законодавство које се не разликује од техничког законодавства европских земаља. То ће створити могућност да надлежни министар, у скраћеном, искључиво административном поступку,

који је значајно олакшан, призна стране сертификате и знакове усаглашености који су издати у иностранству. (На пример: страни сертификати и знакови усаглашености за лифтове, издати од страних сертификационих тела која се налазе на листи Европске комисије, могу се, на основу захтева произвођача или увозника уз који се прилаже само копија сертификата, признати у Србији, будући да је Република Србија преузела европску Директиву о лифтовима и на тај начин има иста правила са ЕУ када је у питању безбедност лифтова.)

4. Нови Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености представља правни основ за преузимање директива Новог и Старог приступа у српски правни поредак, изузев у случајевима када су технички захтеви за производе и поступак оцењивања усаглашености прописани посебним законима. Члан 4. новог Закона „чини пут“ ка европским секторским директивама прописујући да ће **технички захтеви за појединачне производе или групе производа бити утврђени техничким прописом.** Преузимање европских директива могуће је захваљујући овом члану Закона, обзиром да ће Република Србија преузети решења из европских директива, прописујући захтеве за производ управо у *српском техничком пропису.*

Овај Закон чини правни оквир за прописивање техничких захтева за производ националним техничким прописима, уколико производ у питању није обухваћен хармонизованим правним актима на нивоу ЕУ.

Према одредбама овог Закона, технички пропис је пропис који за производ или групу производа прописује, најмање један од следећих елемената: а) техничке захтеве које производ мора испунити да би био пласиран на српско тржиште, б) поступке оцењивања усаглашености, в) редовну и ванредну контролу производа, г) документе који прате производ пре његовог стављања на тржиште, д) знакове и начин означавања производа, ђ) захтеве које морају испунити тела за оцењивање усаглашености, е) захтеве у вези са паковањем и обележавањем, ж) захтеве за безбедност производа током века употребе. Технички прописи се доносе у циљу заштите: безбедности живота и здравља људи, животиња и биљака, животне средине, потрошача и имовине.

б) Новине засноване на усклађивању новог Закона са техничким законодавством ЕУ

Приликом писања овог Закона, узете су у обзир најновије верзије европских правних аката који се односе на трговину робом (тзв. „нови пакет мера за робе“), нарочито **Одлука број 768/2008/ЕЗ** Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године о заједничком оквиру за трговање производима и укидању одлуке 93/465/ ЕЕЗ (видети Поглавље 2. - Ревизија Новог приступа). На овај начин, сва нова решења из поменутих аката преузета су у српски правни систем:

1. Превасходно, све нове дефиниције, као што су „производ“, „испурука на тржишту“, „стављање на тржиште“, „произвођач“, односно „заступник“, „увозник“, „дистрибутер“, итд.

2. Принцип „**претпоставке о усаглашености**“ преузет је новим Законом. Наиме, чл. 4. до 8. овог закона, уређују начин прописивања техничких захтева, као најважнијег елемента техничког прописа, чиме производ у смислу безбедности, постаје део регулисаног подручја на тржишту.

Тако се технички захтеви за појединачни производ, односно групе производа, прописују техничким прописом **непосредно**, навођењем тих захтева у тексту прописа (што је карактеристично за производе Старог приступа, будући да захтеви морају бити детаљно прописани у самом тексту прописа, нпр. моторна возила) или **посредно**, позивањем техничког прописа на српски стандард, односно техничку спецификацију (што је карактеристично за производе Новог приступа, где се у пропису наводе само битни захтеви за производе, нпр. електрични апарати за домаћинство).

Чланом 7. став 1. тачка 2) овог закона прописано је да се техничким прописом може одредити да је један од могућих начина постизања усаглашености са захтевима тог прописа **испуњавање захтева српског стандарда на који се технички пропис позива**. Ако се техничким прописима у правни систем Републике Србије преузимају директиве Новог приступа, реч је о српским стандардима којима су преузети хармонизовани европски стандарди. На овај начин уводи се претпоставка о усаглашености са захтевима из конкретног техничког прописа, што представља један од основних принципа европске техничке регулативе Новог приступа. Другим речима, **Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености уводи претпоставку о усаглашености производа са прописаним захтевима, што значи да уколико производ испуњава захтеве стандарда на који се позива технички пропис, сматра се да испуњава и захтеве самог техничког прописа**.

3. Поступак оцењивања усаглашености производа у потуности је усклађен са одредбама горе поменуте Одлуке. У зависности од групе производа и могуће опасности коју производ представља, Закон прописује да **различити субјекти могу спроводити поступке за оцењивање усаглашености, и то:**

- 1) **произвођач,**
- 2) **именовано тело за оцењивање усаглашености,**
- 3) **органи државне управе,** за производе са већим ризиком.

1) Тако, Закон прописује да **произвођач може извршити оцењивање усаглашености властитог производа са захтевима прописаним техничким прописом**, што заиста представља крупну новину у српском правном систему. Наиме, члан 11. Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености односи се на оцењивање усаглашености које спроводи сам произвођач. Овом одредбом прописано је да, када је техничким прописом утврђено да оцењивање усаглашености спроводи произвођач, тим прописом прописују се и захтеви везани за интерну контролу производње. Интерна контрола производње обухвата све мере које су потребне да процес производње и праћење тог процеса обезбеде усаглашеност производа са техничким прописом. Истим чланом уређено је да **произвођач, након спроведеног поступка оцењивања усаглашености, издаје декларацију о усаглашености са прописаним захтевима**.

2) Нови Закон прописује да „независна трећа страна“ - тело за оцењивање **усаглашености**, које је углавном приватно тело, такође може спровести оцењивање усаглашености производа са прописаним техничким захтевима. У овом случају, произвођач може изабрати једно од тела за оцењивање усаглашености које је именovala држава. Другим речима, држава је одговорна за именовање тела, што укључује оцену њихове компетентности, све остало засновано је на уговорним односима између произвођача и одабраног тела за оцењивање усаглашености. Закон такође прописује и могућност подуговарања другог тела за оцењивање усаглашености од стране изабраног именованог тела, што мора бити одобрено од стране произвођача. Тада подуговарач може вршити само она оцењивања усаглашености која су договорена са произвођачем, с тим што изабрано тело задржава одговорност за сва договорена оцењивања и њихове резултате. Тако, као што можемо видети, **однос између произвођача и именованог тела за оцењивање усаглашености представља један „слободан простор“ изван надлежности органа државне управе. Оцењивање усаглашености које спроводи именовано тело за оцењивање усаглашености карактеристично је за Нови приступ**, као што је у претходном тексту наведено. Компетентност тела за оцењивање усаглашености мора бити оцењена у складу са захтевима међународних стандарда, те према томе, могу се разликовати три типа тела за оцењивање усаглашености:

- а) **лабораторије за испитивање и еталонирање - међународни стандард ISO/IEC 17025;**
- б) **контролно тело – међународни стандард ISO/IEC 17020;**
- в) **сертификационо тело – европски стандард EN 45011.**

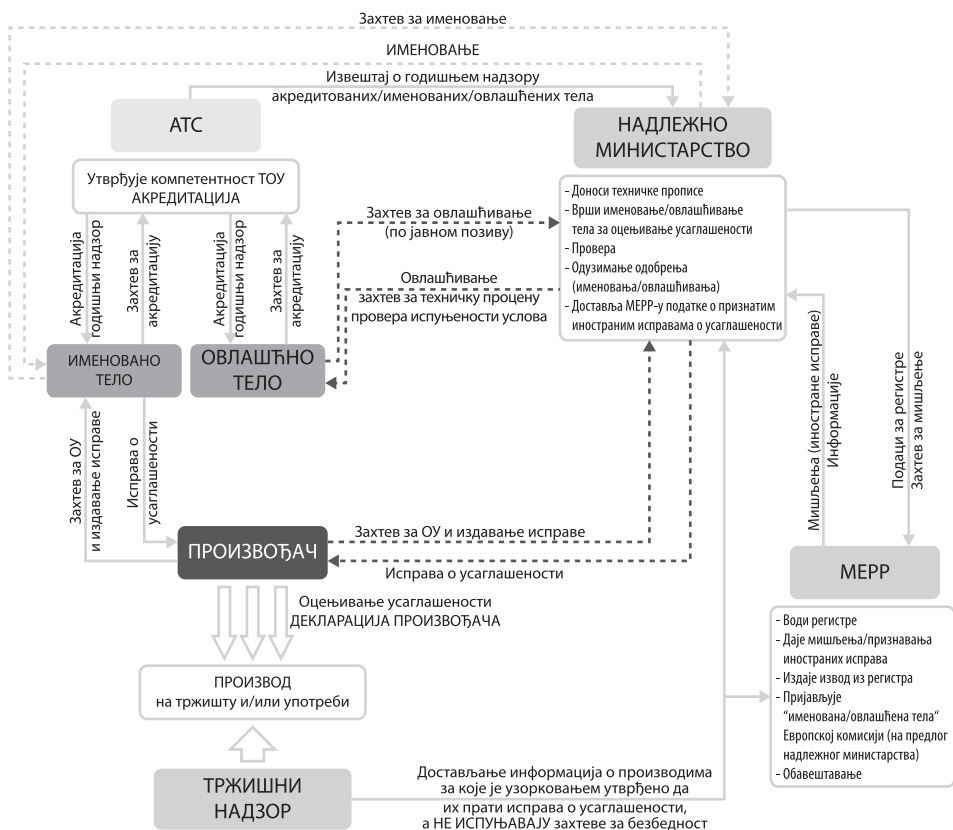
Једино сертификационо тело може издати сертификат који је као форма препознат као документ са највећим степеном сигурности да је постигнута усаглашеност производа са прописаним захтевима. Због тога су сертификациона тела најпожељнија као нотификована тела на нивоу ЕУ. Контролна тела и лабораторије за испитивање треба да буду јака подршка сертификационим телима у спровођењу испитивања и анализа. Ова тела се такође најчешће „овлашћују“ од стране државе за обављање техничке процене усаглашености производа са прописаним захтевима те, на основу резултата те процене, држава издаје сертификат о усаглашености (Стари приступ - видети параграф 3).

Акредитационо тело Србије издаје сертификат о акредитацији након спроведеног поступка утврђивања **компетентности тела** и способности да задовоље захтеве наведених стандарда. **За именовање тела за оцењивање усаглашености** (Нови приступ) одговорна су **надлежна министарства** у оквиру свог делокруга. **МЕРР** је одговорно за **пријављивање (нотификацију) именованих тела за оцењивање усаглашености.**

Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености препознаје европску праксу да је **акт о акредитацији за одређено подручје најбоље средство којим тело за оцењивање усаглашености доказује оспособљеност за обављање послова оцењивања усаглашености.** Међутим, компетентност за обављање оцењивања усаглашености, може се доказати и другом релевантном документацијом.

3) Држава је задржала надлежност када је реч о оцењивању усаглашености „најосетљивијих“ производа као што су лекови, козметика, моторна возила, хемикалије... (Стари приступ). У овом случају, органи државне управе (надлежна министарства) врше оцењивање усаглашености производа са прописаним захтевима, али уколико се деси да немају капацитет за оцењивање усаглашености, у ову сврху се ангажују друга тела (тела за оцењивање усаглашености). Тада држава (надлежна министарства) „овлашћују“ тела за оцењивање усаглашености (у даљем тексту: ТОУ) која заправо врше техничку процену, али због ризика које овакви производи представљају, држава на крају издаје сертификат о усаглашености. Што се тиче овлашћивања, сви захтеви стандарда такође морају бити испуњени за тела која се овлашћују.

Слика испод показује све актере у процесу оцењивања усаглашености и тржишном надзору.

4. Одредбе Одлуке ЕЗ које прописују услове које треба да испуне ТОУ, преузете су новим Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености. ТОУ морају да задовоље захтеве који се односе на стручну оспособљеност, потребну опрему, независност и непристрасност у поступку оцењивања

усаглашености, чување пословне тајне, осигурање од одговорности за штету у вези са обављеним радом. Поседовање акта о акредитацији је претпоставка да тело за оцењивање усаглашености испуњава захтеве за именовање у обиму који је покривен обимом акредитације.

5. Процедуре за оцењивање усаглашености, такође, представљају новину у новом српском Закону о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености. Члан 10. Закона прописује да се техничким прописом утврђује начин оцењивања усаглашености који може да обухвати примену једног поступка, неколико поступака или комбинацију различитих поступака оцењивања усаглашености. Детаљи у вези са овим процедурама регулисани су одредбама подзаконског акта о начину оцењивања усаглашености.

6. Процедуре за примену заштитне клаузуле (корективне мере као што су повлачење или опозив производа) регулисане Одлуком 768/2008 ЕЗ, такође су постале део нашег техничког законодавства. Наиме, нови Закон прописује да се производ ставља на тржиште, односно испоручује на тржишту само ако је усаглашен са прописаним техничким захтевима, ако је његова усаглашеност оцењена према прописаном поступку, ако је означен у складу са прописима и ако га прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација. **Али у случају да, уколико због неких околности у току тржишног надзора надлежна инспекција процени да је производ опасан, могу се предузети мере повлачења (производа са тржишта) или опозива (производа испорученог потрошачу). Надлежна инспекција може предузети ове мере чак и онда када је произвођач испунио и доказао да је испунио све прописане техничке захтеве.**

Овим је, поред редовних мера прописаних кроз наведени закон и техничке прописе који се позивају на њега, као правни извор, створен оквир да се опасан производ не може наћи на тржишту Републике Србије.

7. Једна од најзначајнијих новина уведених у српски систем ИК представља **разграничење обавеза и одговорности привредних субјеката** (произвођач, заступник, увозник и дистрибутер). Одговорности и обавезе свих актера „у ланцу“ прецизно су дефинисане кроз одредбе новог закона, с циљем да се производи могу пратити на одговарајући начин. Свим, горе наведеним актерима поверене су одређене обавезе и различит степен одговорности за стављање безбедног производа на тржиште. Тако је произвођач, на пример, најодговорнији када је реч о стављању безбедног производа на тржиште, док је дистрибутер најмање одговоран у извођењу истог задатка.

1) **Произвођач** је правно лице, предузетник или физичко лице које пројектује- дизајнира и израђује производ у циљу стављања на тржиште у своје име и за свој рачун. Он има обавезу да, за производ који се ставља на тржиште, обезбеди спровођење поступка оцењивања усаглашености са битним захтевима у складу са одредбама конкретног техничког прописа; изради потребну техничку документацију и чува је у прописаном року; изради декларацију о усаглашености и чува је у прописаном року, као и да стави на производ прописани знак

усаглашености. Ни један од осталих актера у овом процесу нема овај ниво одговорности за безбедност производа.

2) Произвођач може овластити правно лице или предузетника регистровано у Републици Србији, или физичко лице са пребивалиштем у Републици Србији да поступа у његово име и за његов рачун, као **заступник**. Произвођач може на заступника пренети следеће обавезе: израду декларације о усаглашености, чување исте у прописаном року, као и стављање прописаног знака усаглашености на производ. Међутим, произвођач не може никада пренети на заступника израду техничке документације за производ. Ипак, и поред тога произвођач остаје и даље одговоран за све мере које предузима заступник.

3) **Увозник** (правно лице или предузетник регистрован у Републици Србији или физичко лице са пребивалиштем у Републици Србији) дужан је да провери да ли је издата декларација о усаглашености за производ, односно да ли производ прати друга прописана исправа о усаглашености, да ли је означен прописаним знаком усаглашености, да ли је обележен на начин који омогућава идентификацију производа и произвођача и да ли га прати прописана документација (техничка документација); такође је дужан да чува и примерак декларације о усаглашености, као и да ова документа учини доступним надлежним органима на њихов захтев.

Као што можемо да приметимо када је реч о увознику, његов степен одговорности за стављање безбедног производа на тржиште је мањи од одговорности произвођача или заступника, будући да је одговорност увозника ограничена само на проверу да ли је произвођач/заступник извршио своје обавезе, чување примерка копије декларације о усаглашености и техничке документације у прописаном року, као и чињење доступним ових докумената надлежним органима на њихов захтев.

С друге стране, **у одређеној мери увозник има исте обавезе као и дистрибутер**. Ради се о следећим обавезама:

- а) **у случају основане сумње да производ није усаглашен са прописаним захтевима, стављање таквог производа на тржиште је могуће тек након што произвођач усагласи производ са тим захтевима, као и након обавештавања надлежних органа у случају да је производ опасан;**
- б) **да обезбеди да, пре стављања производа на тржиште, услови складиштења или превоза не угрозе усаглашеност производа са прописаним захтевима.**

У неким ситуацијама у пракси, увозник се може сматрати произвођачем у смислу свих обавеза које овај има. Истовремено, **ако инострани произвођач нема заступника у Републици Србији, увозник преузима одређене обавезе које има заступник**, а у пракси се то своди, пре свега, на ангажовање треће стране (именовано ТОУ), да спроведе одговарајући поступак оцењивања усаглашености и стављање српског знака усаглашености на производ.

4) Поред ових специфичних обавеза које су заједничке увознику и дистрибутеру

(видети претходни параграф), **дистрибутер** (правно лице или предузетник регистрован у Републици Србији, или физичко лице са пребивалиштем у Републици Србији) одговоран је само за проверу да ли је производ означен прописаним знаком усаглашености и да ли га прати прописана документација; на основу свега, можемо закључити да, **у поређењу са другим привредним субјектима, дистрибутер има најмањи степен одговорности када је у питању стављање безбедног производа на тржиште.**

8. Одредбе Одлуке ЕЗ које се односе на **знак усаглашености** преузете су чланом 24. Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености којим је прописано да произвођач ставља знак усаглашености на производ који је усаглашен са захтевима техничког прописа, уколико је то утврђено техничким прописом.

На производ који није усаглашен са прописаним захтевима, односно на производ за који није прописано стављање знака усаглашености, забрањено је стављати знак усаглашености.

Облик, изглед и садржај српског знака усаглашености, као и начин стављања знакова усаглашености детаљно је прописано одговарајућим подзаконским актима.

Српски знак усаглашености је једина ознака којом се потврђује да је производ који се ставља на тржиште или употребу **у Републици Србији**, усаглашен са захтевима **српског техничког прописа**, ако је тим прописом предвиђено његово стављање.

Ова ознака престаће да се примењује даном ступања на снагу потврђеног међународног уговора о оцењивању усаглашености и прихватању индустријских производа са Европском унијом (АСАА споразум) у делу производа на које се тај уговор односи, а у делу производа на које се тај уговор не односи, српски знак усаглашености ће престати да се примењује даном приступања Републике Србије Европској унији. Изузетно од напред поменутог, **СЕ знак ће важити у Републици Србији** и пре потписивања АСАА споразума ако је **извршено признавање исправе о усаглашености и са њом повезаног знака усаглашености**. С друге стране, СЕ знак се може користити **на тржиштима ван Републике Србије**.

Од дана потписивања АСАА споразума, а најкасније од дана приступања ЕУ примењиваће се искључиво СЕ знак.

9. Директива о нотификацији (пријављивању) 98/34 преузета је Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености, а детаљи Директиве прецизирани су одговарајућим подзаконским актом; на овај начин, успостављена је **процедура за пријављивање техничких прописа ЕУ** потпуно у складу са Одлуком ЕЗ 768/2008 и Директивом 98/34 (поглавље Р4); у складу са одредбама ових правних аката, **МЕРП** као орган државне управе, **преузеће обавезу да пријављује ЕУ све техничке прописе који спадају у нехармонизовану (нерегулисану) област (што укључује и националне техничке прописе), као и све техничке прописе који су хармонизовани са ЕУ директивама (преузете у наш правни систем), али који додатно садрже одређена национална правила у**

смислу додатних техничких захтева. Карактеристичан пример за поменути случај је Директива о безбедности машина, која је у потпуности транспонована у српски правни систем али приликом преузимања, уведен је документ, за неколико врста машина, који није предвиђен европском Директивом - „потврда о усаглашености“ као прелазно решење које служи као доказ о усаглашености производа са техничким захтевима; ову врсту документа издаје именовано тело након провере документације која прати производ (декларација произвођача, извештај о испитивању...).

в) Новине које су засноване на захтевима СТО/ТБТ

1. Члан 6. Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености уређује основне принципе СТО/ТБТ Споразума. Наиме, приликом припреме, доношења и примене техничког прописа надлежно министарство узима у обзир, принципе СТО/ТБТ као што су: спречавање непотребних препрека у трговини, равноправност домаћих и страних производа на тржишту, коришћење српских стандарда којима се преузимају међународни стандарди, као основе за припрему техничког прописа, одређивање примереног рока за почетак примене техничког прописа – ради његове измене или стављања ван снаге, остваривање циљева техничког прописа на начин који је најмање ограничавајући по трговину, захтеве које производ треба да испуњава првенствено у погледу функционалних карактеристика, а не у погледу дизајна или описних карактеристика производа.

2. У складу са одредбама СТО Споразума о техничким баријерама у трговини, МЕРР је, у оквиру Сектора за инфраструктуру квалитета, оформио Информативни центар који је надлежан за пружање информација о техничким прописима и са њима повезаним поступцима оцењивања усаглашености, као и за пријављивање техничких прописа у припреми у складу са правилима СТО и Директивом 98/34/ЕЗ.

Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености пружа правни основ за успостављање контактне тачке – информативног центра (чл. 31–33).

Према одредбама СТО/ТБТ, информативни центар је задужен за пријављивање техничких прописа у припреми:

- а) да би се избегло да технички прописи буду непотребне препреке у трговини;**
- б) да би технички прописи били засновани на међународним стандардима.**

Даном уласка у СТО и ЕУ, Информативни центар ће бити у потпуности оперативан у смислу пријављивања техничких прописа у припреми. Један запослени у оквиру Одсека за регистре, пројекте и сарадњу са међународним организацијама

Сектора за ИК, задужен је за послове информативног центра, тј. информисања и пријављивања. Планирано је да након приступања Србије СТО, односно ЕУ по један запослени буде задужен за пријављивање техничких прописа према одредбама СТО/ТБТ, као и према Директиви 98/34/ЕЗ.

У другој половини 2010. године развијен је апликативни софтвер под називом ТЕХНИС који се састоји од електронске базе података и интернет портала (www.tehnis.merr.gov.rs) преко кога ће се унапредити рад Информативног центра за техничке прописе, како у погледу информисања тако и у погледу пријављивања техничких прописа у припреми.

Поред наведеног, МЕРР је задужен за вођење Регистра техничких прописа у складу са Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености. Током 2009. године спроведен је Акциони план израде техничких прописа са мерама за њихову примену; у оквиру Акционог плана, прикупљени су подаци од надлежних министарстава за формирање Регистра свих важећих прописа у Републици Србији.

Технички прописи су у Регистру тренутно разврстани према надлежним министарствима, а регистровани су следећи подаци:

- назив и број службеног гласила у коме је технички пропис објављен;
- правни основ за његово доношење;
- ознаке српских стандарда на које се технички пропис позива.

Регистар важећих техничких прописа у Републици Србији садржи 821 пропис, укључујући и техничке прописе који се не односе само на производе, већ и на процесе производње или прераде, као и гранске прописе у области железничког, воденог и ваздушног саобраћаја. Списак свих важећих техничких прописа је доступан преко интернет портала www.tehnis.merr.gov.rs.

МЕРР води и друге регистре: Регистар техничких прописа у припреми, Регистар именованих и овлашћених тела за оцењивање усаглашености и Регистар признатих страних исправа и знакова усаглашености.

Наредна табела приказује број и расподелу регистрованих техничких прописа према надлежним министарствима, односно областима.

НАДЛЕЖНО МИНИСТАРСТВО	БРОЈ ТЕХНИЧКИХ ПРОПИСА
Министарство економије и регионалног развоја • технички захтеви за индустријске производе и процесе	69
Дирекција за мере и драгоцене метале • технички захтеви за мерила и претходно упаковане производе	251
Министарство рударства и енергетике • технички захтеви у области: а) електроенергетике б) нафте и гаса в) рударства и геологије	58
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде • технички захтеви за прехранбене производе и храну за животиње • технички захтеви у области шумарства	57
Министарство здравља • технички захтеви о квалитету, методама узимања узорака и испитивања одређених прехранбених производа • технички захтеви за медицинске уређаје	31
Министарство за инфраструктуру • технички захтеви за саобраћајна средства и саобраћајну инфраструктуру у области: а) друмског саобраћаја б) железничког саобраћаја в) воденог саобраћаја г) ваздушног саобраћаја	316
Министарство за телекомуникације и информационо друштво • технички захтеви за производе и системе у области телекомуникација	7
Министарство животне средине и просторног планирања • технички захтеви у области заштите животне средине • технички захтеви у области грађевинарства	52
Министарство унутрашњих послова • технички захтеви у области заштите од пожара и експлозија • технички захтеви за технички преглед возила	41
Министарство одбране • технички захтеви за склоништа и двонаменске објекте	7
У надлежности више министарстава	1

3.1. 2. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Сл. гласник РС”, бр. 36/2009)

I УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овим законом уређује се начин прописивања техничких захтева за производе и доношење техничких прописа, оцењивање усаглашености производа са прописаним техничким захтевима (у даљем тексту: оцењивање усаглашености), обавезе испоручиоца производа и власника производа у употреби, важење иностраних исправа о усаглашености и знакова усаглашености, обавештавање о техничким прописима и поступцима оцењивања усаглашености и вршење надзора над спровођењем овог закона и прописа донетих на основу овог закона.

Примена

Члан 2.

Овај закон примењује се на све производе, осим на производе за које су технички захтеви уређени посебним законима и прописима донетим на основу тих закона.

Ако посебним законима и прописима из става 1. овог члана нису уређена питања која се односе на именовање, односно овлашћивање тела за оцењивање усаглашености и важење иностраних исправа о усаглашености и знакова усаглашености, на та питања се примењују одредбе овог закона.

Одредбе овог закона којима се уређује пријављивање именованог, односно овлашћеног тела за оцењивање усаглашености, вођење регистара и пријављивање техничких прописа, примењују се и на производе за које су технички захтеви уређени посебним законима и прописима донетим на основу тих закона.

Значење појединих израза

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) *производ* је сваки производ који је, као резултат неког процеса, израђен или на други начин добијен, независно од степена његове прераде, а намењен је за стављање на тржиште или испоруку на тржишту;
- 2) *испука на тржишту* је свако чињење доступним производа на тржишту Републике Србије ради дистрибуције, потрошње или употребе, са или без накнаде;

- 3) *стављање на тржиште* је прва испорука производа на тржиште Републике Србије;
- 4) *произвођач* је правно лице, предузетник или физичко лице које израђује производ или лице које се представља као произвођач стављањем на производ свог пословног имена, имена или назива, жига, неке друге препознатљиве ознаке или на други начин;
- 5) *заступник* је правно лице или предузетник регистрован у Републици Србији, односно физичко лице са пребивалиштем у Републици Србији, које је произвођач овластио да за његов рачун предузима радње из овлашћења, а у вези са стављањем производа на тржиште Републике Србије;
- 6) *увозник* је правно лице или предузетник регистрован у Републици Србији, односно физичко лице са пребивалиштем у Републици Србији које ставља на тржиште производ из других земаља;
- 7) *дистрибутер* је правно лице или предузетник регистрован у Републици Србији, односно физичко лице са пребивалиштем у Републици Србији, које је укључено у ланац испоруке и које у оквиру обављања своје делатности испоручује производ, а није произвођач или увозник;
- 8) *испоручилац* је произвођач, заступник, увозник или дистрибутер;
- 9) *оцењивање усаглашености* је свака активност којом се утврђује да ли је производ, односно процес производње усаглашен са прописаним техничким захтевима;
- 10) *тело за оцењивање усаглашености* је привредно друштво, установа или друго правно лице које спроводи оцењивање усаглашености, односно обавља послове техничке процене, укључујући еталонирање, испитивање, сертификацију и контролу;
- 11) *исправа о усаглашености* је декларација о усаглашености, извештај о испитивању, сертификат, уверење о контролисању или други документ којим се потврђује усаглашеност производа са прописаним захтевима;
- 12) *именовање* је одобрење које надлежни министар даје телу за оцењивање усаглашености за спровођење оцењивања усаглашености за потребе произвођача, у складу са захтевима из техничког прописа;
- 13) *овлашћивање* је одобрење које надлежни министар даје телу за оцењивање усаглашености за обављање послова техничке процене, за потребе органа државне управе који спроводи оцењивање усаглашености, у складу са захтевима из техничког прописа;
- 14) *техничка процена* је испитивање, односно контролисање производа у складу са захтевима техничког прописа, које обавља овлашћено тело за оцењивање усаглашености за потребе органа државне управе;
- 15) *техничка спецификација* је документ у коме се утврђују технички захтеви за производе и поступци оцењивања усаглашености, који припрема стручна комисија коју образује надлежно министарство, а доноси га министар који руководи радом министарства;

- 16) *преглед* је активност редовног или ванредног проверавања испуњености прописаних захтева за безбедност производа током века употребе;
- 17) *знак усаглашености* је ознака коју произвођач ставља на производ и којим се потврђује да је тај производ усаглашен са прописаним техничким захтевима.

Други изрази који се употребљавају у овом закону, а нису дефинисани у ставу 1. овог члана, имају значење дефинисано законима којима се уређују општа безбедност производа, стандардизација и акредитација.

II ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ ЗА ПРОИЗВОДЕ И ТЕХНИЧКИ ПРОПИСИ

Начин прописивања техничких захтева

Члан 4.

Технички захтеви за појединачни производ, односно групе производа (у даљем тексту: технички захтеви) прописују се техничким прописом непосредно, навођењем тих захтева у тексту прописа или посредно, позивањем техничког прописа на српски стандард, односно техничку спецификацију.

Технички пропис

Члан 5.

Технички пропис је сваки пропис, којим се, за појединачни производ, односно групе производа (у даљем тексту: производ) уређује најмање један од следећих елемената:

- 1) технички захтеви које мора да испуњава производ који се испоручује;
- 2) поступци оцењивања усаглашености;
- 3) захтеви за безбедност производа током века употребе;
- 4) редовни и ванредни прегледи производа током века употребе;
- 5) исправе које прате производ приликом стављања на тржиште или употребу;
- 6) знак и начин означавања производа;
- 7) захтеви које мора да испуни тело за оцењивање усаглашености;
- 8) захтеви у погледу паковања и обележавања.

Технички прописи и у њима садржани технички захтеви доносе се ради заштите безбедности, живота и здравља људи, заштите животиња и биљака, заштите животне средине, заштите потрошача и других корисника и заштите имовине.

Доношење техничког прописа

Члан 6.

Технички пропис припрема и доноси министарство у оквиру свог делокруга (у даљем тексту: надлежно министарство).

Приликом припреме, доношења и примене техничког прописа надлежно министарство узима у обзир, нарочито:

- 1) спречавање непотребних препрека у трговини;
- 2) равноправност домаћих и страних производа на тржишту;
- 3) коришћење српских стандарда којима се преузимају међународни стандарди, као основе за припрему техничког прописа;
- 4) одређивање примереног рока за почетак примене техничког прописа;
- 5) промењене околности до којих је дошло после доношења техничког прописа, ради његове измене или стављања ван снаге;
- 6) остваривање циљева техничког прописа на начин који је најмање ограничавајући по трговину и у том смислу врши измене или ставља ван снаге технички пропис;
- 7) захтеве које производ треба да испуњава првенствено у погледу функционалних карактеристика, а не у погледу дизајна или описних карактеристика производа.

Посредно прописивање техничких захтева

Члан 7.

Технички пропис се може позвати на српски стандард на два начина:

- 1) техничким прописом може се одредити да је једини начин постизања усаглашености са захтевима тог прописа испуњавање захтева српског стандарда на који се технички пропис позива;
- 2) техничким прописом може се одредити да је један од могућих начина постизања усаглашености са захтевима тог прописа испуњавање захтева српског стандарда на који се технички пропис позива.

Институт за стандардизацију Србије дужан је да, на захтев надлежног министарства, достави обавештење о томе да ли за производ који се уређује техничким прописом постоји одговарајући српски стандард или предстоји његово доношење, односно да ли постоји одговарајући међународни или европски стандард.

Министар који руководи радом надлежног министарства (у даљем тексту: надлежни министар), саставља списак стандарда из става 1. тачка 2) овог члана на које се позива технички пропис који припрема и доноси то министарство.

Списак стандарда из става 3. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“ на образцу чију садржину прописује мини-стар надлежан за послове стандардизације.

Члан 8.

Техничким прописом може се одредити да је једини начин постизања усаглашености са захтевима тог прописа испуњавање захтева техничке спецификације на коју се технички пропис позива.

Надлежни министар утврђује листу техничких спецификација из става 1. овог члана која се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Техничка спецификација објављује се на интернет страници надлежног министарства.

III ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ ПРОИЗВОДА

Прописивање оцењивања усаглашености

Члан 9.

Обавеза оцењивања усаглашености утврђује се техничким прописом.

Техничким прописом утврђује се да пре стављања производа на тржиште или употребу, оцењивање усаглашености може спровести, односно у њему учествовати:

- 1) произвођач;
- 2) именовано тело за оцењивање усаглашености;
- 3) орган државне управе.

Техничким прописом се одређује врста исправе о усаглашености коју је испоручилац дужан да изда или обезбеди за производ пре његовог стављања на тржиште или употребу.

Садржај исправе о усаглашености уређује се прописом који доноси Влада.

Поступци оцењивања усаглашености

Члан 10.

Техничким прописом утврђује се начин оцењивања усаглашености који може да обухвати примену једног поступка, неколико поступака или комбинацију различитих поступака оцењивања усаглашености.

Поступци оцењивања усаглашености из става 1. овог члана могу бити утврђени и посредно у стандарду или техничкој спецификацији на које се позива технички пропис.

Оцењивање усаглашености које спроводи произвођач

Члан 11.

Када је техничким прописом утврђено да оцењивање усаглашености спроводи произвођач, тим прописом прописују се и захтеви везани за интерну контролу производње.

Интерна контрола производње обухвата све мере које су потребне да процес производње и праћење тог процеса обезбеде усаглашеност производа са техничким прописом.

Произвођач издаје декларацију о усаглашености и обезбеђује техничку документацију, у складу са прописаним захтевима, која мора бити доступна надлежном инспектору ради спровођења надзора.

Оцењивање усаглашености које спроводи именовано тело за оцењивање усаглашености

Члан 12.

Када је техничким прописом утврђено да оцењивање усаглашености спроводи именовано тело за оцењивање усаглашености, тим прописом се утврђују и захтеви које то тело мора да испуни, нарочито у погледу:

- 1) стручне оспособљености запослених и других ангажованих лица;
- 2) опреме;
- 3) независности и непристрасности у односу на лица повезана са производом који је предмет оцењивања усаглашености;
- 4) поступања са приговорима на његов рад и донете одлуке;
- 5) чувања пословне тајне;
- 6) осигурања од одговорности за штету.

Члан 13.

Када је техничким прописом утврђено да оцењивање усаглашености спроводи именовано тело за оцењивање усаглашености (у даљем тексту: именовано тело), решење о његовом именовану доноси надлежни министар у складу са законом којим се уређује општи управни поступак.

Надлежни министар доноси решење о именовану, ако тело за оцењивање усаглашености које је поднело захтев за именоване испуњава захтеве из техничког прописа у смислу члана 12. овог закона.

При оцењивању испуњавања прописаних захтева, надлежни министар узима у обзир и акт о додели акредитације које је тело за оцењивање усаглашености прибавило у поступку акредитације.

Решење из става 1. овог члана је коначно.

Члан 14.

Именовано тело из члана 13. став 1. овог закона, на основу уговора са произвођачем, спроводи оцењивање усаглашености у складу са поступцима утврђеним техничким прописом.

Именовано тело, пре издавања исправе о усаглашености, захтева да произвођач који није испунио прописане захтеве, предузме одговарајуће корективне мере.

Ако именовано тело, приликом провере усаглашености, после издавања исправе, утврди да производ више не испуњава прописане захтеве, тражиће од произвођача да предузме одговарајуће корективне мере и по потреби може, привремено или трајно, да одузме исправу о усаглашености или да ограничи важење те исправе.

Именовано тело може да, уз сагласност произвођача, повери подизвођачу одређене послове у вези са оцењивањем усаглашености ако подизвођач испуњава захтеве из истог техничког прописа као и именовано тело.

Именовано тело може поверити подизвођачу само послове за које је то тело именовано. Именовано тело задржава одговорност за послове које је поверило подизвођачу.

Начин спровођења оцењивања усаглашености из става 1. овог члана, уређује се прописом који доноси Влада.

Члан 15.

Именовано тело дужно је да обавести надлежног министра о:

- 1) одбијању издавања, ограничавању, привременом или трајном одузимању исправе о усаглашености;
- 2) измењеним околностима из решења о његовом именовану које могу да утичу на обим и захтеве именовану;
- 3) захтеву надлежног инспектора у вези са оцењивањем усаглашености;
- 4) поверавању послова подизвођачу из члана 14. став 4. овог закона;
- 5) извршеном оцењивању усаглашености у обиму свог именовану у земљи и иностранству;
- 6) другим активностима у вези оцењивања усаглашености.

Обавештења из става 1. тач. 5) и 6) овог члана дају се на захтев надлежног министарства.

Члан 16.

Ако надлежни министар утврди да именовано тело више не испуњава прописане захтеве или да не извршава своје обавезе, доноси решење о одузимању одобрења за спровођење оцењивања усаглашености, у складу са законом којим се уређује општи управни поступак.

Предоношења решења из става 1. овог члана, надлежни министар може, узимајући у обзир значај недостатака у погледу испуњавања захтева или извршавања обавеза, писмено да упозори именовано тело о недостацима у погледу испуњавања захтева или извршавања обавеза и одреди рок за отклањање тих недостатака који не може бити дужи од 60 дана.

Решење из става 1. овог члана је коначно.

У случају доношења решења о одузимању одобрења из става 1. овог члана или у случају да именовано тело престане са радом, надлежни министар налаже том телу да у одређеном року изврши пренос документације која се односи на оцењивање усаглашености другом именованом телу, по избору произвођача, односно омогући доступност те документације надлежним органима.

Оцењивање усаглашености које спроводи орган државне управе

Члан 17.

Када је техничким прописом утврђено да оцењивање усаглашености спроводи орган државне управе, надлежни орган државне управе, на захтев произвођача, спроводи оцењивање усаглашености у складу са поступцима утврђеним тим прописом.

Орган државне управе, пре издавања исправе о усаглашености, налаже произвођачу који није испунио прописане захтеве да предузме одговарајуће корективне мере.

Ако орган државне управе, приликом провере усаглашености, после издавања исправе о усаглашености, утврди да производ не испуњава прописане захтеве, наложиће произвођачу да предузме одговарајуће корективне мере и по потреби може решењем, привремено или трајно, да одузме исправу о усаглашености или ограничи важење те исправе.

Решење из става 3. овог члана је коначно.

Трошкови оцењивања усаглашености из става 1. овог члана падају на терет произвођача.

Начин спровођења оцењивања усаглашености из става 1. овог члана и начин одређивања и плаћања трошкова оцењивања усаглашености из става 5. овог члана, уређују се прописом који доноси Влада.

Члан 18.

Када је техничким прописом утврђено да оцењивање усаглашености спроводи орган државне управе, а када за потребе тог органа техничку процену врши тело за оцењивање усаглашености, то тело мора да испуњава захтеве из техничког прописа у смислу члана 12. овог закона.

Надлежно министарство објављује јавни позив за подношење пријаве за овлашћивање тела за оцењивање усаглашености ради вршења техничке процене.

У јавном позиву се наводи нарочито број и врста тела за оцењивање усаглашености потребних органу државне управе за вршење техничке процене, као и захтеве из техничког прописа које то тело мора да испуни.

Надлежни министар доноси решење о овлашћивању тела за оцењивање усаглашености из става 1. овог члана у складу са законом којим се уређује општи управни поступак.

Решење из става 4. овог члана је коначно.

Ако надлежни министар утврди да овлашћено тело из става 4. овог члана више не испуњава прописане захтеве, односно да не извршава своје обавезе, као и у случају престанка потребе за вршењем техничке процене, надлежни министар ће поступити сходно члану 16. ст. 1. и 2. овог закона.

Улога акредитације

Члан 19.

При доношењу решења из чл. 13. и 18. овог закона, сматраће се да тело за оцењивање усаглашености које има акт о акредитацији испуњава прописане захтеве у мери у којој су обухваћени обимом акредитације, узимајући у обзир поступке оцењивања усаглашености и производе обухваћене акредитацијом.

Техничким прописом може се утврдити да у поступку оцењивања усаглашености поједине активности, уместо именованог тела, може да спроводи акредитовано тело које је у саставу произвођача.

Тело из става 2. овог члана мора да буде организовано као засебна организациона јединица произвођача, не сме да учествује у изради, испоруци, монтажи, коришћењу или одржавању производа чију усаглашеност оцењује и може да пружа услуге искључиво произвођачу у чијем се саставу налази.

Пријављивање тела за оцењивање усаглашености

Члан 20.

Министарство надлежно за послове који се односе на техничке прописе (у даљем тексту: министарство), на предлог надлежног министарства, врши пријављивање именованог, односно овлашћеног тела за оцењивање усаглашености одговарајућој међународној организацији у складу са правилима потврђених међународних споразума чији је потписник Република Србија.

Начин именовања, овлашћивања, одузимања одобрења за спровођење оцењивања усаглашености, пријављивања тела за оцењивање усаглашености, као и начин утврђивања испуњености прописаних захтева за именовање, односно овлашћивање тела за оцењивање усаглашености, уређује се прописом који доноси Влада.

IV ОБАВЕЗЕ ИСПОРУЧИОЦА ПРОИЗВОДА И ВЛАСНИКА ПРОИЗВОДА У УПОТРЕБИ

Усаглашеност производа

Члан 21.

Производ се ставља на тржиште, односно испоручује на тржишту само ако је усаглашен са прописаним техничким захтевима, ако је његова усаглашеност оцењена према прописаном поступку, ако је означен у складу са прописима и ако га прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација.

Заштитна клаузула

Члан 22.

Надлежни инспектор предузима одговарајуће мере ограничавања испоруке на тржишту, забране стављања производа на тржиште или испоруке на тржишту, повлачења, односно опозивања производа у складу са законом, ако се утврди да производ који је усаглашен са техничким прописом може да угрози јавни интерес, а нарочито ако је угрожена безбедност, живот и здравље људи, безбедност и здравље животиња и биљака, животна средина, безбедност потрошача и других корисника и имовина.

Надлежни министар брише српски стандард са списка стандарда из члана 7. став 3. овог закона, ако се утврди да је небезбедност производа из става 1. овог члана последица незадовољавајућих техничких решења из тог стандарда.

Обавезе произвођача

Члан 23.

Произвођач је дужан да:

- 1) обезбеди да се производ изради у складу са прописаним захтевима;
- 2) изради потребну техничку документацију и чува је у прописаном року;
- 3) обезбеди спровођење прописаног поступка оцењивања усаглашености, изради декларацију о усаглашености и чува је у прописаном року, као и да стави на производ прописани знак усаглашености;
- 4) када је прописано, врши испитивање узорака производа на тржишту, обрађује информације, води регистар рекламација и обавештава дистрибутере о неусаглашеним производима, као и корективним мерама предузетим самоиницијативно, по налогу или у сарадњи са надлежним органима, у циљу избегавања ризика које неусаглашени производ представља;
- 5) врши друге активности утврђене техничким прописом за поједине производе.

Произвођач може да овласти заступника да извршава његове обавезе дајући му писмено овлашћење, које заступнику мора да омогући најмање да:

- 1) чува декларацију о усаглашености и техничку документацију у прописаном року;
- 2) доставља надлежним органима све информације и документацију неопходну за доказивање усаглашености производа;
- 3) сарађује са надлежним органима у свим корективним мерама предузетим у циљу избегавања ризика које производ представља.

Произвођач не може на овлашћеног заступника пренети своје обавезе из става 1. тачка 1) овог члана, као ни израду техничке документације.

Члан 24.

Произвођач ставља знак усаглашености на производ који је усаглашен са техничким прописом ако је то утврђено техничким прописом.

На производ који није усаглашен са прописаним захтевима, односно на производ за који није прописано стављање знака усаглашености, забрањено је стављати знак усаглашености.

Забрањено је на производ стављати други знак који није знак усаглашености већ на њега само подсећа својим садржајем или обликом чиме би код потрошача или другог корисника могао да створи заблуду да се ради о знаку усаглашености или ако би се стављањем другог знака на производ смањила видљивост, односно читљивост знака усаглашености.

Облик, изглед и садржај знака усаглашености уређује се прописом који доноси Влада.

Обавезе увозника

Члан 25.

Увозник је дужан да:

- 1) провери да ли је за производ издата декларација о усаглашености, односно да ли производ прати друга прописана исправа о усаглашености, да ли је означен прописаним знаком усаглашености, да ли је обележен на начин који омогућава идентификацију производа и произвођача и да ли га прати прописана документација;
- 2) у прописаном року чува копију декларације о усаглашености и техничку документацију, као и да их учини доступним надлежним органима на њихов захтев;
- 3) у случају основане сумње да производ није усаглашен са прописаним захтевима, стави производ на тржиште тек након што произвођач усагласи производ са тим захтевима, као и да о томе обавести надлежни орган, ако производ није безбедан;
- 4) обезбеди да, пре стављања производа на тржиште, услови складиштења или превоза не угрозе усаглашеност производа са прописаним захтевима;
- 5) врши друге активности утврђене техничким прописом за поједине производе.

Увозник се сматра произвођачем и преузима његове обавезе када стави на тржиште производ под својим именом или жигом, односно ако измени производ који је већ стављен на тржиште у мери која утиче на усаглашеност са прописаним захтевима.

Обавезе дистрибутера

Члан 26.

Дистрибутер је дужан да:

- 1) провери да ли је на производ стављен прописани знак усаглашености и да ли га прати прописана документација;
- 2) у случају основане сумње да производ није усаглашен са прописаним захтевима, испоручи производ на тржиште, тек након што произвођач усагласи производ са тим захтевима, као и да о томе обавести произвођача или увозника и надлежне органе, ако производ није безбедан;
- 3) обезбеди да, пре испоруке производа на тржиште, услови складиштења или превоза не угрозе усаглашеност производа са прописаним захтевима;
- 4) врши друге активности утврђене техничким прописом за поједине производе.

Дистрибутер се сматра произвођачем и преузима његове обавезе када стави на тржиште производ под својим именом или жигом, односно ако измени производ који је већ стављен на тржиште у мери која утиче на усаглашеност са прописаним захтевима.

Обавезе власника производа у употреби

Члан 27.

Власник технички сложеног производа, за који је техничким прописом утврђена обавеза редовних, односно ванредних прегледа ради потврђивања безбедности производа током века употребе, може да стави у употребу тај производ, односно да омогући употребу тог производа, само ако су извршени прописани прегледи којима је потврђена његова безбедност.

Техничким прописом може да се одреди да прописане прегледе врши именовано тело или орган државне управе.

На начин вршења прописаних прегледа из става 2. овог члана, сходно се примењују одредбе чл. 12. до 19. овог закона.

V ВАЖЕЊЕ ИНОСТРАНИХ ИСПРАВА И ЗНАКОВА УСАГЛАШЕНОСТИ

Члан 28.

Исправе о усаглашености које је издало инострано тело за оцењивање усаглашености и знаци усаглашености издати у иностранству (у даљем тексту: иностране исправе и знакови усаглашености) важе у Републици Србији, ако су издати у складу са потврђеним међународним споразумима чији је потписник

Република Србија.

Надлежни министар може признати важење иностраних исправа и знакова усаглашености којима се потврђује усаглашеност производа са иностраним техничким прописом, под условом да захтеви из тог прописа обезбеђују најмање исти степен заштите безбедности живота и здравља људи, заштите животиња и биљака, заштите животне средине, заштите потрошача и других корисника и заштите имовине, који су одређени захтевима српског техничког прописа.

Члан 29.

Приликом признавања важења иностраних исправа и знакова усаглашености, поред услова из члана 28. став 2. овог закона, утврђује се и да ли захтеви из иностраног техничког прописа које инострано тело за оцењивање усаглашености мора да испуни да би спроводило поступак оцењивања усаглашености производа, обезбеђују најмање исти степен испуњености захтева који су утврђени српским техничким прописом за именовано тело.

Члан 30.

Акт о признавању важења исправа и знакова о усаглашености из члана 28. став 2. овог закона доноси се по претходно прибављеном мишљењу Министарства.

Начин признавања исправа и знакова усаглашености из члана 28. става 2. овог закона уређује се прописом који доноси Влада.

VI ОБАВЕШТАВАЊЕ

Регистри

Члан 31.

Министарство, као јавну књигу, води следеће регистре:

- 1) важећих техничких прописа и именованих, односно овлашћених тела за оцењивање усаглашености;
- 2) техничких прописа у припреми;
- 3) иностраних исправа и знакова усаглашености који важе у Републици Србији.

У регистре из става 1. овог члана, уписују се нарочито: назив надлежног министарства које је донело технички пропис; назив техничког прописа; пословно име, седиште и делатност именованог, односно овлашћеног тела за оцењивање усаглашености и други подаци од значаја за пословање тих тела; назив надлежног министарства које је припремило технички пропис и назив тог прописа; врста иностраних исправа и знакова усаглашености који важе у Републици Србији, пословно име и седиште иностраних тела за оцењивање усаглашености која су издала исправу о усаглашености и друге податке од значаја за пословање тих иностраних тела, као и друге податке који су од значаја за иностране исправе и знакове усаглашености.

Садржину и начин вођења регистара из става 1. овог члана ближе прописује министар надлежан за послове који се односе на техничке прописе.

Пријављивање техничких прописа у припреми

Члан 32.

Министарство, у складу са правилима потврђених међународних споразума чији је потписник Република Србија, пријављује одговарајућим органима из тих споразума техничке прописе у припреми и са њима повезане поступке оцењивања усаглашености.

Поступак пријављивања техничких прописа из става 1. овог члана уређује се прописом који доноси Влада.

Информисање

Члан 33.

Министарство, на захтев домаћих и страних правних и физичких лица, даје информације и обезбеђује одговарајућу документацију у вези са:

- 1) важећим техничким прописима, односно техничким прописима у припреми;
- 2) важећим поступцима оцењивања усаглашености или поступцима оцењивања усаглашености у припреми;
- 3) чланством Републике Србије у међународним и регионалним програмима сарадње у области оцењивања усаглашености или у билатералним и мултилатералним споразумима који се односе на техничке прописе и поступке оцењивања усаглашености.

Начин информисања и обезбеђивања документације из става 1. овог члана уређује се прописом који доноси Влада.

VII ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Члан 34.

Инспекцијски надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона, као и техничких прописа који се примењују на основу члана 41. овог закона, врше надлежна министарства преко инспектора у складу са законом.

Надлежни инспектор је овлашћен да у вршењу надзора, осим мера за које је овлашћен другим прописима:

- 1) захтева од испоручилаца све потребне информације и увид у исправе о усаглашености и прописану техничку документацију;
- 2) обавља одговарајуће провере, узима узорке производа и даје их на испитивање

- ради провере усаглашености производа са прописаним техничким захтевима;
- 3) проверава да ли су извршени прописани прегледи који потврђују безбедност производа током века употребе;
 - 4) одреди отклањање утврђених неусаглашености у одређеном року;
 - 5) захтева да се производи означе прописаним знацима усаглашености, односно да се уклоне недозвољени знаци;
 - 6) ограничи или забрани испоруку производа на тржишту и спроведе додатне мере, у складу са законом, које ће осигурати да се ограничење или забрана поштује;
 - 7) одреди повлачење или опозивање производа који нису усаглашени са прописаним захтевима;
 - 8) обавести надлежно министарство које је донело технички пропис који се односи на одређени производ ради предузимања одговарајућих мера;
 - 9) одреди уништавање неусаглашених производа ако представљају озбиљан ризик за безбедност, живот и здравље људи, животиња и биљака, као и заштиту животне средине.

Надлежни инспектор у вршењу инспекцијског надзора овлашћен је да прегледа пословне просторије и објекте испоручиоца.

Ако надлежни инспекцијски орган не располаже потребним стручним знањем или опремом за вршење провера или испитивања из става 2. овог члана, провере и испитивања може поверити одговарајућем телу за оцењивање усаглашености.

Трошкове провере и испитивања усаглашености производа, као и друге трошкове који настану у поступку инспекцијског надзора, сноси испоручилац ако се утврди да производ није усаглашен са прописаним захтевима.

Жалба против решења којим је инспектор наложио предузимање мера из става 2. овог члана не одлаже извршење решења.

VIII КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 35.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице - тело за оцењивање усаглашености ако:

- 1) спроводи оцењивање усаглашености, односно врши техничку процену производа, без решења о именовану, односно овлашћивању (члан 13. став 1. и члан 18. став 4);
- 2) не обавести надлежног министра у складу са обавезама из члана 15. овог закона;
- 3) не поступи по налогу надлежног министра из члана 16. став 2. овог закона.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу - телу за оцењивање усаглашености.

Члан 36.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице - испоручилац ако:

- 1) стави на тржиште, односно испоручи на тржишту производ који није усаглашен са прописаним техничким захтевима, ако усаглашеност производа није оцењена према прописаном поступку, ако није означен у складу са прописима или ако га не прате прописане исправе о усаглашености или друга прописана документација (члан 21).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу - испоручиоцу.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара и предузетник - испоручилац.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара и физичко лице - испоручилац.

Члан 37.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице - произвођач, односно његов заступник ако:

- 1) не изради и не обезбеди чување потребне техничке документације, не изради, односно не чува декларацију о усаглашености, не стави на производ прописани знак усаглашености (члан 23. став 1. тач. 2) и 3) и став 2. тачка 1);
- 2) за производе за које је то прописано не врши испитивање узорака производа на тржишту и не предузима друге активности и мере за производе за које је то прописано, односно не сарађује са надлежним органима у свим корективним мерама предузетим у циљу избегавања ризика који производ представља (члан 23. став 1. тачка 4) и став 2. тачка 3);
- 3) стави знак усаглашености на производ који није усаглашен са прописаним захтевима или стави знак усаглашености на производ за који није прописано стављање знака усаглашености (члан 24. став 2);
- 4) стави на производ други знак који није знак усаглашености већ на њега само подсећа својим садржајем или обликом, чиме би могао код потрошача или другог корисника да створи заблуду да се ради о знаку усаглашености или ако би се стављањем другог знака на производ смањила видљивост, односно читљивост знака усаглашености (члан 24. став 3).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу - произвођачу, односно заступнику.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара и предузетник - произвођач, односно заступник.

Члан 38.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице - увозник ако:

- 1) у прописаном року не чува копију декларације о усаглашености и техничку документацију или их не учини доступним надлежним органима, на њихов захтев (члан 25. став 1. тачка 2);
- 2) у случају основане сумње да производ није усаглашен са прописаним захтевима, стави на тржиште тај производ пре него што буде усаглашен са тим захтевима, и ако о томе не обавести надлежне органе у случају да производ није безбедан (члан 25. став 1. тачка 3).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу - увознику.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара и предузетник - увозник.

Члан 39.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице - дистрибутер ако:

- 1) у случају основане сумње да производ није усаглашен са прописаним захтевима, такав производ стави на тржиште пре него што исти буде усаглашен са тим захтевима, ако о томе не обавести произвођача или увозника, као и надлежне органе у случају да производ није безбедан (члан 26. став 1. тачка 2).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу - дистрибутеру.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара и предузетник - дистрибутер.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара и физичко лице - дистрибутер.

Члан 40.

Новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај правно лице - власник производа ако:

- 1) стави, односно омогући употребу производа за који нису извршени прописани прегледи којима је потврђена његова безбедност током века употребе (члан 27. став 1).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара и предузетник - власник.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара и физичко лице - власник.

IX ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 41.

До доношења техничких и других прописа на основу овог закона, односно других закона, примењују се технички и други прописи који су донети и преузети на основу Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености производа с прописаним захтевима („Службени лист СЦГ”, број 44/05).

Члан 42.

До доношења техничких прописа којима се утврђују захтеви које морају да испуне именована, односно овлашћена тела за оцењивање усаглашености, у складу са овим законом, односно до доношења прописа из члана 20. став 2. овог закона, оцењивање усаглашености обављаће тела за оцењивање усаглашености која су овлашћена, односно акредитована до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 43.

До доношења подзаконских аката прописаних овим законом примењују се подзаконска акта донета на основу Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености производа с прописаним захтевима („Службени лист СЦГ”, број 44/05), и то:

- 1) Уредба о начину израде и доношењу техничких прописа и регистру тих прописа („Службени лист СЦГ”, број 17/06);
- 2) Уредба о начину овлашћивања тела за оцењивање усаглашености, регистру овлашћених тела за оцењивање усаглашености, евиденцији о исправама о усаглашености, знацима усаглашености и телима за оцењивање усаглашености, као и условима за примену техничких прописа других држава („Службени лист СЦГ”, број 22/06);
- 3) Уредба о начину и поступцима оцењивања усаглашености („Службени лист СЦГ”, број 22/06);
- 4) Уредба о начину информисања и обавештавања о техничким прописима, стандардима и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС”, број 126/07).

Влада ће акта из члана 9. став 4. и чл. 14, 17, 20, 24. и 30. овог закона донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Влада ће акта из чл. 32. и 33. овог закона донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Садржину обрасца из члана 7. став 4. овог закона прописаће министар надлежан за послове стандардизације у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Пропис из члана 31. став 3. овог закона министар надлежан за послове који се односе на техничке прописе донеће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 44.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености производа с прописаним захтевима („Службени лист СЦГ”, број 44/05).

Члан 45.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

3.1. 3. Механизам за спровођење Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености

Одредбе сваког закона детаљније се уређују подзаконским актима. Другим речима, подзаконски акти служе као инструмент за спровођење закона.

Подзаконски акти Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености ближе уређују област оцењивања усаглашености, и то су:

1. **Уредба о начину спровођења оцењивања усаглашености, садржају исправе о усаглашености, као и облику, изгледу и садржају знака усаглашености** („Службени гласник РС”, број 98/09);
2. **Уредба о начину именовања и овлашћивања тела за оцењивање усаглашености** („Службени гласник РС”, број 98/09);
3. **Уредба о начину признавања иностраних исправа и знакова усаглашености** („Службени гласник РС”, број 98/09);
4. **Уредба о поступку пријављивања и начину информисања који се односе на техничке прописе, оцењивање усаглашености и стандарде** („Службени гласник РС”, број 45/10);
5. **Правилник о начину стављања знакова усаглашености на производе, као и употреби знакова усаглашености** („Службени гласник РС”, број 25/10);
6. **Правилник о садржини и начину вођења регистара који се односе на техничке прописе** („Службени гласник РС”, број 33/10);
7. **Правилник о садржини обрасца на коме се објављује списак српских стандарда на које се позива технички пропис** („Службени гласник РС”, бр. 110/09 и 14/12).

1. Поступци за оцењивање усаглашености, који су уређени **Уредбом о начину спровођења оцењивања усаглашености, садржају исправе о усаглашености, као и облику, изгледу и садржају знака усаглашености, усклађене су са поступцима уређеним Одлуком ЕЗ 768/2008**. Према одредбама ове Уредбе, поступци за оцењивање усаглашености прописани су одговарајућим техничким прописом, у зависности од области.

Члан 18. ове Уредбе прописује да се оцењивање усаглашености спроводи на основу поступака (**модула**) који су прописани техничким прописом, у складу са Одлуком 768/2008/ЕЗ.

Истим чланом дефинисани су модули који се могу прописати техничким прописом (модули од А до Х), а који представљају различите фазе поступка оцењивања усаглашености и то:

- 1) **Модул А** - интерна контрола производње;
- 2) **Модул Б** - преглед типа;
- 3) **Модул Ц** - усаглашеност са типом на основу интерне контроле производње;
- 4) **Модул Д** - усаглашеност са типом на основу гаранције квалитета процеса производње - обезбеђење квалитета производње;
- 5) **Модул Е** - усаглашеност са типом на основу гаранције квалитета производа - обезбеђење квалитета производа;
- 6) **Модул Ф** - усаглашеност са типом на основу верификације производа;
- 7) **Модул Г** - усаглашеност на основу појединачне верификације производа;
- 8) **Модул Х** - усаглашеност на основу потпуне гаранције квалитета - потпуно обезбеђење квалитета.

Наведени модули могу се примењивати појединачно или у комбинацији, у складу са техничким прописом.

Додатно, одредбе поменуте Уредбе пружају правни основ да ТОО могу издати **документ који доказује усаглашеност увозног производа** са прописаним техничким захтевима (**потврда о усаглашености**), *који се заснива само на провери документације (без поновног спровођења поступка за оцењивање усаглашености у Републици Србији)*; ово важи за увозне производе које прати декларација произвођача (поред остале документације) или, другим речима, ово важи за производе за које није неопходно учешће „треће стране“ у поступку оцењивања усаглашености.

С друге стране, **ово не важи за увозне производе које прати сертификат као документ о усаглашености који је издала „трећа страна“**; у овом случају, сертификат издат од „треће стране“ мора бити признат од стране надлежног министра у посебном поступку за признавање страних исправа.

Постоји, међутим, **један изузетак** који важи за увозне производе праћене страним сертификатом: ови производи подлежу *само провери документације* како би добили потврду о усаглашености од стране домаћег именованог тела, *без поновног спровођења оцењивања усаглашености, или без спровођења поступка признавања страних исправа под следећим условима:*

ако су именовано тело у Србији и тело за оцењивање усаглашености које је издало инострану исправу о усаглашености:

- 1) потписници споразума о узајамном признавању резултата оцењивања усаглашености или
- 2) чланови међународног система за оцењивање усаглашености
- 3) у случају да је између акредитационих тела потписан узајамни споразум о признавању техничке компетентности.

Ова Уредба је донета са циљем да омогући ефикасно, професионално и економично спровођење оцењивања усаглашености, без или са мање оптерећења за привредне субјекте чији производи подлежу оцењивању усаглашености без обзира на порекло производа (домаћи или страни производ).

2. Основни циљ Уредбе о начину именовања и овлашћивања тела за оцењивање усаглашености („Службени гласник РС”, број 98/09) је регулисање како именовања тако и овлашћивања ТОУ. Именовање се односи на лабораторије за испитивање, контролна тела и сертификациона тела, а произвођач има могућност да изабере једно од именованих тела које ће спровести оцењивање усаглашености и издати исправу о усаглашености као независна трећа страна. Овлашћивање се односи само на лабораторије за испитивање и контролна тела, од којих ће држава одредити ограничен број тела за спровођење техничке процене производа, за потребе државе, те ће на основу ове процене држава издати одговарајућу исправу о усаглашености, најчешће сертификат. Како за именовање тако и за овлашћивање, задужена је држава/надлежно министарство (у зависности од сектора).

Надлежни министар именује Комисију која оцењује да ли ТОУ испуњава услове за именовање који су утврђени техничким прописом. Комисија се састоји од три члана (представника надлежног министарства, представника Акредитационог тела Србије и представника Института за стандардизацију Србије). Компетентност ТОУ (према техничком пропису) подносилац захтева доказује актом о акредитацији или другом релевантном документацијом. Једном дато именовање или овлашћивање од стране надлежног министарства може бити повучено; уколико се утврди да је тело за оцењивање усаглашености престало да испуњава услове за именовање/овлашћивање; једина разлика која постоји у поступку именовања у односу на овлашћивање јесте начин на који се иницира поступак - поступак овлашћивања отпочиње јавним позивом.

Тренутно постоји 8 ТОУ која су именована за оцењивање усаглашености у различитим областима: Југоинспект ад Београд, тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о безбедности машина („Службени гласник РС” бр. 13/10), Правилником о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла („Службени гласник РС” бр. 97/10), Правилником о електромагнетској компатибилности („Службени гласник РС” бр. 13/10), Правилником о безбедности лифтова („Службени гласник РС” бр. 101/10); Институт 1. Мај ад Ниш, тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о безбедности машина („Службени гласник РС” бр. 13/10); Институт за нуклеарне науке „Винча”, Београд, тело именовано за оцењивање

усаглашености у складу са Правилником о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона („Службени гласник РС” бр.13/10) „Квалитет” ад Ниш, тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о електромагнетској компатибилности („Службени гласник РС” бр. 13/10), Правилником о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона („Службени гласник РС” бр.13/10) и Правилником о безбедности машина („Службени гласник РС” бр. 13/10); „Институт за заштиту на раду”, Нови Сад, тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о безбедности машина („Службени гласник РС” бр. 13/10) и Правилником о безбедности лифтова („Службени гласник РС” бр.101/10); „Сертификационо тело РТС”, Београд, тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о електромагнетској компатибилности („Службени гласник РС” бр. 13/10); Технички опитни центар (ТОЦ), тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о електромагнетској компатибилности („Службени гласник РС” бр. 13/10) и Елkont инжењеринг Београд, тело именовано за оцењивање усаглашености у складу са Правилником о безбедности машина („Службени гласник РС” бр. 13/10) и Правилником о безбедности лифтова („Службени гласник РС” бр.101/10). Детаљи о именованим телима могу се пронаћи на интернет страници МЕРР: www.tehnis.merr.gov.rs.

3. Уредба о начину признавања иностраних исправа и знакова усаглашености („Службени гласник РС”, број 98/09) представља корак напред у стварању претпоставки за слободан проток роба и уклањање техничких баријера у трговини, у складу са одредбама СТО/ТБТ Споразума. Наиме, **поступак признавања страних исправа и знакова усаглашености замениће поновно испитивање/узорковање страног/увозног производа** који је већ испитан и сертифициван у иностранству, од стране српске лабораторије за испитивање, односно сертификационог тела. На овај начин, постићи ће се виши ниво конкурентности српских производа на европском и светском тржишту.

Надлежни министар именује Комисију која се састоји од три члана: представника надлежног министарства, представника Акредитационог тела Србије, Института за стандардизацију Србије, а може се проширити и са једним или више независних стручњака за конкретну област. Комисија утврђује да ли су испуњени прописани услови за признавање, а потом надлежни министар, на образложени предлог Комисије, доноси решење о признавању стране исправе и знака усаглашености. У поступку утврђивања услова, Комисија:

- идентификује српски технички пропис који прописује захтеве за производ;
- утврђује да ли је према српском техничком пропису неопходна исправа о усаглашености, издата од „треће стране”;
- уколико је то случај, Комисија утврђује да ли страни технички пропис, који важи за конкретни, страни производ, кроз своје захтеве прописује, најмање исти степен безбедности производа који прописује и српски технички пропис кроз своје захтеве; истовремено, Комисија утврђује да ли страна

ТОУ које је извршило оцењивање усаглашености конкретног производа, испуњава најмање исти степен захтева чије испуњење се тражи српским техничким прописом;

- уколико то није случај (није неопходна исправа о усаглашености „треће стране“), Комисија обуставља поступак, будући да документација која није издата од „треће стране“ подлеже другој врсти поступка (видети горе наведено - потврда о усаглашености).

Пошто надлежни министар донесе решење о признавању стране исправе, исто се доставља МЕРП-у, да би било заведено у Регистру који води МЕРП као координатор у овој области; за сваку накнадну испоруку **истог увозног производа**, за потребе царинења и стављања производа на тржиште, **довољан је само извод из регистра важећих иностраних исправа и знакова усаглашености.**

4. Уредба о поступку пријављивања и начину информисања који се односе на техничке прописе, оцењивање усаглашености и стандарде („Службени гласник РС“, бр. 45/10) донета је са циљем да омогући ефикасно спровођење СТО/ТБТ Споразума, кроз одредбе које регулишу пријављивање и информисање о поступцима за оцењивање усаглашености, техничким прописима и стандардима у припреми. Додатно, ова Уредба је у потпуности у складу са Директивом 98/34 (98/48) која прописује поступак за пријављивање техничких прописа и правила информатичког друштва. Основне одредбе ове Уредбе утврђују надлежност у области пријављивања техничких прописа и стандарда. Тако, према одредбама ове Уредбе, МЕРП је задужен за пријаву техничких прописа (Обавештајни центар за техничке прописе), а Институт за стандардизацију Србије за пријављивање стандарда (Обавештајни центар за стандарде).

5. Правилник о начину стављања знакова усаглашености на производе, као и употреби знакова усаглашености („Службени гласник РС“, број 25/10) регулише начин стављања знака усаглашености на производе који су усаглашени са захтевима техничких прописа, пре њиховог стављања на тржиште, као и употребу знака усаглашености. Када се заврши поступак оцењивања усаглашености, произвођач или његов заступник, а у одређеним случајевима и увозник, ставља знак усаглашености на производ, у складу са техничким прописом. Постоје три типа знака усаглашености: а) **српски знак усаглашености** који доказује усаглашеност производа, који се ставља на **српско тржиште**, са захтевима техничког прописа; б) **СЕ знак** који се ставља на **производе који се извозе**; в) **други знаци усаглашености** (на пример: Е знак који се користи у хомологацији возила). Знак усаглашености мора бити видљив, читљив и неизбрисив.

6. Правилник о садржини и начину вођења регистара који се односе на техничке прописе („Службени гласник РС“, бр. 33/10) донет је у мају 2010. У складу са Правилником Регистар техничких прописа води се у електронском облику, као јавна књига, и доступан је на интернет страни МЕРП-а.

7. Правилник о садржини обрасца на коме се објављује списак српских стандарда на које се позива технички пропис („Службени гласник РС”, бр. 110/09 и 14/12) донет је у децембру 2009. године, а измењен и допуњен у марту 2012. године. Овим правилником је прописана садржина обрасца на коме се објављује списак српских стандарда, којима се преузимају хармонизовани европски стандарди, на које се позива сваки технички пропис којим се преузимају ЕУ директиве Новог приступа у правни систем Републике Србије.

Сва претходно наведена подзаконска акта су у својој суштини усаглашена са Одлуком ЕЗ 768/2008, тако да иста прате принципе „новог пакета мера” за стављање производа на тржиште.

СТАНДАРДИЗАЦИЈА

3.1. 4. Шта је нови Закон о стандардизацији унео као новину у српски правни систем

Ранијих година, област стандардизације била је у надлежности државе. Наиме, према одредбама Закона о стандардизацији који је донет у време постојања државне заједнице Србије и Црне Горе, Савезни завод за стандардизацију, као део Савезног министарства за унутрашње економске односе био је надлежан не само за стандардизацију, већ и за техничке прописе, оцењивање усаглашености, акредитацију, сертификацију и надзор. Након престанка постојања државне заједнице Србије и Црне Горе, **Влада Републике Србије је донела Одлуку о оснивању Института за стандардизацију Србије** („Службени гласник РС” број 16/07) *који је постао тело изван државне администрације*. Поред тога, МЕРР је постао надлежан за сва хоризонтална питања у области стандардизације, акредитације, метрологије, техничких прописа и оцењивања усаглашености. Координациона улога МЕРР, у области техничких прописа и ИК (стандардизација, акредитација, метрологија и оцењивање усаглашености) заснива се на члану 9. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 16/11).

Из свих ових разлога, појавила се потреба за усклађивањем области стандардизације са правним системом Републике Србије, као и са Споразумом СТО о техничким баријерама у трговини и захтевима ЕУ. Тако је усвајање новог Закона о стандардизацији постало један од приоритета МЕРР-а. Нови Закон усвојен је 2009. године („Службени гласник РС” бр. 36/09), а ступио на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику. Овај **Закон уређује начела и циљеве стандардизације, организовање и делатност националног тела за стандардизацију, као и доношење, објављивање и примену српских стандарда и сродних докумената.**

Усвајањем новог Закона о стандардизацији, у српски правни систем унете су новине које се могу поделити у две групе:

- а) новине засноване на усклађивању новог Закона са српским правним системом;
- б) новине засноване на усклађивању новог Закона са СТО/ТБТ захтевима и захтевима ЕУ.

а) Новине засноване на усклађивању новог Закона са правним системом Републике Србије

1. Доношењем Одлуке о оснивању Института за стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, број 16/07) област стандардизације била је поверена независном телу, „самосталној непрофитној организацији“ изван државне администрације (видети горе наведено). Међутим, **правни статус овог тела није био дефинисан у складу са начелима српског правног поретка** будући да је појам самосталне непрофитне организације био нејасан и непрецизан, те као такав није постојао ни у једном закону који уређује правни положај државних органа (органа државне управе), јавних служби, привредних друштава, удружења и сл. Тако, нови Закон о стандардизацији уређује правни статус и положај Института за стандардизацију Србије (ИСС), на начин који је у складу са начелима српског правног система. ИСС од доношења Закона о стандардизацији („Службени гласник РС”, број 36/09) и Одлуке о изменама и допунама оснивачког акта Института за Стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, број 88/09) **данас има правни положај (статус) јавне установе** која послује у складу са Законом о стандардизацији и законом којим се уређује правни положај јавних служби.

Пословање ИСС-а се делом финансира из буџета Републике Србије (80%), а у мањем делу кроз продају стандарда, наплату чланарина и сл. Финансирање из буџета се одобрава на основу годишњег програма рада и плана усвајања стандарда и сродних докумената за сваку фискалну годину. **Доношење и продаја стандарда је основна делатност Института за стандардизацију Србије.**

Органи управљања Института су: скупштина, управни одбор, директор и надзорни одбор. Посебну улогу имају Стручни савети и комисије за стандарде и сродна документа, као стручна тела које чине експерти за поједине области у процесу доношења или ревизије стандарда.

При утврђивању националне политике и стратегије развоја стандардизације у обзир се узимају стратешки интереси свих заинтересованих страна у Србији (привреде, научно образовних и сл. институција, министарстава и других органа државне управе, невладиних организација и грађана).

2. Кроз одредбе новог Закона о стандардизацији, по први пут, **направљена је разлика између опште и гранске стандардизације.** Наиме, овај закон се односи на стандарде и сродне документе које је донео и објавио Институт за стандардизацију, као и на међународне и европске стандарде и сродне документе признатих међународних и европских организација за стандардизацију; имајући ово у виду, **стандарди регулисани новим Законом се односе на општу стандардизацију, али не и на тзв. гранску стандардизацију** у области саобраћаја, одбране и сл., **што је предмет посебних закона.**

б) Новине засноване на усклађивању новог Закона са СТО/ТБТ захтевима и захтевима ЕУ

1. Једна од значајних новина уведена новим Законом о стандардизацији је **добровољна примена стандарда** (од 30. јуна 2009. године). **Овај закон је укинуо обавезну примену преко 8000 стандарда**, тако да је данас примена свих стандарда, које је донео Институт за стандардизацију, добровољна. На овај начин, испуњен је један од основних захтева Споразума СТО о техничким баријерама у трговини – ТБТ. Поред тога, ступањем на снагу новог Закона о стандардизацији, обезбеђени су услови за брже и ефикасније доношење стандарда.

2. **Међународни стандарди и сродни документи користе се као основа за доношење српских стандарда.** У случају да у одређеној области не постоји међународни стандард или постојећи међународни стандард није одговарајући, европски или национални стандарди и сродни документи других земаља могу се користити као основа за доношење српских стандарда.

3. **Поступак доношења и објављивања стандарда је знатно унапређен** одредбама новог Закона. Тако, у складу са чланом 13. Закона о стандардизацији, стандард или сродни документ, као и акт о повлачењу српског стандарда или сродног документа доноси надлежни орган ИСС-а у форми решења. Ово решење се објављује у „Службеном гласнику РС“. Даном објављивања акта који проглашава доношење стандарда или сродног документа, стандард или сродни документ постаје доступан јавности.

4. Доношењем новог Закона о стандардизацији, као новина, **уведен је поступак за оцењивање усаглашености производа, процеса и услуга са српским стандардом;** будући да је примена стандарда добровољна, и поступак за оцењивање усаглашености је такође добровољан; овај поступак се разликује од поступка за оцењивање усаглашености производа за захтевима техничког прописа који је увек обавезан.

Наиме, **усаглашеност** производа, процеса или услуга са српским стандардом **може бити потврђена декларацијом о усаглашености** коју издаје произвођач или пружалац услуге, што подразумева да су испуњени сви захтеви стандарда; с обзиром да је поред издавања декларације о усаглашености, могуће и **стављање знака усаглашености са стандардом** на производ, његово паковање или пратећу документацију, произвођач може одлучити да стави национални знак усаглашености са стандардом након што његову употребу одобри ИСС или да стави знак усаглашености тела за оцењивање усаглашености које спроводи сертификацију и одобрава коришћење свог знака усаглашености. Међутим, **спровођење оваквог поступка оцењивања усаглашености је увек добровољно** јер се ради о нерегулисаном подручју. Једини начин да се поступак оцењивања усаглашености у нерегулисаном подручју учини обавезним, на пример, увођење у компанију система менаџмента квалитетом према стандарду SRPS ISO EN 9001 је кроз спровођење Закона о јавним набавкама (у позиву на тендер један од услова

може бити обавезно увођење захтева овог стандарда у компаније које се јављају на тендер).

5. ИСС представља контактну тачку, тј. информативни центар за стандарде; ИСС, дакле, прикупља информације и врши пријављивање ЕУ и СТО када су у питању стандарди и сродни документи у складу са ТБТ/СТО и Директивом 98/34 која уређује процедуру за прикупљање информација у области стандарда и техничких прописа.

6. Стандардизација у Републици Србији заснива се на следећим ТБТ/СТО принципима:

- 1) праву на добровољно учешће свих заинтересованих страна приликом доношења српских стандарда;
- 2) консензусу заинтересованих страна;
- 3) спречавању превладавања појединачних интереса над заједничким интересом заинтересованих страна;
- 4) прегледности поступка стандардизације и доступности јавности српских стандарда и сродних докумената;
- 5) међусобној усклађености српских стандарда и сродних докумената;
- 6) узимању у обзир стања развијености технике и правила међународних и европских организација за стандардизацију и одговарајућих међународних споразума;
- 7) једнаком третману иностраних производа или услуга и истих или сличних домаћих производа или услуга, у складу са потврђеним међународним споразумима чији је потписник Република Србија.

ИСС преузима међународне и европске стандарде као српске, и спреман је и способан да узме активно учешће у европској и међународној стандардизацији. Правни основ за доношење српских стандарда и сродних докумената садржан је у члану 7. Закона о стандардизацији.

До 31. децембра 2010. године, ИСС је донео (преузео) укупно 10.214 европских стандарда и сродних докумената, од чега 7.104 (или око 50,5%) европских неелектротехничких стандарда које је објавио CEN, и 3.110 (или око 50,4%) европских електротехничких стандарда које је објавио CENELEC.

Динамика преузимања европских стандарда у Србији, у периоду од 1. јануара 2007. до 31. децембра 2010. године, представљена је у наредној табели:

БРОЈ ОБЈАВЉЕНИХ И ПОВУЧЕНИХ СРПСКИХ СТАНДАРДА И СРОДНИХ ДОКУМЕНАТА У ПЕРИОДУ ОД 1. ЈАНУАРА 2007. ГОДИНЕ ДО 31. ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ					
Година	Број објављених српских стандарда и сродних докумената			Број повучених српских стандарда и сродних докумената	Број објављених српских стандарда и сродних докумената којима се преузимају европски стандарди
	на српском језику	на енглеском језику	укупно		
Пре 2007.	300	-	300	-	300
2007.	65	393	458	128	277
2008.	512	2.314	2.826	344	2.688
2009.	252	3.257	3.509	386	3.281
2010.	284	3.496	3.780	609	3.668
ТОТАЛ	1.413	9.460	10.873	1.467	10.214

До краја 2011. године ИСС је преузео преко 13.896 европских стандарда и сродних докумената од чега 9.456 стандарда, које је објавио CEN и 4.431 стандард које је објавио CENELEC, што чини 70% укупног броја важећих европских стандарда које је Србија била у обавези да преузме до 2011. године.

До краја 2012. године, ИСС планира да објави око 4.600 стандарда и сродних докумената, од чега 3.600 стандарда које је објавио CEN и 1.000 стандарда које су објавили CENELEC и ETSI; преузимањем европских стандарда у 2012. години, **Република Србија ће испунити обавезу** коју има према међународним уговорима – да до краја 2012. године преузме 80% европских стандарда и сродних докумената.

3.1.5. Закон о стандардизацији („Сл. гласник РС”, бр. 36/2009)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се начела и циљеви стандардизације у Републици Србији, организовање и делатност националног тела за стандардизацију, као и доношење, објављивање и примена српских стандарда и сродних докумената.

Члан 2.

Овај закон се примењује на стандарде и сродне документе које доноси и објављује национално тело за стандардизацију у Републици Србији, као и на међународне стандарде и сродне документе признатих међународних и европских организација за стандардизацију из члана 3. тач. 12) и 13) овог закона који представљају основу за доношење српских стандарда.

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) *стандардизација* је скуп координираних активности на доношењу стандарда и сродних докумената;
- 2) *стандард* је јавно доступан документ, утврђен консензусом и донет од признатог тела, у коме се за општу и виšekратну употребу утврђују правила, захтеви, карактеристике, упутства, препоруке или смернице за активности или њихове резултате, ради постизања оптималног нивоа уређености у одређеној области у односу на постојеће или могуће проблеме;
- 3) *међународни стандард* је стандард који је донела међународна организација за стандардизацију;
- 4) *европски стандард* је стандард који је донела европска организација за стандардизацију;
- 5) *српски стандард* је стандард који је донело национално тело за стандардизацију у Републици Србији;
- 6) *сродни документ* је документ (нпр. техничка спецификација, технички извештај, упутство) који је донела међународна или европска организација за стандардизацију, односно национално тело за стандардизацију у Републици Србији и који је доступан јавности, а не испуњава услове да буде донет као српски стандард;

- 7) *заинтересована страна* је орган државне управе, привредно друштво, предузетник, организација потрошача и друго правно или физичко лице које показује интерес за стандардизацију;
- 8) *консензус* је начелна сагласност о било ком значајном питању, постигнута тако да се узму у обзир становишта свих заинтересованих страна и да се усагласе сви супротстављени ставови, при чему се под консензусом не подразумева једногласност у доношењу стандарда;
- 9) *доношење стандарда или сродног документа* је скуп координираних активности које започињу усвајањем предлога за доношење стандарда или сродног документа, а завршавају се доношењем акта којим се проглашава да је стандард или сродни документ донет;
- 10) *оцењивање усаглашености производа, процеса и услуга* са српским стандардима је активност којом се утврђује да ли су испуњени захтеви садржани у српским стандардима;
- 11) *национални знак усаглашености* је ознака којом се, у складу са правилима националног тела за стандардизацију у Републици Србији, потврђује усаглашеност производа, процеса и услуга са српским стандардом;
- 12) *међународне организације за стандардизацију* јесу организације у које се могу учланити одговарајућа национална тела за стандардизацију било које државе, и то:
 - Међународна организација за стандардизацију (ISO);
 - Међународна електротехничка комисија (IEC);
 - Међународна унија за телекомуникације, Сектор за стандардизацију телекомуникација (ITU);
- 13) *европске организације за стандардизацију* јесу организације у које се могу учланити одговарајућа национална тела за стандардизацију европских држава, и то:
 - Европски комитет за стандардизацију (CEN);
 - Европски комитет за стандардизацију у области електротехнике (CENELEC);
 - Европски институт за стандарде из области телекомуникација (ETSI).

Члан 4.

Стандардизација у Републици Србији заснива се на следећим начелима:

- 1) праву на добровољно учешће свих заинтересованих страна приликом доношења српских стандарда;
- 2) консензусу заинтересованих страна;
- 3) спречавању превладавања појединачних интереса над заједничким интересом заинтересованих страна;
- 4) прегледности поступка стандардизације и доступности јавности српских стандарда и сродних докумената;
- 5) међусобној усклађености српских стандарда и сродних докумената;

- 6) узимању у обзир стања развијености технике и правила међународних и европских организација за стандардизацију и одговарајућих међународних споразума;
- 7) једнаком третману иностраних производа или услуга и истих или сличних домаћих производа или услуга, у складу са потврђеним међународним споразумима чији је потписник Република Србија.

Члан 5.

Циљеви стандардизације у Републици Србији су:

- 1) унапређивање заштите живота, здравља и безбедности људи, животиња и биљака, као и заштите животне средине;
- 2) побољшавање квалитета производа, процеса и услуга, њихова типизација, компатибилност и заменљивост;
- 3) обезбеђивање јединствене техничке основе;
- 4) развој и унапређивање производње и промета производа, извођења радова, односно вршења услуга кроз развој међународно усклађених стандарда ради ефикасног коришћења рада, материјала и енергије;
- 5) унапређивање међународне трговине, спречавањем или отклањањем непотребних техничких препрека.

II НАЦИОНАЛНО ТЕЛО ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ

Члан 6.

Ради остваривања циљева из члана 5. овог закона, Влада ће одлуком основати Институт за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт), као национално тело за стандардизацију у Републици Србији.

Институт је установа која се уписује у судски регистар.

Средства којима послује Институт су у државној својини.

На питања оснивања, организације и рада Института, која нису посебно уређена овим законом, примењују се одредбе закона којим се уређују јавне службе.

Члан 7.

Институт обавља следеће послове:

- 1) доноси, објављује, преиспитује и повлачи српске стандарде, у складу са правилима Института;
- 2) даје тумачење српских стандарда, као и тумачење примене српских стандарда, на захтев заинтересоване стране;

- 3) обезбеђује усаглашеност српских стандарда са међународним и европским стандардима;
- 4) води регистар донетих и повучених српских стандарда, у складу са правилима Института;
- 5) учествује у изради и преиспитивању међународних и европских стандарда, у областима које су од интереса за Републику Србију;
- 6) сарађује са међународним и европским организацијама за стандардизацију и националним телима за стандардизацију држава потписница одговарајућих споразума из области стандардизације;
- 7) извршава задатке у вези са стандардизацијом, у складу са обавезама из потврђених међународних споразума чији је потписник Република Србија;
- 8) обезбеђује доступност јавности донетих и повучених српских стандарда, публикација, као и стандарда и публикација одговарајућих међународних, европских и националних тела за стандардизацију и врши њихову продају;
- 9) доставља обавештење, на захтев органа државне управе, о томе да ли је у области која се уређује техничким прописом донет одговарајући српски стандард или предстоји његово доношење, односно да ли постоји одговарајући међународни или европски стандард;
- 10) делује као информативни центар за стандарде, за информисање и обавештавање о стандардима, у складу са захтевима предвиђеним у одговарајућим међународним споразумима и обавезама које произлазе из чланства у одговарајућим међународним и европским организацијама за стандардизацију;
- 11) представља и заступа интересе стандардизације у Републици Србији у међународним и европским организацијама за стандардизацију;
- 12) одобрава употребу националног знака усаглашености са српским стандардима, у складу са правилима Института;
- 13) доноси правила на основу којих се доносе, објављују, преиспитују и повлаче српски стандарди;
- 14) поверава заинтересованим странама, у складу са својим правилима, израду предлога српских стандарда у специфичним областима;
- 15) промовише примену српских стандарда;
- 16) обавља и друге послове из области стандардизације, у складу са законом и одлуком о оснивању.

Послови које обавља Институт из става 1. тач. 1), 2), 4), 8), 13), 14) и 15) овог члана односе се и на сродне документе.

Послове из става 1. овог члана Институт не обавља ради стицања добити.

Начин информисања и обавештавања из става 1. тачка 10) овог члана уређује се прописом који доноси Влада.

Члан 8.

Чланови Института могу бити привредна друштва, друга правна лица или предузетници, који су основани по прописима Републике Србије, као и физичка лица која су држављани Републике Србије.

Чланство у Институту је добровољно.

Члан Института има право да учествује у раду органа Института и управљању Институтом у складу са овим законом, одлуком о оснивању и статутом Института.

Члан Института има право на посебан попуст код: куповине стандарда, сродних докумената и других публикација; плаћања накнаде за друге услуге које врши Институт у обављању послова стандардизације; плаћања накнаде за учешће на семинарима, конференцијама, саветовањима и другим стручним скуповима које Институт организује самостално или у сарадњи са другим правним лицима и организацијама, као и на друге погодности у складу са одлуком о оснивању и статутом Института.

Члан Института има обавезу да плаћа чланарину, учествује у остваривању циљева, програма и планова Института, промовише примену српских стандарда и сродних докумената, у складу са одлуком о оснивању и статутом Института.

Права и обавезе члана Института, начин стицања и престанка статуса члана Института, критеријуми за утврђивање висине чланарине, као и критеријуми за утврђивање посебног попушта из става 4. овог члана, ближе се уређују одлуком о оснивању и статутом Института.

Члан 9.

Средства за рад Института обезбеђују се:

- 1) наплатом чланарине;
- 2) продајом српских стандарда, сродних докумената и других публикација;
- 3) наплатом услуга;
- 4) из буџета Републике Србије;
- 5) из других извора, у складу са законом.

Потребна средства за рад утврђују се годишњим програмом рада Института, у складу са одлуком о оснивању.

Средства за чланарине Института у европским и међународним организацијама за стандардизацију, која се утврђују годишњим програмом рада Института, обезбеђују се из буџета Републике Србије.

Члан 10.

Органи Института су:

- 1) скупштина;
- 2) управни одбор;
- 3) директор;
- 4) надзорни одбор.

Начин образовања органа из става 1. овог члана, њихов делокруг, избор и мандат чланова органа, начин одлучивања и друга питања од значаја за рад органа, уређују се одлуком о оснивању.

Пословање и управљање Институтотом, као и начин рада органа из става 1. овог члана, ближе се уређују статутом Института.

Члан 11.

У Институту се образују стручни савети и комисије као стручна тела.

Стручни савети из става 1. овог члана образују се ради усмеравања стручног рада у појединим областима стандардизације, у складу са одлуком о оснивању и статутом Института.

Комисије из става 1. овог члана образују се ради доношења стандарда и сродних докумената, у складу са правилима Института.

Области стандардизације за које се образују стручни савети, начин образовања стручних савета и комисија, као и друга питања од значаја за њихов рад, уређују се одлуком о оснивању и статутом Института.

III ДОНОШЕЊЕ И ОБЈАВЉИВАЊЕ СРПСКИХ СТАНДАРДА

Члан 12.

Српски стандарди доносе се и објављују у складу са овим законом и правилима Института која су усклађена са правилима међународних и европских организација за стандардизацију и Кодексом добре праксе за израду, доношење и примену стандарда из Споразума о техничким препрекама трговини Светске трговинске организације.

Као основа за доношење српских стандарда користе се, по правилу, међународни стандарди и сродни документи. У случају да у одређеној области не постоји међународни стандард или је важећи међународни стандард неодговарајући, као основа се могу користити европски или национални стандарди и сродни документи других држава.

Институт у свом гласилу објављује обавештење о покретању поступка за доношење српског стандарда, а када је то неопходно и за сродни документ, као и обавештење о стављању стандарда, односно сродног документа на јавну расправу.

Члан 13.

Акт којим се проглашава да је стандард или сродни документ донет, као и акт о повлачењу српског стандарда или сродног документа доноси надлежни орган Института, у форми решења, у складу са одлуком о оснивању.

Решење из става 1. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Даном објављивања решења којим се проглашава да је стандард или сродни документ донет, тај стандард или сродни документ постаје доступан јавности.

Члан 14.

Српски стандард, односно сродни документ, означава се ознаком која почиње скраћеницом SRPS, у складу са правилима Института.

Није дозвољена употреба скраћенице SRPS за означавање других докумената.

Члан 15.

Српски стандарди доносе се и објављују на српском језику и писму, у складу са законом којим се уређује службена употреба језика и писма.

Изузетно, када је основа за доношење српског стандарда, стандард, односно сродни документ из члана 12. став 2. овог закона, српски стандард може бити објављен и на једном од званичних језика европских организација за стандардизацију.

Члан 16.

Српски стандарди и сродни документи објављују се као посебна издања Института у штампаном, односно електронском облику.

Ауторско право на српском стандарду и сродном документу припада Институту, у складу са законом којим се уређују ауторска и сродна права.

Умножавање, у целини или делимично, као и дистрибуција српских стандарда и сродних докумената, дозвољени су само уз сагласност Института.

IV ПРИМЕНА СРПСКИХ СТАНДАРДА

Члан 17.

Примена српских стандарда и сродних докумената је добровољна.

Изузетно од става 1. овог члана, ако се технички пропис позива на српски стандард тако да је испуњавање захтева тог стандарда једини начин да се постигне усаглашеност са захтевима из техничког прописа, такав стандард се примењује као технички пропис.

Члан 18.

Усаглашеност производа, процеса и услуга са српским стандардом из члана 17. став 1. овог закона може се потврдити декларацијом о усаглашености коју издаје произвођач или давалац услуге.

Давалац декларације о усаглашености потврђује да је испунио све захтеве из стандарда.

Декларацијом о усаглашености из става 2. овог члана, сматра се и стављање ознаке стандарда на производ, његову амбалажу или пратећу документацију.

Члан 19.

Институт одобрава употребу националног знака усаглашености, у складу са правилима Института.

Тело за оцењивање усаглашености које обавља сертификацију може, у складу са својим правилима, одобрити употребу свог знака усаглашености којим се потврђује да су производи, процеси и услуге усаглашени са српским стандардима.

V НАДЗОР

Члан 20.

Надзор над радом Института у обављању послова стандардизације из члана 7. овог закона, врши министарство надлежно за послове стандардизације.

VI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 21.

Даном ступања на снагу овог закона Институт за стандардизацију Србије, основан Одлуком о оснивању Института за стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, број 16/07), наставља са радом.

Одлука о оснивању Института за стандардизацију Србије из става 1. овог члана, ускладиће се са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 22.

Постојећи српско-црногорски стандарди и сродни документи чија ознака почиње акронимом SCS, а који су донети до дана ступања на снагу овог закона, постају српски стандарди и сродни документи.

Ознаке постојећих стандарда и сродних докумената, означених скраћеницом JUS и акронимом SCS, замењују се ознаком која почиње скраћеницом SRPS, најкасније доношењем њихових измена и допуна.

Члан 23.

Српски стандарди чија је примена обавезна, осим стандарда из члана 17. став 2. овог закона, постају добровољни 30. јуна 2009. године.

Одредбе правилника, односно решења о југословенским стандардима, који су донети до дана ступања на снагу Закона о стандардизацији („Службени лист СРЈ”, бр. 30/96, 59/98, 70/01 и 8/03), које прописују обавезност југословенских стандарда, у целини или делимично, престају да важе 30. јуна 2009. године.

Члан 24.

До доношења подзаконског прописа из члана 7. став 4. овог закона примењује се Уредба о начину информисања и обавештавања о техничким прописима, стандардима и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС”, број 126/07).

Влада ће пропис из члана 7. став 4. овог закона донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 25.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о стандардизацији („Службени лист СЦГ”, број 44/05).

Члан 26.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

3.1.6. Механизам за спровођење Закона о стандардизацији

Подзаконска акта за спровођење новог Закона о стандардизацији су:

1. **Одлука о изменама и допунама оснивачког акта Института за стандардизацију Србије** („Службени гласник РС”, број 88/09) и
2. **Статут Института за стандардизацију Србије** („Службени гласник РС”, број 6/11).

Оба подзаконска акта разрађују детаље као што су права, обавезе и одговорност Института за стандардизацију Србије, посебно пословање и управљање Института, рад стручних тела Института, права и обавезе чланова Института, критеријуме за утврђивање висине чланарина и сл.

АКРЕДИТАЦИЈА

3.1.7. Шта је нови Закон о акредитацији унео као новину у српски правни систем

Србија има законом утемељен систем акредитације и Акредитационо тело Србије (АТС) као једино национално акредитационо тело. Систем акредитације у Србији, поред АТС-а, обухвата и акредитована тела за оцењивање усаглашености и правила и поступке акредитације. МЕРР као координатор и креатор политике ИК надлежно је и за креирање и спровођење стратегије и политике развоја акредитације.

Хронологија развоја АТС-а, од државног до независног тела изван државне администрације, мање више је иста као и код развоја ИСС-а (видети 3.1.4.). Тако, слично као и код законског успостављања ИСС-а, АТС је добио статус независне институције усвајањем новог Закона о акредитацији. Нови Закон је усвојен у октобру 2010. године („Службени гласник РС” бр. 73/10) а ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС”.

Поред оснивања, делатности, органа и финансирања АТС-а, овим законом је уређена и акредитација тела за оцењивање усаглашености (која се баве испитивањем, еталонирањем, контролисањем, сертификацијом производа, серификацијом система менаџмента и особа). Основна улога АТС-а је утврђивање компетентности тела за оцењивање усаглашености и додела акредитације која се, као најпоузданији и најефикаснији начин потврђивања компетентности, најчешће користи у поступку именовања, али и овлашћивања тела за оцењивање усаглашености.

До сада су акредитована, укупно, 453 тела за оцењивање усаглашености и то:

- ⇒ 299 лабораторија за испитивање,
- ⇒ 5 медицинских лабораторија,
- ⇒ 49 лабораторија за еталонирање,
- ⇒ 78 контролних организација,
- ⇒ 15 сертификационих тела за производе,
- ⇒ 7 сертификационих тела за системе менаџмента.

Нови Закон о акредитацији, такође је, заснован на а) потреби за усклађивањем са српским правним системом; б) потреби за усаглашавањем са Уредбом (ЕЗ) број 765/2008 Европског парламента и Савета којом се прописују захтеви за акредитацију и тржишни надзор у вези са трговањем производима; в) потребом за усаглашавањем са захтевима стандарда SRPS ISO IEC/ 17011 Оцењивање усаглашености - Општи захтеви за акредитационо тело која акредитују ТОУ.

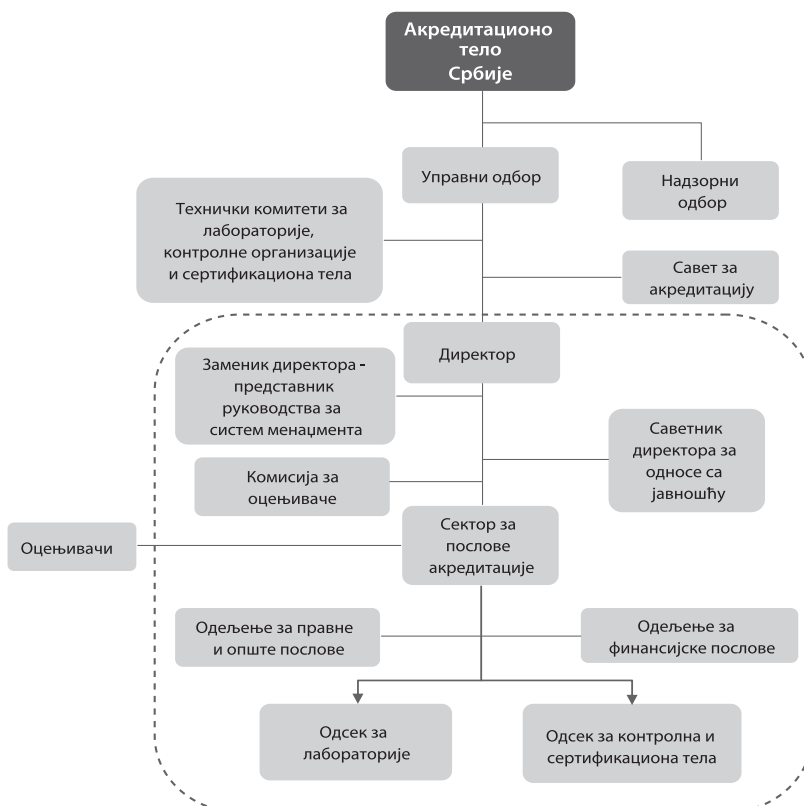
а) Новине које се заснивају на потреби за усклађивањем са српским правним системом

1. Усвајањем новог Закона о акредитацији, прецизно је дефинисан правни статус и позиција АТС-а (исти статус и позиција као и статус и позиција ИСС-а, видети 3.1.4.). Наиме, према одредбама новог закона, АТС има статус јавне установе која послује у складу са прописима којима се уређује правни положај јавних служби.

2. Број органа управљања у АТС-у, значајно је смањен; промењен је правни статус Савета за акредитацију; према одредбама новог Закона, **Савет за акредитацију није више орган управљања, већ стручно саветодавно тело** које даје стручна мишљења у погледу развоја система акредитације, даје иницијативе за проширење области деловања АТС-а и заузима ставове према другим стручним питањима. За чланове савета бирају се истакнути стручњаци и научни радници из области, које су значајне за обављање послова из надлежности Акредитационог тела Србије, као и представници заинтересованих страна чиме се обезбеђује независност и непристрасност (Safeguarding Committee). Дакле, имајући у виду ову промену, **органи управљања АТС-а су: Управни одбор, директор и Надзорни одбор.**

3. Техничким комитетима, као сталним и/или привременим телима, **поверена је саветодавна, стручна улога за поједине области акредитације.** АТС је формирао **три стална техничка комитета за одређене врсте акредитације (лабораторије, контролне организације и сертификациона тела),** а могу се формирати и привремени (ad hoc) технички комитети када постоји потреба за: тумачењем захтева и докумената међународних организација у појединим врстама и областима оцењивања усаглашености и акредитацији, разматрањем предлога EA, ILAC/IAF докумената, пружањем помоћи АТС-у на пословима проширења активности, учешћем у утврђивању критеријума компетентности за оцењиваче у појединим областима оцењивања усаглашености, идентификовањем потенцијалних оцењивача и пружањем помоћи АТС-у у погледу признавања шема међулабораторијских поређења и РТ шема.

Следећа шема показује нову интерну организацију Акредитационог тела Србије:

б) Новине које се заснивају на потреби за усаглашавањем са Уредбом (ЕЗ) број 765/2008 Европског парламента и Савета којом се прописују захтеви за акредитацију и тржишни надзор у вези са трговањем производима

Акредитационо тело Србије у потпуности задовољава све захтеве из Уредбе (ЕЗ) број 765/2008 што је потврђено од стране експерата Европске уније током предоцењивачке посете тима за оцењивање Европске организације за акредитацију – ЕА која је спроведена од 2. до 5. марта 2010. године.

Одредбе Уредбе (ЕЗ) број 765/2008, које се односе на опште принципе, преузете су новим Законом о акредитацији на следећи начин:

1. АТС је једино акредитационо тело у Републици Србији, коме је поверено обављање активности акредитације, што је у потпуности у складу са принципом Европске организације за акредитацију – ЕА да „свака земља чланица именује једно национално акредитационо тело“.

2. АТС послује на непрофитној основи; у складу са принципом Уредбе „национално акредитационо тело послује на непрофитној основи“.

3. Република Србија је поверила националном акредитационом телу – АТС-у обављање послова акредитације као послова органа државне управе; то је у складу са следећим принципом Уредбе: „ако сами државни органи не врше акредитацију директно, држава чланица поверава свом националном телу за акредитацију вршење акредитације као посао државног органа“; као што је већ речено, **АТС је јавна установа којој је поверено вршење активности од јавног значаја,** тако да се стога, одредбе закона који уређује јавне службе, примењују на оснивање, организацију, статус и пословање АТС-а.

4. Република Србија обезбеђује да АТС има одговарајуће како финансијске тако и људске ресурсе за правилно обављање послова; сем тога, АТС се може финансирати од наплате својих услуга, као и из других извора, у складу са Законом.

5. АТС не сме да нуди нити да врши активности или услуге које пружају тела за оцењивање усаглашености, нити да пружа консултантске услуге, поседује удео или на други начин има финансијски или управљачки интерес у телу за оцењивање усаглашености, што је у потпуности у складу са принципом Уредбе: „национално акредитационо тело је независно од тела чију компетентност оцењује“; Закон експлицитно наводи да АТС не сме обављати поменуте активности или пак активности које би могле представљати конфликт интереса између АТС-а и тела за оцењивање усаглашености.

6. Држава врши надзор над АТС-ом, а АТС врши надзор над акредитованим телима за оцењивање усаглашености. АТС води јавни регистар акредитованих тела за оцењивање усаглашености. Уколико се установи да је, у периоду у коме важи акт о акредитацији, тело за оцењивање усаглашености озбиљно прекршило своје обавезе, АТС ће донети одлуку о суспензији или повлачењу акредитације.

7. АТС је дужан да, према одредбама новог Закона, обезбеди уравнотежено и ефективно учешће свих заинтересованих страна у раду АТС-а, што је и захтев стандарда ISO/IEC 17011: „национално акредитационо тело треба да успостави и одржава адекватну организациону структуру која ће обезбедити ефективно и избалансирано учешће свих заинтересованих страна“.

8. Принцип конкуренције је преузет кроз одредбе новог Закона на начин да АТС не сме бити конкуренција телима за оцењивање усаглашености и националним акредитационим телима; истовремено, то је и захтев стандарда ISO/IEC 17011: „национално акредитационо тело не сме бити конкуренција телима за оцењивање усаглашености и мора бити организовано као тело које је независно од тела које оцењује“; такође, мора бити независно од комерцијалних притисака било које врсте.

9. Одредбе које уређују прекограничну акредитацију у потпуности су усклађене са Уредбом (ЕЗ) број 765/2008; АТС може упутити тело за оцењивање усаглашености да поднесе пријаву за акредитацију акредитационом телу друге земље, уколико АТС не врши акредитацију у областима за које тело за оцењивање усаглашености тражи акредитацију; АТС може тражити од акредитационог тела друге земље да спроведе део активности акредитације, али у том случају, АТС ће издати акт о акредитацији.

С друге стране, АТС може спровести процедуру акредитације на основу пријаве тела за оцењивање усаглашености из друге земље, под два услова:

- 1) уколико друга земља није успоставила национално акредитационо тело;
- 2) уколико акредитационо тело из друге земље не врши акредитацију одређених активности оцењивања усаглашености за које се акредитација тражи.

Одредбе о прекограничној акредитацији новог Закона, које регулишу да АТС може акредитовати тела за оцењивање усаглашености из других земаља која нису регистрована у Републици Србији, представљају изузетак од општег правила. Наиме, према општем правилу, АТС може акредитовати само оно ТООУ које је регистровано у Републици Србији (без обзира да ли је оснивач тог тела инострано правно или физичко лице).

10. Одредбе Уредбе (ЕЗ) број 765/2008 које уређују колегијално оцењивање, у потпуности су преузете одредбама новог Закона о акредитацији; захваљујући овим одредбама, АТС је 12. фебруара 2009. године поднео пријаву за колегијално оцењивање Европској организацији за акредитацију у циљу потписивања билатералних споразума (БЛА), односно мултилатералног споразума (МЛА) са ЕА. У првој половини 2011. године, оцењивачки тим – чланови Европске организације за акредитацију извршили су колегијално оцењивање; у складу са налазима оцењивачког тима Европске организације за акредитацију, АТС је предузео неопходне корективне мере како би се постигла потпуна усаглашеност система акредитације Републике Србије са системом који постоји у ЕА. Потписивање МЛА између Републике Србије и ЕА одобрено је на Савету ЕА, 18. априла 2012. године у Копенхагену. МЛА између Републике Србије и ЕА омогућиће постојање еквивалентног система акредитације у следећим областима: *сертификациона тела за сертификацију производа, контролна тела, лабораторије за испитивање, укључујући и медицинске лабораторије и лабораторије за еталонирање. Мултилатерални споразум са ЕА формално је потписан у Мадриду крајем маја 2012. године.*

в) Новине које се заснивају на усаглашености са захтевима ISO/IEC стандарда 17011 - оцењивање усаглашености - Општи захтеви за акредитациона тела која акредитују тела за оцењивање усаглашености

1. Национално акредитационо тело мора се организовати и водити на начин да се обезбеди објективност и непристрасност; овај захтев стандарда ISO/IEC 17011 преузет је одредбама новог Закона које уређују објективност и непристрасност органа управљања АТС-а.

2. Национално акредитационо тело мора омогућити телима за оцењивање усаглашености поступак изјављивања жалби против његових одлука; овај захтев стандарда ISO/IEC 17011, преузет је одредбама новог Закона о акредитацији, прописујући да се жалба против одлука АТС-а може изјавити АТС-у у року од 15 дана од дана достављања одлуке. Комисија за жалбе доноси одлуку поводом жалбе у року од 30 дана од дана подношења жалбе. Управни одбор АТС-а оснива Комисију за жалбе. Комисија за жалбе се састоји од седам чланова од којих је један члан представник МЕРР-а задужен за област акредитације, а осталих шест чланова се именују из реда експерата за оцењивање усаглашености: два експерта из лабораторија, два из контролних тела и два из сертификационих тела.

3.1.8. Закон о акредитацији („Сл. гласник РС”, бр. 73/2010)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се акредитација, положај и рад националног тела за акредитацију у Републици Србији, као и друга питања од значаја за акредитацију.

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) *акредитација* је утврђивање од стране националног тела за акредитацију да ли тело за оцењивање усаглашености испуњава захтеве одговарајућих српских, односно међународних и европских стандарда, и када је применљиво, све додатне захтеве дефинисане за поједине области, како би се вршили одређени послови оцењивања усаглашености;
- 2) *сертификат о акредитацији* је документ којим се потврђује да је тело за оцењивање усаглашености компетентно за обављање послова оцењивања усаглашености, за одређену област и обим;
- 3) *колегијално оцењивање* је поступак оцењивања у којем национална акредитациона тела других држава или међународне и европске организације за акредитацију оцењују национално тело за акредитацију, у складу с правилима међународних и европских организација за акредитацију;
- 4) *компетентност* је потврђена способност за обављање послова оцењивања усаглашености;
- 5) *оцењивање усаглашености* је свака активност којом се утврђује да ли су испуњени одређени захтеви који се односе на производ, процес, услугу, систем или особу;
- 6) *правила акредитације* су правила националног тела за акредитацију којима се дефинише поступак акредитације, захтеви које мора испунити подносилац пријаве за добијање акредитације, као и права и обавезе учесника у поступку добијања и одржавања акредитације;
- 7) *тело за оцењивање усаглашености* је правно лице или део правног лица које обавља послове оцењивања усаглашености, укључујући испитивање, еталонирање, сертификацију и контролисање;

Други изрази који се употребљавају у овом закону, а нису дефинисани у ставу 1. овог члана, имају значење дефинисано законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености.

Члан 3.

Акредитацијом се утврђује компетентност тела за оцењивање усаглашености за обављање послова:

- 1) испитивања;
- 2) еталонирања;
- 3) контролисања;
- 4) сертификације производа;
- 5) сертификације система менаџмента;
- 6) сертификације особа.

Акредитацијом се, поред компетентности за обављање послова из става 1. овог члана, утврђује и компетентност за обављање других послова оцењивања усаглашености, у складу са посебним законом.

Члан 4.

Акредитација је добровољна.

Посебним законом може бити утврђено да је акредитација обавезна.

II АКРЕДИТАЦИОНО ТЕЛО СРБИЈЕ

Члан 5.

Акредитационо тело Србије (у даљем тексту: АТС) је једино у Републици Србији коме се овим законом поверава обављање послова акредитације из чл. 3. и 8. овог закона.

Оснивач АТС-а је Република Србија, за коју оснивачка права врши Влада, у складу са законом.

Средства којима послује АТС су у државној својини.

АТС не обавља послове ради стицања добити.

Члан 6.

АТС је установа која се региструје у складу са законом.

На питања оснивања, организације, положаја и делатности АТС-а примењују се одредбе закона којим се уређују јавне службе, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 7.

АТС мора испуњавати захтеве стандарда којим су утврђени општи захтеви за акредитациона тела која утврђују компетентност тела за оцењивање усаглашености.

Организација и начин рада АТС-а утврђује се оснивачким актом, статутом и другим општим актима АТС-а.

Члан 8.

Поред послова из члана 3. овог закона, АТС обавља и следеће послове:

- 1) утврђује и објављује правила акредитације која су заснована на одговарајућим српским, међународним и европским стандардима и документима међународних и европских организација за акредитацију;
- 2) води јавни регистар акредитованих тела за оцењивање усаглашености;
- 3) учествује у раду међународних и европских организација за акредитацију;
- 4) обавља и друге послове, у складу са законом, оснивачким актом и статутом.

Садржај и начин вођења регистра из става 1. тачка 2) овог члана утврђује АТС.

Члан 9.

АТС редовно чини доступним јавности информације о пословима које обавља у складу са чл. 3. и 8. овог закона, као и резултатима колегијалног оцењивања.

Члан 10.

АТС је независан од тела за оцењивање усаглашености које оцењује.

АТС не сме:

- 1) пружати консултантске услуге телима за оцењивање усаглашености;
- 2) обављати послове или пружати услуге које пружају тела за оцењивање усаглашености;
- 3) имати власничка и/или управљачка права или друге финансијске интересе у телима за оцењивање усаглашености.

Члан 11.

Органи АТС су:

- 1) Управни одбор;
- 2) Директор;
- 3) Надзорни одбор.

Начин образовања органа из става 1. овог члана, њихов делокруг, избор чланова органа, начин одлучивања и друга питања значајна за рад органа уређују се оснивачким актом АТС-а.

Пословање и управљање АТС-а ближе се уређује статутом АТС-а.

Члан 12.

У АТС-у образују се Савет за акредитацију као саветодавно тело и стални и/или привремени технички комитети, као стручна тела за поједине области акредитације.

Савет за акредитацију је стручно саветодавно тело које даје стручна мишљења у погледу развоја система акредитације, даје иницијативе за проширење области

деловања АТС-а и заузима ставове према другим стручним питањима.

За чланове савета бирају се истакнути стручњаци и научни радници из области које су значајне за обављање послова из надлежности АТС-а, као представници заинтересованих страна.

Технички комитети су стручна тела која обављају послове експертизе за одређене области акредитације.

Образовање и начин рада Савета за акредитацију и техничких комитета, правила и критеријуми за именовање чланова, делокруг, начин рада и друга питања значајна за њихов рад, ближе се уређују оснивачким актом и општим актима АТС-а, у складу са законом.

Члан 13.

Средства за рад АТС-а обезбеђују се:

- 1) наплатом трошкова акредитације;
- 2) из буџета Републике Србије;
- 3) из других извора, у складу са законом.

Средствима из става 1. тачка 1) овог члана сматрају се приходи који се остварују пружањем услуга, у складу са одлуком о трошковима акредитације.

Средствима из других извора сматрају се други приходи остварени у складу са законом.

АТС не сме примати поклоне (донације) од корисника услуга.

Потребна средства за рад утврђују се годишњим програмом рада АТС-а, у складу са оснивачким актом.

Средства за чланарине АТС-а у међународним и европским организацијама за акредитацију, која се утврђују годишњим програмом рада АТС-а, обезбеђују се из буџета Републике Србије.

III ПОСТУПАК АКРЕДИТАЦИЈЕ

Члан 14.

Поступак акредитације покреће се на основу пријаве коју подноси тело за оцењивање усаглашености.

Уз пријаву за акредитацију, подноси се доказ о уплаћеној републичкој административној такси за трошкове обраде пријаве из става 1. овог члана.

Пријава из става 1. овог члана садржи име, адресу и правни статус подносиоца пријаве, јасно дефинисан тражени обим акредитације, као и друге податке и документацију у складу с правилима акредитације.

АТС и подносилац пријаве за акредитацију уговором уређују међусобна права и

обавезе у складу са општим актима АТС-а.

Подносилац пријаве је обавезан да омогући представницима АТС-а увид у сва документа битна за спровођење поступка акредитације, приступ у све просторије које су у вези с пословима оцењивања усаглашености за које се тражи акредитација, као и контакте са особљем које је укључено у те послове.

Члан 15.

Ако се након спроведеног поступка акредитације утврди да подносилац пријаве испуњава захтеве одговарајућих српских, односно међународних и европских стандарда, и када је применљиво, све додатне захтеве, укључујући и захтеве утврђене за поједине области, АТС доноси одлуку о акредитацији и издаје сертификат о акредитацији.

Сертификат о акредитацији се издаје на одређено време у складу са правилима акредитације.

Ако се током поступка акредитације утврди да подносилац пријаве не испуњава неки захтев из става 1. овог члана, АТС доноси одлуку о прекиду поступка акредитације.

Ако се након спроведеног поступка акредитације утврди да подносилац пријаве не испуњава захтеве из става 1. овог члана, АТС доноси одлуку да се не додели акредитација.

Поступак акредитације се ближе уређује правилима акредитације.

Члан 16.

АТС уз сертификат о акредитацији додељује симбол акредитације који тело за оцењивање усаглашености користи да означи статус акредитованог тела за оцењивање усаглашености.

Члан 17.

Акредитовано тело за оцењивање усаглашености је дужно да у року важења акредитације испуњава захтеве из члана 15. став 1. овог закона.

Испуњеност захтева из члана 15. став 1. овог закона АТС проверава надзором над радом акредитованог тела за оцењивање усаглашености, у складу с правилима акредитације.

У поступку надзора из става 2. овог члана, АТС доноси одлуку о одржавању, промени обима, суспензији или укидању акредитације.

Ако у року важења акредитације утврди да је тело за оцењивање усаглашености озбиљно прекршило своје обавезе, АТС доноси одлуку о суспензији или укидању акредитације.

Одлука о суспензији акредитације доноси се најдуже на шест месеци.

Одлуку којом се утврђује промена обима, суспензија или укидање акредитације, АТС може донети и на основу писаног захтева акредитованог тела за оцењивање усаглашености.

Члан 18.

На захтев акредитованог тела за оцењивање усаглашености може се обновити акредитација по истом поступку по којем је и додељена.

Ако се након спроведеног поступка за обнављање акредитације утврди да подносилац пријаве испуњава захтеве из члана 15. став 1. овог закона, АТС доноси одлуку о обнављању акредитације и издаје сертификат о акредитацији.

Ако се након спроведеног поступка за обнављање акредитације утврди да подносилац пријаве не испуњава захтеве из члана 15. став 1. овог закона, АТС доноси одлуку да се акредитација не обнови.

Члан 19.

На одлуке из чл. 15, 17. и 18. овог закона може се поднети жалба АТС у року од 15 дана од дана достављања одлуке.

О жалби из става 1. овог члана одлучује Комисија за жалбе у року од 30 дана од дана пријема жалбе.

Комисију за жалбе образује Управни одбор АТС.

Комисија за жалбе има седам чланова од којих се један члан именује из министарства надлежног за послове акредитације, а шест чланова се именује из реда експерата за рад тела за оцењивање усаглашености: два члана из реда експерата за лабораторије, два члана из реда експерата за контролне организације и два члана из реда експерата за сертификациона тела.

Начин образовања Комисије за жалбе и њен рад ближе се уређују оснивачким актом и статутом АТС-а.

Одлука из става 2. овог члана је коначна и против ње се може покренути управни спор.

IV ПРЕКОГРАНИЧНА АКРЕДИТАЦИЈА

Члан 20.

АТС може да упутити тело за оцењивање усаглашености регистровано у Републици Србији да пријаву за акредитацију поднесе акредитационом телу друге државе, ако АТС не врши послове акредитације за одређена оцењивања усаглашености из поднете пријаве.

АТС може да затражи од акредитационог тела друге државе да изврши један део активности из поступка акредитације и у том случају сертификат о акредитацији издаје АТС.

Сертификат о акредитацији који је у складу са ставом 1. овог члана издало акредитационо тело друге државе уписује се у регистар акредитованих тела за оцењивање усаглашености који води АТС.

Члан 21.

АТС може спровести поступак акредитације на основу пријаве тела за оцењивање усаглашености из друге државе у следећим случајевима:

- 1) ако друга држава није основала национално акредитационо тело;
- 2) ако акредитационо тело друге државе не врши акредитацију за одређена оцењивања усаглашености за која је поднета пријава.

У случају из става 1. тачка 2) овог члана, уколико АТС прими пријаву за акредитацију од тела за оцењивање усаглашености из друге државе, АТС мора да обавести акредитационо тело те државе.

У поступку акредитације из става 2. овог члана акредитационо тело друге државе може да учествује као посматрач.

АТС може, на захтев акредитационог тела друге државе, да обави део активности у поступку акредитације тела за оцењивање усаглашености из те државе.

Члан 22.

АТС након завршеног колегијалног оцењивања може да склапа са акредитационим телима других држава и европским и другим међународним организацијама за акредитацију споразуме о међусобном признавању еквивалентности система акредитације.

V НАДЗОР НАД РАДОМ АТС

Члан 23.

Надзор над радом АТС-а у обављању послова из чл. 3. и 8. овог закона врши министарство надлежно за послове акредитације, у складу са законом којим се уређује вршење послова државне управе.

VI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

Даном ступања на снагу овог закона Акредитационо тело Србије, основано Одлуком о оснивању Акредитационог тела Србије („Службени гласник РС”, број 96/06), наставља са радом у складу са овим законом и оснивачким актом.

Одлука о оснивању Акредитационог тела Србије ускладиће се са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 25.

Акти о акредитацији издати до дана ступања на снагу овог закона важе до истека периода за који су издати.

Поступци акредитације који су започети пре ступања на снагу овог закона окончаће се по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 26.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о акредитацији („Службени лист СЦГ”, број 44/05).

Члан 27.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

3.1.9. Механизам за спровођење Закона о акредитацији

Подзаконска акта за спровођење Закона о акредитацији су:

1. Одлука о изменама оснивачког акта Акредитационог тела Србије („Службени гласник РС” бр. 14/11);
2. Статут Акредитационог тела Србије („Службени гласник РС” бр. 97/11).

Оба подзаконска акта детаљно разрађују права, обавезе и одговорности Акредитационог тела Србије, посебно начин оснивања органа управљања, обим њихове делатности, избор чланова, начин одлучивања и друга питања релевантна за рад органа управљања, као и пословање и управљање АТС-ом. Поред тога, ови акти уређују оснивање и начин пословања Савета за акредитацију и техничких комитета, правила и критеријуме за именовање њихових чланова, обим делатности, начин пословања и друга питања од значаја за њихов рад.

МЕТРОЛОГИЈА

3.1.10. Шта је нови Закон о метрологији унео као новину у српски правни систем

За време постојања државне заједнице Србије и Црне Горе, област метрологије била је у надлежности Савезног завода за метрологију као органа у саставу савезног Министарства за унутрашње економске односе. У то време, област метрологије је била уређена савезним Законом о метрологији. Након престанка постојања државне заједнице Србије и Црне Горе, МЕРП је постао надлежан за ову област у складу са чланом 9. Закона о министарствима („Службени гласник РС” бр. 16/11). Другим речима, **данас је Дирекција за мере и драгоцене метале, као орган у саставу МЕРП-а надлежна за област метрологије.** У циљу усклађивања са правним системом Републике Србије, као и у циљу преузимања европских и интернационалних трендова у области метрологије, 2010. године усвојен је нови Закон о метрологији („Службени гласник РС” бр. 30/10).

Данас, **нови Закон о метрологији представља основни правни оквир за успостављање новог метролошког система у Републици Србији.**

Приликом израде нацрта новог закона узети су у обзир акти Међународне Организације за законску метрологију: OIML D1 (елементи за израду нацрта закона о метрологији), OIML D9 (којим се уређује метролошки надзор) и правна акта ЕУ која се односе на метрологију („acquis“ Европске уније за који је надлежан Директорат ЕУ за предузећа и индустрију, поглавље 5, законска метрологија и претходно упаковани производи). Такође, овим законом су преузети термини и дефиниције Међународног речника термина у законској метрологији и термини и дефиниције Међународног речника основних и општих термина у метрологији.

Поред напред наведеног, постоје два основна разлога због којих је усвојен нови Закон о метрологији:

а) да се омогући јединствено мерење у Републици Србији кроз:

- обезбеђивање тачних мерила усклађених са међународним захтевима за та мерила;
- употребу мерних јединица усклађених са Међународним системом јединица (SI);
- обезбеђивање следивости еталона Републике Србије до међународних еталона или до еталона других држава.

б) да се омогући независно и транспарентно обављање метролошких задатака у Републици Србији.

Дирекција за мере и драгоцене метале, као орган у саставу МЕРП-а, надлежна је за обављање активности како у области законске тако и научне метрологије.

▪ У области законске метрологије у којој је оверавање мерила обавезно: Дирекција је на основу Закона о метрологији, одговорна за обављање послова из домена законске метрологије, што обухвата првенствено оцењивање усаглашености мерила са прописаним захтевима, као што су на пример, захтеви прописани у директивама MID и NAWI, односно одобрење типа и испитивање претходно упакованих производа, метролошки надзор и слично.

▪ У области научне метрологије: улога Дирекције, као националног метролошког института Републике Србије, је да обавља истраживања ради унапређења SI јединица, да примењује SI јединице кроз остварење нових и унапређење постојећих националних еталона и обезбеди њихову следивост до међународног нивоа односно до националних еталона других држава, да развија и унапређује методе еталонирања, да еталонира мерну опрему за акредитоване лабораторије за еталонирање и друге организације и кориснике и пружи им потребну техничку помоћ, да оствари везу са регионалним и међународним метролошким институцијама и да учествује у одговарајућим аранжманима о међусобном признавању (MRA).

Новине у новом Закону које се заснивају на усклађивању са правним системом Републике Србије, као и на усклађивању са европским и међународним (OIML) захтевима:

1. Усвајањем новог закона, направљена је **јасна разлика у надлежности институција задужених за метрологију**; у пракси, док је стари Закон о метрологији био на снази, Завод за метрологију у оквиру Савезног министарства за унутрашње економске односе, био је основни актер у обављању метролошких задатака; наиме, Завод за метрологију је, између осталих активности вршио оверавање мерила и у исто време био је надлежан за надзор над мерилима које је оверио; поред тога, Завод за метрологију је имао монополски положај на тржишту када је реч о мерилима, будући да је у пракси био једина институција задужена за оверавање мерила;

С друге стране, вршећи оверавање мерила и истовремено вршећи и надзор над извршеним оверавањем, Завод за метрологију је чинио типичан конфликт интереса будући да је иста институција обављала једну активност а потом надзирала резултате активности коју је сама обавила.

Одредбама новог Закона, **метролошки систем у Републици Србији** моделован је у складу са међународним и европским трендовима и њега чине следећи субјекти: **министарство надлежно за послове метрологије, односно Министарство економије и регионалног развоја (МЕРР); Дирекција за мере и драгоцене метале (ДМДМ); Метролошки савет; именована тела за оцењивање усаглашености, овлашћена тела за оверавање мерила и акредитоване лабораторије за еталонирање.**

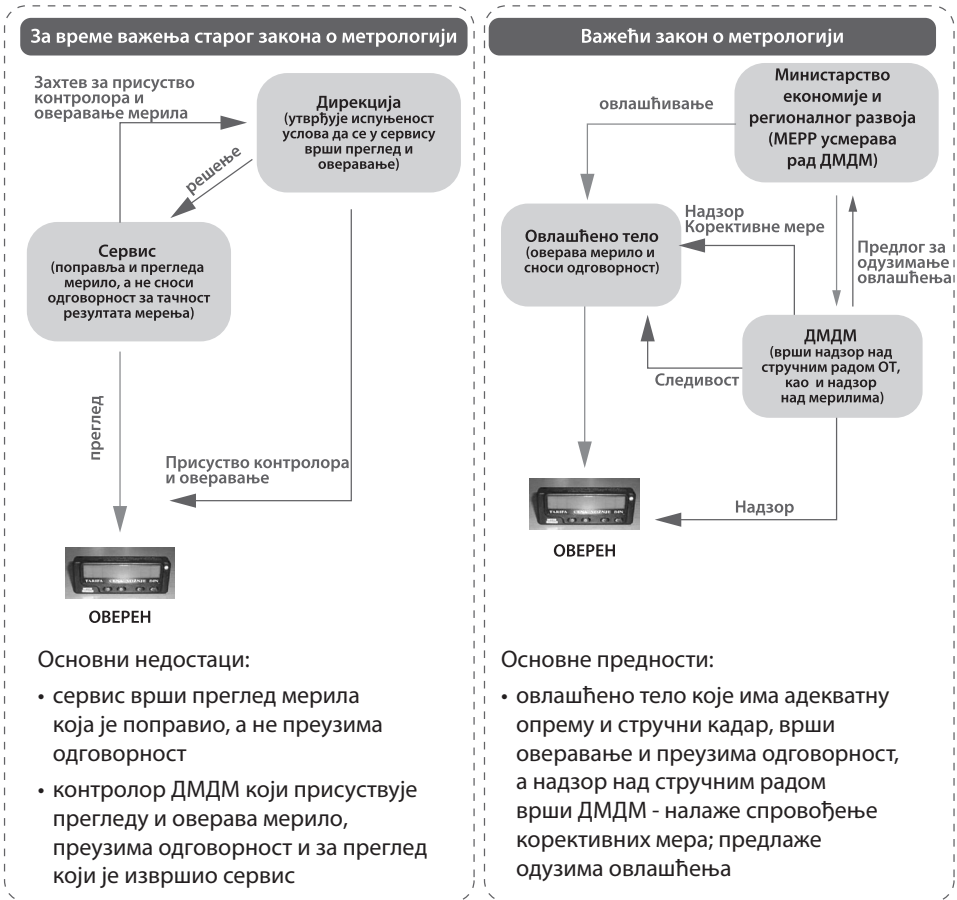
МЕРР обавља послове који се односе на стратегију развоја метрологије; ДМДМ обавља стручне послове из области научне и законске метрологије и има улогу националног метролошког института (NMI); Метролошки савет представља стручно саветодавно тело кога чине истакнути стручњаци и представници заинтересованих страна; овлашћена тела обављају оверавање мерила, а именована тела оцењивање мерила као сваког другог производа.

2. Одредбама новог Закона о метрологији, направљена је **јасна веза у активностима ДМДМ-а и овлашћених/именованих тела**; наиме, оверавање мерила (прво, редовно/периодично или ванредно), односно оцењивање усаглашености мерила са прописаним захтевима, моћи ће да обављају привредни субјекти и друга правна лица која су, на основу одговарајућег поступка, овлашћена, односно именована за обављање послова оверавања/оцењивања усаглашености мерила (овлашћена/именована тела). **Дирекција ће моћи да оверава мерила, само у случају када нема овлашћених тела за оверавање мерила у конкретном случају.** Поред тога, **Дирекција је задужена за надзор над стручним радом овлашћених/именованих тела.**

У складу са горе изнетим, Дирекција је своју организациону структуру ускладила са надлежностима које су јој дате на основу Закона о метрологији. Кључне целине организационе структуре Дирекције су: Сектор за развој метрологије, Сектор за контролу и надзор, Група за сертификацију и одељења за опште, правне и финансијске послове. Сектор за развој метрологије обавља послове националног метролошког института (NMI), док Сектор за контролу и надзор обавља послове који се односе на законску метрологију.

На овај начин избегнут је монополски положај Дирекције, као и сваки конфликт интереса у Дирекцији.

Слика испод показује активности које обављају ДМДМ и овлашћена тела, данас и за време важења старог Закона о метрологији; оверавање таксиметра је узето као пример:

До сада је овлашћено **39 контролних тела** за оверавање мерила (највише за оверавање вага и справа за мерење течног горива). **Што је више контролних тела овлашћених за послове оверавања мерила присутно на тржишту, све је мање простора и потребе за обављање ових послова од стране Дирекције за мере и драгоцене метале.**

Основна разлика између овлашћених тела за оверавање мерила, према одредбама Закона о метрологији, и тела именованих за оцењивање усаглашености у складу са Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености и подзаконских аката за спровођење овог Закона је у њиховом статусу:

- ⇒ **именована тела** су углавном тела у приватној својини која функционишу на тржишту и произвођачи имају слободу избора међу њима;
- ⇒ **овлашћена тела за оверавање мерила** су углавном у приватној својини, али су истовремено „ангажована“ од стране државе и она као таква представљају „представнике“ државе који обављају поверена јавна овлашћења.

Као илустрацију, наводимо следеће **елементе државног ауторитета који се могу препознати код овлашћених тела**:

- 1) **снабдевање овлашћених тела државним жиговима од стране државе који се користе приликом оверавања мерила** – контролно тело ставља *државни жиг* на мерило уместо издавања сертификата/уверења;
- 2) **ценовник овлашћеног контролног тела мора бити одобрен од стране Владе** што није случај са телима (лабораторије за испитивање, контролна тела, сертификациона тела) која су именована у складу са Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености и подзаконским актима за његово спровођење;

3. У складу са Законом о метрологији, **акредитација је предуслов за овлашћивање тела за обављање активности оверавања мерила**. Наиме, предузетници и правна лица могу спроводити оверавање мерила уколико су претходно акредитовани за контролисање у одговарајућем обиму за врсту мерила која се у конкретном случају оверава.

Као што можемо да приметимо ово решење се разликује од решења предвиђеног Законом о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености. Наиме, према одредбама поменутог Закона, акредитација није предуслов за именовање тела за оцењивање усаглашености, али је инструмент који се највише препоручује, мада и друга документација такође може бити релевантна за доказивање компетентности тела за оцењивање усаглашености.

4. Усвајањем новог Закона, **јасно је дефинисана сврха обавезне законске контроле мерила у функцији њиховог коришћења**, и то:

- ⇒ промет роба и услуга;
- ⇒ заштита здравља и опште безбедности;
- ⇒ заштита животне средине;
- ⇒ контрола и безбедност саобраћаја;
- ⇒ провера претходно упакованих производа и боца као мерних посуда.

Законска контрола мерила, кроз одредбе новог Закона о метрологији, остварила је **главни циљ законске метрологије – да увери грађане у тачност резултата мерења која се користе у званичним и комерцијалним трансакцијама, односно у јавном интересу**.

5. Према одредбама новог Закона, у српском правном систему постоје **три врсте контроле мерила**: оверавање мерила и одобрење типа као законска контрола мерила и оцењивање усаглашености мерила у складу са директивама Новог приступа:

а) *оверавање мерила* је поступак који обухвата преглед и означавање (жигосање) мерила и/или, издавање уверења о оверавању којим се **потврђује да је појединачно мерило у складу са одобреним типом мерила и/или да испуњава све прописане метролошке захтеве.**

У наставку је дата табела са 38 мерила за које је оверавање обавезно, са временским интервалима њиховог периодичног оверавања.

Редни број	НАЗИВ МЕРИЛА	Временски интервал периодичног оверавања мерила (у годинама)
1.	мерила дужине опште намене (мерне траке, сложива мерила дужине, метри за текстил, мерне летве за мерење нивоа течности, односно празног простора у резервоарима, мерни лењири, мерне траке с виском)*	2
2.	машине за мерење дужине жице и кабла*	2
3.	угоститељске посуде и мерне боце за складиштење	-
4.	млекомери и лактофризи	5
5.	цистерне	5
6.	резервоари и танкери	10
7.	аутоматска мерила нивоа течности*	2
8.	мерила и мерни системи за континуирано и динамичко мерење количине течности које нису вода*	1
9.	водомери*	5
10.	гасомери *	5
11.	тегови класа тачности F2, M1, M2 који се користе у промету роба и услуга	2
12.	ваге са неаутоматским функционисањем	
	- класе тачности (I), (II), (III) и (IV) до 9000 kg*	2
	- класе тачности (I), (II), (III) и (IV) преко 9000 kg*	1
13.	ваге са аутоматским функционисањем (са сабирањем дисконтинуираних резултата мерења, за сортирање, контролне ваге и етикетирке, ваге на транспортној траци, за мерење возила у покрету, дозирне ваге)*	1
14.	мерни претварачи за ваге*	-
15.	електронски мерни и показни уређаји за ваге*	-

16.	справе за одређивање хектолитарске масе житарица и уљарица	1
17.	манометри за мерење крвног притиска*	2
18.	манометри за мерење притиска у пнеуматичима*	1
19.	мерила за мерење силе кочења код моторних возила*	1
20.	мерила густине течности која се користе у промету роба и услуга	
	- ареометри	-
	- електронска мерила густине*	1
21.	алкохолметри	-
22.	етилометри*	1
23.	влажнометри за житарице и уљарице *	1
24.	анализатори издувних гасова *	1
25.	опациметри*	1
26.	рефрактометри који се користе у промету роба и услуга *	1
27.	медицински термометри (стаклени и електрични) *	-
28.	мерни трансформатори који се користе за обрачун електричне енергије	-
29.	бројила електричне енергије	
	- за индиректно прикључење*	6
	- за директно и полуиндиректно прикључење*	12
30.	мерила за испитивање електричне безбедности у нисконапонским дистрибутивним мрежама (електричне отпорности према земљи, електричне отпорности изолације, електричне импедансе петље, електричне отпорности уземљења и изједначења потенцијала, за проверу заштитних уређаја диференцијалне електричне струје)*	-
31.	уређаји за проверу великог и обореног светла на возилу (реглоскопи)	1
32.	спектрофотометри који се користе у функцији заштите здравља*	1
33.	детектори јонизујућег зрачења који се користе у функцији заштите здравља и опште безбедности и заштити животне средине	2
34.	дозиметри који се користе у функцији заштите здравља*	2
35.	мерила нивоа звука*	2
36.	таксиметри*	1
37.	мерила брзине возила у саобраћају*	1
38.	мерила топлотне енергије (комплетно мерило или рачунска јединица)*	5

Мерило које је у табели означено звездицом (*) може се оверавати само ако је за то мерило издато уверење о одобрењу типа, односно исправа о усаглашености тог мерила са прописаним захтевима.

б) *уверење о одобрењу типа мерила* је исправа или документ, који се издаје на основу претходног испитивања типа мерила, којим се **потврђује да је одређени тип мерног инструмента усаглашен са прописаним метролошким и техничким захтевима**, те да се као такав може користити у „регулисаној области“ на начин који обезбеђује поуздане резултате мерења у одређеном временском периоду; и одобрење типа је, као и оверовање мерила, обавезно, будући да се односи на законски контролисане мерне инструменте; појединачно мерило мора бити у складу са уверењем о одобрењу типа или у неким случајевима са метролошким прописом.

в) *оцењивање усаглашености мерила* је поступак испитивања и процењивања мерила, како би се утврдило да ли је или није појединачно мерило, партија мерила или читава производна серија мерила усаглашена *са свим прописаним захтевима који важе за тај тип мерила као и за сваки други производ*; ова врста поступка је обавезна када је прописана за одређене врсте мерила.

Као што видимо, одредбе новог Закона јасно разликују три врста метролошке контроле; поред тога, када је реч о оцењивању усаглашености *мерила*, прецизно су **регулисани услови за стављање истих на тржиште као сваког другог производа** (ради се о испуњавању не само прописаних метролошких захтева, већ и захтева које мора да задовољи било који индустријски производ да би био стављен на тржиште); истовремено, ове одредбе новог Закона чине правни основ за преузимање у српски правни систем директива Новог приступа (Директива о мерним инструментима, Директива о неаутоматским вагама и Директива о претходно упакованим производима).

На овај начин, кроз оцењивање усаглашености мерила, као сваког другог производа на тржишту, уведен је нови концепт контроле мерила; *оцењивање усаглашености мерила као производа разликује се од оверовања мерила*, посебно када је реч о поступку оцењивања усаглашености, стављању на мерило знака усаглашености, као и пратећих исправа о усаглашености и друге документације; поред тога, Закон прописује посебне услове које мора да испуни тело за оцењивање усаглашености да би било именовано, као и начин именовања истог.

6. Одредбама новог Закона, јасно и прецизно су дефинисани претходно упаковани производи: „претходно упаковани производи су производи који су упаковани без присуства купца при чему се количина тих производа не може променити без промене паковања, односно без отварања паковања при чему настаје видно оштећење“. Претходно упаковани производи могу се ставити на тржиште само када је њихова називна количина означена тачно, јасно и недвосмислено и када је њихова стварна количина у оквиру дозвољеног одступања од означене називне количине; поред тога, Закон **јасно дефинише елементе који су карактеристични за ову врсту производа:**

- ⇒ знак усаглашености (услови за означавање);
- ⇒ еталон запремине за испитивање претходно упакованих производа;
- ⇒ мерна боца као производ – услови за стављање на тржиште;
- ⇒ ванредно испитивање усаглашености претходно упакованих производа са метролошким захтевима;
- ⇒ изузетак – бесплатни узорци који се користе у маркетингу и пружању услуга (у авионима, бродовима и возовима).

7. Усвајањем новог Закона о метрологији **унапређен је поступак признавања страних докумената и знакова усаглашености**; наиме, поред постојећег решења, када се документи признају у Републици Србији, уколико су издати у складу са закљученим међународним уговором, новим Законом је предвиђена и друга могућност важења страних докумената и знакова усаглашености: министар има право да призна инострана уверења о одобрењу типа мерила, уверење о оверавању мерила, односно жигове и друге знаке усаглашености *под условом да се ови документи, односно жигови, издају у складу са условима прописаним у Републици Србији.*

8. Једна од најважнијих новина уведених новим Законом о метрологији је чињеница да је **метролошки надзор поверен Дирекцији за мере и драгоцене метале, као кључни задатак стриктно одвојен од осталих задатака** (одобрења типа мерила, оверавања мерила за случајеве када не постоје овлашћена тела и сл.); према одредбама новог Закона о метрологији, **надзор обухвата следеће**:

- ⇒ мерила на тржишту;
- ⇒ мерила у употреби;
- ⇒ претходно упаковани производи;
- ⇒ употребу законских мерних јединица;
- ⇒ стручни рад овлашћених и именованих тела.

9. Усвајањем новог Закона о метрологији, **осигурана је транспарентност следивости до међународних еталона.**

ДМДМ, као национални метролошки институт (NMI) Србије и потписник CIPM MRA за одређене могућности еталонирања и мерења (CMCs) које се налазе у BIPM (Bureau International des Poids et Mesures – Међународни биро за тегове и мере) бази података (BIPM KCDB), еталонирањем обезбеђује следивост до међународних еталона SI јединица за све кориснике у Републици Србији (привреда, индустрија, лабораторије за еталонирање, тела за оцењивање усаглашености и др.). У непрекидном ланцу следивости, непосредно испод Дирекције, налазе се акредитоване лабораторије за еталонирање (акредитоване од Акредитационог тела Србије) које еталонирањем обезбеђују својим корисницима следивост до националних еталона SI јединица. Корисници из Србије се могу, за обезбеђивање следивости, обратити и националним метролошким институтима других држава чији се CMCs налазе у BIPM KCDB бази или акредитованим лабораторијама за еталонирање, које су акредитоване од стране акредитационих тела других држава, а која су потписници EA MLA, односно ILAC MRA.

Потреба за остваривањем одговарајуће следивости мерења до дефиниција SI јединица је нарочито изражена у области индустријске метрологије.

На слици је приказан начин на који се ланац следивости до националних, односно међународних, еталона тренутно остварује у Србији.

Дирекција своје CMCs објављује у KCDB бази преко EURAMET-а (своје РМО - Регионалне метролошке организације).

Области мерења и одговарајући EURAMET технички комитет		CMCs објављене у BIPM KCDB	CMCs у поступку провере	Кључна и допунска поређења
ТС-ЕМ	ЕЛЕКТРИЦИТЕТ И МАГНЕТИЗАМ	ДА		ДА
ТС-L	ДИМЕНЗИОНЕ ВЕЛИЧИНЕ	ДА		ДА
ТС-M	МАСА	ДА		ДА
ТС-PR	ФОТОМЕТРИЈА	ДА		ДА
ТС-T	ТЕМПЕРАТУРА	ДА		ДА
ТС-TF	ВРЕМЕ И ФРЕКВЕНЦИЈА	ДА		ДА

Дирекција у KCDB бази има објављено 149 CMCs и то из области: електрицитета и магнетизма 93; димензионих величина и фреквенције ласерског зрачења 9; масе 10; фотометрије 11; температуре 13 и времена и фреквенције 12. У овим областима, у складу са CIPM MRA, национални еталони Србије и уверења о еталонирању и резултати мерења, које издаје Дирекција за мере и драгоцене метале, узајамно су признати широм света од свих NMI који су потписници овог споразума.

3.1.11. Закон о метрологији („Сл. гласник РС”, бр. 30/2010)

І ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овим законом уређује се организација послова метрологије, законске мерне јединице и еталони Републике Србије, стављање у промет и употреба мерила, оцењивање усаглашености мерила с прописаним захтевима, претходно упаковани производи, важење страних знакова и докумената, надзор, као и друга питања од значаја за метрологију.

Циљ

Члан 2.

Циљ овог закона је да обезбеди употребу тачних мерила усклађених са међународним утврђеним захтевима и мерних јединица усклађених са Међународним системом јединица, следивост еталона Републике Србије до међународних еталона или националних еталона других држава и јединствено мерење у Републици Србији.

Примена

Члан 3.

Одредбе овог закона којима се уређује законска контрола мерила, примењују се на мерила која се употребљавају за мерења у области заштите здравља и опште безбедности, заштите животне средине, контроле и безбедности саобраћаја, као и у промету роба и услуга.

Одредбе овог закона којима се уређују услови за стављање мерила у промет и употребу примењују се једнако на сва мерила без обзира на њихово порекло.

Доступност резултата мерења

Члан 4.

Резултати мерења која се врше, на захтев или за потребе државних органа, у јавном интересу, нарочито у области заштите здравља и опште безбедности, као и заштите животне средине доступни су правним и физичким лицима у складу са прописима којима се уређује доступност информација од јавног значаја.

Значење појмова

Члан 5.

Поједини појмови у смислу овог закона имају следеће значење:

- 1) *законске мерне јединице* су мерне јединице чија је примена обавезна у Републици Србији;
- 2) *еталон* је материјализована мера, мерило, референтни материјал или мерни систем који представља реализацију дефиниције дате величине са наведеном вредношћу величине и придруженом мерном несигурношћу, тако да служи као референца;
- 3) *еталон Републике Србије* је еталон који је одлуком органа државне управе надлежног за послове метрологије признат као основа за додељивање вредности величине другим еталонима одређене величине;
- 4) *међународни еталон* је еталон признат од потписника међународног споразума;
- 5) *референтни материјал* је материјал довољно хомоген и стабилан у односу на одређена својства, који је установљен да одговара предвиђеној употреби у мерењу или испитивању називних својстава;
- 6) *сертификовани референтни материјал* је референтни материјал праћен сертификатом који обезбеђује једну или више одређених вредности особина са придруженим мерним несигурностима и доказом о следивости;
- 7) *следивост* је особина резултата мерења или вредности еталона помоћу које се тај резултат односно еталон може довести у везу са назначеним референцама, националним или међународним еталонима, посредством непрекидног ланца поређења која имају назначене несигурности;
- 8) *еталонирање* је скуп поступака којима се, под одређеним условима, успоставља однос између вредности величина, са њиховим мерним несигурностима, које остварују еталони, и одговарајућих показивања, са придруженим мерним несигурностима, које даје резултат мерења;
- 9) *мерило* је уређај који се користи за мерења, сам или у склопу са једним или више уређаја;
- 10) *законска метролошка контрола* обухвата законску контролу, метролошки надзор и метролошку експертизу;
- 11) *законска контрола мерила* обухвата све законске активности којима подлежу мерила као што су одобрење типа, оверавање мерила и друго;
- 12) *метролошки надзор* је контрола спроведена над производњом, увозом, уградњом, употребом, одржавањем и поправком мерила, обављен ради провере употребе мерила у складу са законом и другим прописима, као и ради провере тачности количина назначених, односно садржаних у претходно упакованим производима;
- 13) *метролошка експертиза* обухвата све радње у циљу проучавања и доказивања, на пример вештачења на суду, стања мерила и одређивања његових метролошких својстава, између осталог позивањем на одговарајуће законске захтеве;

- 14) *оцењивање усаглашености мерила* је испитивање и процењивање мерила да би се утврдило да ли је појединачно мерило, партија мерила или произведена серија мерила усаглашена са свим прописаним захтевима који се примењују на тај тип мерила;
- 15) *уверење о одобрењу типа мерила* је исправа или документ који се издаје на основу претходног испитивања типа мерила, којим се потврђује да је тај тип мерила усклађен са прописаним метролошким и техничким захтевима и да је мерило тог типа подесно за употребу у прописаној области на такав начин да се очекује да даје поуздане резултате мерења у одређеном временском периоду;
- 16) *оверавање мерила* је поступак који обухвата преглед и означавање (жигосање) мерила, односно издавање уверења о оверавању мерила, а којим се констатује и потврђује да је мерило усклађено са прописаним метролошким захтевима;
- 17) *претходно упаковани производи* су производи који су упаковани без присуства купца, при чему се количина тих производа не може променити без промене паковања односно без отварања паковања при чему настаје видно оштећење.

II ОРГАНИЗАЦИЈА ПОСЛОВА МЕТРОЛОГИЈЕ

Обављање послова метрологије

Члан 6.

Министарство надлежно за послове метрологије обавља послове који се односе на стратегију развоја метрологије, прати и координира извршавање послова из области метрологије (у даљем тексту: Министарство).

Стручне и са њима повезане извршне послове у области метрологије обавља Дирекција за мере и драгоцене метале, орган управе надлежан за послове метрологије (у даљем тексту: Дирекција).

Послове оверавања мерила обављају привредни субјекти и друга правна лица која су у складу са овим законом овлашћена за обављање тих послова (у даљем тексту: овлашћена тела).

Послове оцењивања усаглашености мерила са прописаним захтевима обављају привредни субјекти и друга правна лица која су у складу са овим законом именована за обављање тих послова (у даљем тексту: именована тела).

Дирекција

Члан 7.

Дирекција обавља следеће послове:

- 1) стара се о систему законских мерних јединица у Републици Србији;
- 2) развија, остварује, проглашава, чува, одржава, усавршава еталоне Републике Србије;

- 3) обезбеђује метролошку следивост;
- 4) обавља послове метролошке експертизе;
- 5) спроводи испитивање претходно упакованих производа, ради провере испуњености метролошких захтева;
- 6) представља Републику Србију у међународним и регионалним метролошким организацијама и успоставља сарадњу у области метрологије;
- 7) врши метролошки надзор;
- 8) оцењивања усаглашености мерила;
- 9) одлучује у управним поступцима из области метрологије;
- 10) учествује у припреми прописа из области метрологије;
- 11) води регистар мерила која подлежу законској контроли;
- 12) обезбеђује метролошке информације и издаје службено гласило;
- 13) дистрибуције времена;
- 14) обавља и друге послове из области метрологије у складу са законом.

Осим послова из става 1. тач. 1) до 13) овог члана Дирекција обавља и послове оверавања мерила за чије оверавање нема овлашћених тела, с тим да се оверавање тих мерила врши на начин који обезбеђује независност и непристрасност.

Овлашћена тела

Члан 8.

Привредни субјекти и друга правна лица могу обављати послове оверавања мерила, ако имају акт о акредитацији прибављен у поступку акредитације и ако испуњавају прописане услове, а нарочито у погледу:

- 1) стручне оспособљености запослених и других ангажованих лица;
- 2) просторија и опреме за рад;
- 3) обима оверавања мерила;
- 4) независности и непристрасности у односу на лица повезана са мерилом које је предмет оверавања;
- 5) поступања по приговорима на рад и донете одлуке;
- 6) поверљивости, односно чувања пословне тајне;
- 7) осигурања од одговорности за штету.

Министар надлежан за послове метрологије (у даљем тексту: министар) ближе прописује услове из става 1. овог члана.

Члан 9.

Министар решењем утврђује испуњеност услова за обављање послова оверавања

мерила из члана 8. овог закона.

При доношењу решења из става 1. овог члана сматраће се да привредни субјект односно друго правно лице испуњава прописане услове за оверавање мерила ако је обим послова прегледа и испитивања мерила у целисти покривен обимом послова садржаних у акту о акредитацији, који је то правно лице прибавило у поступку акредитације.

Захтев за утврђивање испуњености услова из става 1. овог члана подноси привредни субјект и друго правно лице Министарству.

Решење из става 1. овог члана издаје се на период од три године.

Решење из става 1. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Овлашћено тело подноси захтев за обнављање решења из става 1. овог члана најкасније три месеца пре истека периода на које је решење издато.

Ако Министарство не одлучи по поднетом захтеву у року од 60 дана од дана подношења захтева из става 6. овог члана, а најкасније до дана истека периода на који је решење издато, овлашћено тело може да настави да обавља послове оверавања мерила на основу постојећег решења.

На питања која овим законом нису посебно уређена, а односе се на поступак доношења решења о овлашћивању, обнављању овлашћивања односно укидању овлашћења примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак.

Трошкове оверавања мерила које спроводи овлашћено тело сноси подносилац захтева за оверавање мерила у висини која је одређена ценовником, који утврђује овлашћено тело уз сагласност Владе.

Послове оверавања мерила овлашћено тело обавља као поверене послове.

Члан 10.

Овлашћено тело дужно је да води евиденцију која нарочито садржи податке о:

- 1) имену и адреси, односно пословном имену и седишту подносиоца захтева за оверавање мерила;
- 2) датуму извршеног прегледа и оверавања мерила;
- 3) издатим жиговима односно уверењима о оверавању мерила.

Овлашћено тело дужно је да евиденцију из става 1. овог члана чува најмање три године.

На захтев Дирекције, овлашћено тело дужно је да Дирекцији достави податке из евиденције из става 1. овог члана.

Министар ближе прописује садржину и образац евиденције из става 1. овог члана као и начин вођења те евиденције.

Члан 11.

Овлашћено тело које престане да испуњава прописане услове дужно је да о томе без одлагања обавести Министарство, као и о свим променама које би могле утицати на испуњеност прописаних услова.

Овлашћено тело може да престане са обављањем послова оверавања мерила и пре истека периода на који је издато решење о овлашћивању, о чему обавештава Министарство, с тим да је дужно да послове оверавања мерила обавља у року који не може бити краћи од 90 дана од дана достављања обавештења Министарству.

Министарство као јавну књигу води регистар овлашћених тела за оверавање мерила.

Начин овлашћивања, вођење регистра овлашћених тела, као и друга питања везана за рад овлашћених тела ближе уређује министар.

Метролошки савет

Члан 12.

Ради давања стручних мишљења и учествовања у реализацији пројектних задатака из области метрологије Влада оснива Метролошки савет као стручно саветодавно тело.

Метролошки савет:

- 1) даје стручна мишљења у погледу развоја метролошког система Републике Србије;
- 2) предлаже научне и образовне активности у области метрологије;
- 3) предлаже приоритете у научним истраживачко-развојним пројектима у области метрологије.

Метролошки савет на захтев Министарства даје стручна образложења, односно мишљења, поводом објављених метролошких информација које су од јавног интереса.

У Метролошки савет именују се истакнути стручњаци из области метрологије, као и представници заинтересованих страна за метрологију.

Метролошки савет има председника и најмање шест чланова.

Метролошки савет доноси пословник о раду.

Стручне и административне послове за потребе Метролошког савета врши Министарство.

III ЗАКОНСКЕ МЕРНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Члан 13.

Законске мерне јединице које се употребљавају у Републици Србији су:

- 1) јединице Међународног система јединица (Systeme International d'Units, SI);

2) јединице које нису обухваћене Међународним системом јединица, а које се могу користити у складу са овим законом.

Законске мерне јединице из става 1. тачка 2) овог члана као и начин њихове употребе ближе уређује Влада.

IV ЕТАЛОНИ

Еталони Републике Србије

Члан 14.

Еталон Републике Србије је еталон који је одлуком директора Дирекције признат као основа за додељивање вредности величине другим еталонима одређене величине (у даљем тексту: национални еталон).

Дирекција развија, остварује, проглашава, чува, одржава и усавршава националне еталоне и обезбеђује њихову следивост до међународног нивоа.

Одлука из става 1. овог члана се доноси под условом да еталон представља реализацију дефиниције дате величине са наведеном вредношћу величине и придруженом мерном несигурношћу, тако да служи као референца и да је следив до међународних еталона или националних еталона других држава са одговарајућим метролошким карактеристикама.

Изузетно, директор Дирекције може одлуку из става 1. овог члана донети и за еталон који се чува, одржава и чије се метролошке карактеристике унапређују од стране другог органа државне управе, односно другог правног лица, које испуњава прописане услове, а нарочито у погледу:

- 1) стручне оспособљености запослених и других ангажованих лица;
- 2) просторија и опреме за рад;
- 3) обезбеђења следивости до међународног еталона или националних еталона других држава.

Национални еталони морају бити следиви до међународних еталона или националних еталона других држава са одговарајућим метролошким карактеристикама.

Министар ближе прописује услове за признавање националних еталона за поједине величине из става 1. овог члана.

V ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ МЕРИЛА СА ПРОПИСАНИМ ЗАХТЕВИМА

Члан 15.

Мерило се ставља на тржиште само ако је усаглашено са прописаним захтевима, ако је његова усаглашеност оцењена према прописаном поступку, ако је означено у складу са прописима и ако га прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација.

Министар за поједина мерила ближе прописује захтеве, поступке оцењивања усаглашености, означавање, исправе о усаглашености и документацију из става 1. овог члана.

Ако је актом из става 2. овог члана утврђено да оцењивање усаглашености спроводи именовано тело, тим актом се утврђују и услови које то тело мора да испуни нарочито у погледу:

- 1) стручне оспособљености запослених и других ангажованих лица;
- 2) просторија и опреме за рад;
- 3) независности и непристрасности у односу на лица повезана са мерилем које је предмет оцењивања усаглашености;
- 4) поверљивости, односно чувања пословне тајне;
- 5) поступања по приговорима на рад и донете одлуке;
- 6) осигурања од одговорности за штету.

Члан 16.

Министар решењем утврђује испуњеност услова из члана 15. овог закона.

Захтев за утврђивање испуњености услова из става 1. овог члана подноси привредни субјект и друго правно лице Министарству.

Решење из става 1. овог члана је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Решење из става 1. овог члана издаје се на период од три године.

Именовано тело подноси захтев за обнављање решења из става 1. овог члана најкасније три месеца пре истека периода на које је решење издато.

Ако Министарство не одлучи по поднетом захтеву у року од 60 дана од дана подношења захтева из става 5. овог члана, а најкасније до дана истека периода на који је решење издато, именовано тело може да настави да обавља послове оцењивања усаглашености мерила на основу постојећег решења.

На питања која овим законом нису посебно уређена, а односе се на поступак доношења решења о именовању, обнављању именовања, односно укидању именовања примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак.

Министарство као јавну књигу води регистар именованих тела.

Трошкове оцењивања усаглашености које спроводи именовано тело сноси подносилац захтева за оцењивање усаглашености у висини која је одређена ценовником, који утврђује именовано тело уз сагласност Владе.

Министар ближе прописује начин утврђивања испуњености услова за именовања, вођење регистра именованих тела за оцењивање усаглашености мерила, као и пријављивање именованих тела за оцењивање усаглашености мерила одговарајућој међународној организацији.

VI ЗАКОНСКА КОНТРОЛА МЕРИЛА

Употреба

Члан 17.

Законска контрола мерила (у даљем тексту: мерила) користи се у функцији:

- 1) заштите здравља и опште безбедности;
- 2) заштите животне средине;
- 3) контроле и безбедности саобраћаја;
- 4) промета роба и услуга;
- 5) провере претходно упакованих производа и боца као мерних посуда.

Министар ближе уређује врсте мерила из става 1. овог члана као и временске интервале периодичног оверавања тих мерила.

Члан 18.

Мерило се ставља на тржиште односно употребу само ако испуњава захтеве у складу са овим законом.

Резултати мерења добијени употребом мерила из става 1. овог члана морају бити следиви до националних еталона или до националних еталона других држава обухваћених Аранжманом о међусобном признавању националних еталона и уверења о еталонирању и мерењу која издају национални метролошки институти (CIPM MRA) или до међународних еталона.

Мерила се употребљавају у складу са њиховом наменом.

Прописивање метролошких захтева заснива се на следећим начелима:

- 1) да се примењују метролошки захтеви из одговарајућих међународних и европских организација и институција;
- 2) да садрже рок за обавезно периодично еталонирање еталона са којим се оверавају мерила и поједине метролошке захтеве за те еталоне када је то неопходно;
- 3) да се не стварају непотребне препреке трговини;
- 4) да се на мерила из земље с којом је потписан одговарајући међународни споразум примењују исти поступци као и на мерила домаћег порекла или мерила пореклом из било које друге земље.

Метролошке захтеве и начин утврђивања испуњености метролошких захтева за мерила, као и методе мерења прописује министар.

Обавезе лица која употребљавају мерила

Члан 19.

Лица која употребљавају мерила дужна су да:

- 1) постављају и користе мерила на начин којим се обезбеђује прописана тачност мерења и у том смислу одговорна су за техничку исправност мерила и тачност мерних резултата;
- 2) одржавају мерила у техничком стању које обезбеђује тачност мерења;
- 3) подносе на оверавање мерила у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона;
- 4) воде евиденцију о одржавању и оверавању мерила у употреби, у складу са прописима.

Лица из става 1. овог члана, као и власник мерила дужна су да мерило које више не употребљавају на видном месту означе ознаком: „мерило није у употреби“.

VII ОДОБРЕЊЕ ТИПА МЕРИЛА И ОВЕРАВАЊЕ МЕРИЛА

Одобрење типа мерила

Члан 20.

Уверење о одобрењу типа мерила издаје именовано тело, односно Дирекција, на захтев домаћег произвођача, овлашћеног увозника, односно овлашћеног дистрибутера страног произвођача мерила.

Уверење из става 1. овог члана којим се потврђује да је тај тип мерила усклађен са прописаним техничким и метролошким захтевима издаје се након спроведеног поступка испитивања типа мерила.

Ако се након спроведеног поступка испитивања типа мерила утврди да тај тип мерила није усклађен са прописаним техничким и метролошким захтевима решењем се одбија издавање уверења о одобрењу типа мерила.

Именовано тело послове из става 1. овог члана обавља као поверене послове.

Именовано тело дужно је да обавести Дирекцију о издатим уверењима о одобрењу типа мерила, о изменама и допунама које се односе на већ издата уверења, као и о повлачењу уверења.

Уверење из става 1. овог члана објављује се у службеном гласилу Дирекције, као и обавештење о повлачењу уверења.

На акте из ст. 2. и 3. овог члана може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана.

На поступак испитивања типа мерила примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, ако овим законом није другачије уређено.

Министар ближе уређује начин испитивања типа мерила за поједине врсте мерила.

Оверавање мерила

Члан 21.

Оверавање мерила обухвата преглед и жигосање мерила, односно издавање уверења о оверавању.

Оверавање мерила врши овлашћено тело, односно Дирекција након спроведеног поступка прегледа мерила чиме се потврђује да је мерило у складу са одобреним типом мерила, односно да испуњава прописане метролошке захтеве.

Уколико овлашћено тело, односно Дирекција утврди да одређено мерило није у складу са одобреним типом мерила, односно да не испуњава прописане метролошке захтеве, доноси решење којим одбија оверавање мерила.

Против решења из става 3. овог члана може се изјавити жалба Министарству, у року од 15 дана.

Оверавање мерила може бити прво, редовно или ванредно.

Овлашћено тело, односно Дирекција дужно је да, на захтев власника, односно корисника мерила, изда уверење о оверавању мерила и када је то мерило жигосано.

На питања која овим законом нису посебно уређена, а односе се на поступак оверавања мерила, доношење решења о овлашћивању, издавања уверења о одобрењу типа, примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак.

Министар за поједине врсте мерила ближе прописује периодично оверавање, начин и услове оверавање мерила, као и начин и рокове чувања потребне документације.

Прво оверавање мерила

Члан 22.

Првом оверавању подлежу нова мерила, као и мерила која нису раније оверавана.

Мерило на прво оверавање подноси домаћи произвођач, овлашћени увозник односно овлашћени дистрибутер, правно или физичко лице.

Редовно оверавање мерила

Члан 23.

Редовном оверавању подлежу мерила која су у употреби.

Редовно оверавање мерила спроводи се периодично, у прописаним временским интервалима за одређену врсту мерила.

Мерило на редовно оверавање подноси власник, односно корисник мерила.

За редовно оверавање бројила електричне енергије, мерних трансформатора, уклопних часовника, водомера, гасомера и мерила која коригују запремину течности односно гаса, коректора и мерила топлотне енергије одговорна су лица која

продају воду, односно лица одговорна за мерење електричне и топлотне енергије и природног гаса, у складу са прописима којима се уређује област енергетике.

Ванредно оверавање мерила

Члан 24.

Ванредном оверавању подлежу мерила која су због квара односно других техничких недостатака била искључена из употребе и на којима је извршена поправка, мерила на којима је извршена преправка, као и мерила за која редовно оверавање није извршено у прописаном року.

Лице које је извршило поправку или преправку мерила из става 1. овог члана дужно је да поднесе мерило на ванредно оверавање.

Жигови

Члан 25.

Жигови који се употребљавају при оверавању мерила у Републици Србији су државни жигови.

Врсту, облик и начин стављања државних жигова, који се употребљавају при оверавању мерила, као и ближи облик и садржај уверења о оверавању мерила и уверења о одобрењу типа мерила прописује министар.

Престанак важења жига, односно уверења о оверавању мерила

Члан 26.

Жиг на мерилу, односно уверење о оверавању мерила престаје да важи, ако је:

- 1) истекао рок на који је мерило оверено;
- 2) на мерилу извршена преправка која може утицати на његове метролошке карактеристике;
- 3) мерило оштећено на такав начин да је могло изгубити неко својство битно за оверавање;
- 4) жиг уништен, уклоњен, промењен или на било који други начин оштећен;
- 5) мерило променом места уградње изгубило своје метролошке карактеристике.

Мерило чији је жиг односно уверење о оверавању мерила престао да важи не сме се употребљавати.

Еталони и референтни материјали

Члан 27.

За оверавање мерила употребљавају се еталонирани радни еталони, односно сертифицирани референтни материјали.

Ванредни преглед мерила у употреби

Члан 28.

У случају сумње у исправност мерила, заинтересовано лице може тражити од овлашћеног тела, односно Дирекције ванредни преглед мерила и издавање извештаја о прегледу.

Трошкове ванредног прегледа мерила сноси подносилац захтева, ако оверено мерило са важећим жигом задовољава прописане метролошке захтеве.

Трошкове ванредног прегледа мерила сноси лице које је одговорно за редовно оверавање мерила, ако мерило не задовољава прописане метролошке захтеве.

Начин ванредног прегледа мерила, садржај и рок чувања извештаја о прегледу мерила ближе прописује министар.

VIII ПРЕТХОДНО УПАКОВАНИ ПРОИЗВОДИ

Члан 29.

Претходно упаковани производи могу се ставити на тржиште или складиштити са намером стављања на тржиште само када је њихова називна количина означена тачно, јасно и недвосмислено и када је њихова стварна количина у оквиру дозвољеног одступања од означене називне количине.

Претходно упакованим производима у смислу овог закона не сматрају се бесплатни узорци који се као претходно упаковани производи користе у маркетингу и пружању услуга.

Министар ближе прописује поступак испитивања претходно упакованих производа ради провере испуњености метролошких захтева, захтеве за опрему која се користи у надзору количине претходно упакованих производа, метролошке захтеве које морају да испуне количине претходно упакованих производа, начин означавања количина и дозвољена одступања стварних количина од означених називних количина.

Знак усаглашености количине претходно упакованог производа са метролошким захтевима

Члан 30.

Произвођач може да стави знак усаглашености количине претходно упакованог производа са метролошким захтевима само након спроведеног прописаног документовања усаглашености количине претходно упакованог производа са прописаним метролошким захтевима.

Величину и облик знака усаглашености количине претходно упакованог производа, начин постављања, као и начин документовања усаглашености количине претходно упакованог производа са метролошким захтевима прописује министар.

Ванредно испитивање усаглашености претходно упакованих производа са метролошким захтевима

Члан 31.

Ванредно испитивање претходно упакованих производа ради провере усаглашености са прописаним метролошким захтевима и одредбама овог закона спроводи Дирекција на захтев надлежног органа, физичког или правног лица.

Еталон запремине и мерна боца

Члан 32.

Еталон запремине који се, у смислу овог закона, користи за испитивање претходно упакованих производа мора имати таква метролошка својства да га је могуће употребљавати као мерило запремине које испуњава прописане метролошке захтеве.

Мерна боца која се ставља на тржиште мора бити означена прописаним ознакама и натписима.

Метролошке захтеве за мерне боце, допуштена одступања запремине, као и натписе и ознаке на боцама као мерним посудама ближе прописује министар.

IX ВАЖЕЊЕ СТРАНИХ ЗНАКОВА И ДОКУМЕНАТА

Члан 33.

У Републици Србији важе уверења о одобрењу типа мерила и уверења о оверавању мерила, односно жигови и други знаци усаглашености издати у иностранству, ако су издати у складу са закљученим међународним уговором.

Министар може признати важење иностраног уверења о одобрењу типа мерила, уверења о оверавању мерила, односно жигова и других знакова усаглашености ако су издати под условима који обезбеђују испуњеност захтева који су у Републици Србији прописани за та мерила.

Начин признавања уверења, жигова и знакова усаглашености из става 2. овог члана ближе се уређује прописом који доноси министар.

X ФИНАНСИРАЊЕ И НАКНАДЕ

Извори финансирања

Члан 34.

Дирекција се финансира из:

- 1) буџета Републике Србије и
- 2) других извора, у складу са законом.

Накнаде

Члан 35.

За спровођење оверавања мерила, метролошких експертиза, испитивања типа мерила, испитивања претходно упакованих производа и мерних боца ради провере испуњености метролошких захтева и других послова које спроводи Дирекција у складу са овим законом плаћају се накнаде.

Висина накнаде из става 1. овог члана иста је за страна и домаћа лица.

Висину и начин плаћања накнада из става 1. овог члана утврђује Влада.

Накнаде из става 1. овог члана уплаћују се на одговарајући рачун за уплату јавних прихода буџета Републике Србије.

XI НАДЗОР

Надзор над применом Закона

Члан 36.

Надзор над применом и спровођењем овог закона и других прописа у области метрологије врши Министарство.

Метролошки надзор

Члан 37.

Метролошки надзор је надзор над производњом, прометом, увозом, уградњом, употребом, одржавањем и поправком мерила, обављен да би се проверило да ли та мерила испуњавају прописане захтеве, односно да ли се та мерила користе у складу са овим законом и другим прописима из области метрологије, као и провера тачности количина назначених и садржаних у претходно упакованим производима.

Надзор из става 1. овог члана обухвата надзор над мерилима и претходно упакованим производима који су стављени на тржиште и надзор над мерилима у употреби.

Метролошки надзор и надзор над употребом законских мерних јединица у смислу овог закона врши Дирекција преко лица овлашћених за вршење метролошког надзора.

Члан 38.

Лице овлашћено за вршење метролошког надзора мора имати службену легитимацију.

Министар ближе прописује образац и садржину легитимације из става 1. овог члана, као и начин вођења евиденције о издатим службеним легитимацијама.

Члан 39.

У вршењу метролошког надзора, лице овлашћено за вршење метролошког надзора има право и дужност да проверава:

- 1) да ли произвођач мерила спроводи прописани поступак оцењивања усаглашености мерила;
- 2) да ли је мерило које је стављено на тржиште усаглашено са прописаним захтевима;
- 3) да ли је усаглашеност мерила са прописаним захтевима оцењена према прописаном поступку и да ли је означено у складу са прописима;
- 4) да ли мерило прати прописана исправа о усаглашености и друга прописана документација;
- 5) да ли мерило које је у употреби испуњава услове прописане овим законом и другим прописима донетим на основу овог закона;
- 6) да ли лице које употребљава мерило, поставља и користи то мерило на начин којим се обезбеђује прописана тачност мерења;
- 7) да ли лице које употребљава мерило, то мерило одржава у техничком стању које обезбеђује тачност мерења и да ли води евиденцију о његовом одржавању и оверавању;
- 8) да ли је спроведено прво односно редовно оверавање мерила;
- 9) да ли је на мерилу које је у употреби престао да важи жиг односно уверење о оверавању мерила;
- 10) да ли је мерило након поправке поднето на ванредно оверавање мерила;
- 11) да ли је на претходно упакованом производу који је стављен на тржиште називна количина означена тачно, јасно и недвосмислено;
- 12) да ли стварна количина претходно упакованих производа одступа од називне количине;
- 13) да ли су претходно упаковани производи означени знаком уса-глашености на прописани начин;
- 14) дали мерна боца која је стављена на тржиште испуњава прописане метролошке захтеве и да ли је означена прописаним ознакама и натписима;
- 15) да ли се употребљавају законске мерне јединице прописане овим законом или прописима донетим на основу овог закона.

Члан 40.

Надзор над мерилима и претходно упакованим производима који су стављени на тржиште врши Дирекција.

Ако се у вршењу надзора из става 1. овог члана утврди да мерило односно претходно упаковани производ не испуњава прописане услове лице овлашћено за вршење метролошког надзора наложиће отклањање утврђених неправилности и недостатака у одређеном року и привремено забранити стављање на тржиште мерила, односно претходно упакованих производа до отклањања утврђених неправилности.

Ако недостаци из става 2. овог члана не буду отклоњени у одређеном року, лице овлашћено за вршење метролошког надзора донеће решење о повлачењу са тржишта мерила односно претходно упакованог производа.

Против решења из става 3. овог члана може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана.

Жалба не задржава извршење решења.

Члан 41.

Надзор над мерилима која су у употреби врши Дирекција.

Ако се у вршењу надзора из става 1. овог члана утврди да мерило у употреби не испуњава услове прописане овим законом или прописима из области метрологије лице овлашћено за вршење метролошког надзора наложиће отклањање утврђених неправилности и недостатака у одређеном року и привремено забранити употребу мерила до отклањања утврђених неправилности.

Ако недостаци из става 2. овог члана не буду отклоњени у одређеном року, лице овлашћено за вршење метролошког надзора донеће решење којим се забрањује употреба мерила.

Против решења из става 3. може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана.

Жалба не задржава извршење решења.

Члан 42.

Надзор над стручним радом овлашћених и именованих тела врши Дирекција преко лица овлашћених за вршење метролошког надзора.

Члан 43.

У вршењу надзора над стручним радом именованих и овлашћених тела, лице овлашћено за вршење метролошког надзора има право и дужност да проверава:

- 1) да ли је именовано односно овлашћено тело престало да испуњава прописане услове;
- 2) да ли је именовано односно овлашћено тело обавестило Министарство о промени која би могла утицати на испуњеност прописаних услова;
- 3) да ли овлашћено тело приликом оверавања мерила врши преглед мерила према прописаном поступку и начину прегледа мерила;
- 4) да ли овлашћено тело обавља оверавање мерила у складу са прописаним условима;
- 5) дали овлашћено тело за преглед мерила које оверава употребљава еталониране радне еталоне, односно сертифициковане референтне материјале;
- 6) да ли овлашћено тело чува документацију на прописани начин и у прописаним роковима;

- 7) да ли именовано тело обавља оцењивање усаглашености према прописаном поступку;
- 8) да ли је именовано тело након спроведеног поступка оцењивања усаглашености издало прописану исправу о усаглашености;
- 9) да ли именовано тело чува документацију на прописани начин и у прописаном року.

Члан 44.

Ако лице овлашћено за вршење метролошког надзора утврди да овлашћено, односно именовано тело не ради у складу са прописима наложиће отклањање утврђених неправилности и недостатака у одређеном року.

Ако у року из става 1. овог члана овлашћено односно именовано тело не отклони утврђене неправилности Дирекција ће предложити министру да укине решење о овлашћивању односно именовању.

Ако министар укине решење о овлашћивању односно именовању, овлашћено односно именовано тело брише се из регистра овлашћених односно именованих тела.

Решење из става 3. овог члана је коначно и против њега може се покренути управни спор.

Члан 45.

Начин вршења метролошког надзора и надзора над употребом законских мерних јединица ближе уређује Влада.

Члан 46.

Надлежни царински орган дужан је да сарађује са другим надлежним органима у вези са контролом мерила увезених на тржиште Републике Србије узајамним пружањем информација.

XII КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 47.

Новчаном казном од 500 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице, новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај предузетник а новчаном казном од 10.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице:

- 1) ако не употребљава законске мерне јединице које су прописане овим законом или прописима донесеним на основу овог закона (члан 13);
- 2) ако стави на тржиште мерило које није усаглашено са прописаним захтевима, чија усаглашеност није оцењена према прописаном поступку, које није означено у складу са прописима и које не прате прописане исправе о усаглашености и друга прописана документација (члан 15);

- 3) ако стави на тржиште или употребу мерила која не испуњавају захтеве овог закона, метролошке и техничке захтеве прописане у складу са овим законом (члан 18);
- 4) ако не употребљава мерила на прописан начин којим се осигурава тачност мерења, ако не одржава мерило у техничком стању које обезбеђује тачност мерења и не води евиденцију о његовом одржавању и оверавању (члан 19);
- 5) ако не обезбеди прво, редовно односно ванредно оверавање мерила (чл. 22, 23. и 24);
- 6) ако употребљава мерило чији је жиг односно уверење о оверавању мерила престало да важи (члан 26);
- 7) ако стави на тржиште или складишти са намером стављања на тржиште претходно упаковане производе чија називна количина није означена тачно, јасно и недвосмислено или када њихова стварна количина одступа од означене називне количине (члан 29);
- 8) ако стави на тржиште или складишти са намером стављања на тржиште претходно упаковане производе који нису означени знаком усаглашености на прописани начин (члан 30);
- 9) ако стави на тржиште мерну боцу која не испуњава прописане метролошке захтеве и није означена прописаним ознакама и натписима (члан 32).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 500 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу.

XIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 48.

Подзаконски акти прописани овим законом биће донети у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења подзаконских аката прописаних овим законом примењиваће се прописи донети на основу Закона о метрологији („Службени лист СЦГ”, број 44/05), уколико нису у супротности са овим законом.

Члан 49.

Уверења о одобрењу типа мерила, уверења о оверавању мерила и жигови издати до дана ступања на снагу овог закона остају на снази до истека рока на који су издати.

Решења о испуњености услова за преглед мерила која су правним лицима издата до дана ступања на снагу Закона о метрологији („Службени лист СЦГ”, број 44/05) важе најдуже две године од дана ступања на снагу овог закона, под условом да су та лица поднела пријаву за акредитацију Акредитационом телу Србије и захтев за утврђивање испуњености услова прописаних овим законом Министарству.

Члан 50.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о метрологији

(„Службени лист СЦГ”, број 44/05).

Члан 51.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

3.1.12. Механизам за спровођење Закона о метрологији

Подзаконска акта за спровођење Закона о метрологији, са годинама кад их је Влада Републике Србије усвојила, наведени су у наставку текста.

2010:

1. Уредба о висини и начину плаћања накнада за спровођење оверавања мерила, метролошких експертиза, испитивања типа мерила, испитивања претходно упакованих производа и других послова из области метрологије („Службени гласник РС”, бр. 68/2010 и 72/2010 – испр.)

Овом уредбом утврђује се висина накнада које се плаћају за спровођење оверавања мерила, метролошких експертиза, испитивања типа мерила, испитивања претходно упакованих производа и мерних боца ради провере испуњености метролошких захтева и других послова (у даљем тексту: накнада) које спроводи ДМДМ, складу са Законом о метрологији, као и начин плаћања тих накнада.

Висина накнаде за спровођење оверавања појединачних врста мерила и шифре тих послова наведени су у Прилогу - Висина накнаде за спровођење оверавања мерила која спроводи ДМДМ, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

2. Уредба о начину вршења метролошког надзора („Службени гласник РС”, бр. 88/2010)

Овом уредбом уређује се начин вршења метролошког надзора и надзора над употребом законских мерних јединица.

3. Правилник о врстама мерила за која је обавезно оверавање и временским интервалима њиховог периодичног оверавања („Службени гласник РС”, бр. 49/2010)

Овим правилником прописују се врсте мерила за која је обавезно оверавање у случају када се користе у функцији заштите здравља и опште безбедности, заштите животне средине, контроле и безбедности саобраћаја, промета робе и услуга и провере претходно упакованих производа и боца као мерних посуда, као и временски интервали периодичног оверавања тих мерила.

4. Правилник о начину признавања иностраних уверења, жигова и знакова усаглашености („Службени гласник РС” бр. 86/2010)

Овим правилником уређује се начин признавања важења у Републици Србији иностраног уверења о одобрењу типа мерила, уверења о оверавању мерила, односно жигова и других знакова усаглашености издатих у иностранству.

5. Правилник о начину овлашћивања привредних субјеката и других правних лица за обављање послова оверавања мерила и о вођењу регистра овлашћених тела („Службени гласник РС“ бр. 89/2010)

Овим правилником уређује се начин овлашћивања привредних субјеката и других правних лица за обављање послова оверавања мерила, вођење регистра овлашћених тела, као и друга питања везана за рад овлашћених тела.

6. Правилник о условима за обављање послова оверавања мерила („Службени гласник РС“, бр. 89/2010 и 56/2012)

Овим правилником ближе се прописују услови за привредне субјекте и друга правна лица за обављање послова оверавања мерила.

2011:

7. Уредба о одређеним законским мерним јединицама и начину њихове употребе („Службени гласник РС“, бр. 43/2011)

Овом уредбом уређују се законске мерне јединице које нису обухваћене Међународним системом јединица (Système International d'Units, SI), а које се могу користити у Републици Србији, у складу са законом којим се уређује метрологија, као и начин њихове употребе.

Одредбе ове уредбе не односе се на мерне јединице које се употребљавају у области ваздушног, водног и железничког саобраћаја, а које су различите од оних чија је примена обавезна на основу ове уредбе, ако је употреба таквих јединица предвиђена међународним конвенцијама и уговорима који обавезују Републику Србију.

8. Правилник о врсти, облику и начину стављања државних жигова који се употребљавају при оверавању мерила („Службени гласник РС“, бр. 57/2011)

Овим правилником прописује се врста, облик и начин стављања државних жигова који се употребљавају при оверавању мерила, као и ближи облик и садржај уверења о оверавању мерила и уверења о одобрењу типа мерила.

9. Правилник о садржини и обрасцу евиденције, као и начину вођења евиденције коју води овлашћено тело („Службени гласник РС“, бр. 58/2011)

Овим правилником прописује се садржина и образац евиденције, као и начин вођења евиденције коју воде привредни субјекти или друга правна лица која су овлашћена за обављање послова оверавања мерила.

10. Правилник о условима за признавање националних еталона („Службени гласник РС“, бр. 70/2011)

Овим правилником ближе се прописују услови за признавање еталона Републике

Србије као основе за додељивање вредности одређене величине другим еталонима те величине.

2012:

11. Правилник о оверавању мерила („Службени гласник РС”, бр. 1/2012)

Овим правилником ближе се прописује периодично оверавање мерила за поједине врсте мерила, начин и услови оверавања мерила, као и начин и рокови чувања потребне документације.

12. Правилник о обрасцу и садржини службене легитимације лица овлашћеног за вршење метролошког надзора („Службени гласник РС”, бр. 16/2012)

Овим правилником ближе се прописује образац и садржина службене легитимације лица овлашћеног за вршење метролошког надзора, као и начин вођења евиденције о издатим службеним легитимацијама.

13. Правилник о начину испитивања типа мерила („Службени гласник РС”, бр. 22/2012)

Овим правилником прописује се начин на који се врши испитивање типа мерила за мерила за која је обавезно издавање уверења о одобрењу типа мерила.

14. Правилник о начину ванредног прегледа мерила („Службени гласник РС”, бр. 54/2012)

Овим правилником ближе се прописује начин ванредног прегледа мерила, као и садржај и рок чувања извештаја о прегледу мерила.

Доле наведени правилници представљају акте којима ће три директиве Новог приступа бити преузете у српски метролошки правни систем:

1. Правилник о захтевима за ваге са неаутоматским функционисањем

Овим правилником прописују се метролошки и технички захтеви за ваге са неаутоматским функционисањем, поступци оцењивања усаглашености, исправе о усаглашености и документација која прати ваге са неаутоматским функционисањем, услови које мора да испуни именовано тело које спроводи оцењивање усаглашености, као и начин утврђивања испуњености метролошких захтева.

2. Правилник о мерилима

Овим правилником прописују се захтеви, поступци оцењивања усаглашености, означавање, исправе о усаглашености и документација за поједине уређаје и системе са функцијом мерења.

Овај правилник примењује се на мерила дефинисана у посебним прилозима који су саставни део овог правилника и који се односе на: водомере, гасомере и уређаје за конверзију запремине, бројила активне електричне енергије, мерила

топлотне енергије, мерне системе за непрекидно и динамичко мерење количина течности које нису вода, ваге са аутоматским функционисањем, таксиметре, материјализоване мере, мерила димензија и анализаторе издувних гасова.

3. Правилник о метролошким захтевима и поступку испитивања претходно упакованих производа

Овим правилником прописују се поступак испитивања претходно упакованих производа ради провере испуњености метролошких захтева, метролошки захтеви које морају да испуне количине претходно упакованих производа, начин означавања количина и дозвољена одступања стварних количина од означених називних количина, величина и облик знака усаглашености количине претходно упакованих производа, начин постављања, као и начин документовања усаглашености количине претходно упакованих производа са метролошким захтевима, као и метролошки захтеви за мерне боце, допуштена одступања запремине и натписи и ознаке на боцама као мерним посудама.

4.1. ЗАКОНИ КОЈИ ОМОГУЋАВАЈУ СПРОВОЂЕЊЕ ХОРИЗОНТАЛНИХ ЗАКОНА ИК

Закон о општој безбедности производа („Службени гласник” бр. 41/09) којим је преузета Директива о општој безбедности производа у српски правни систем, као и Закон о тржишном надзору („Службени гласник” бр. 92/11) представљају законе који подржавају циљ комплетног спровођења претходно поменутих закона и њихових подзаконских аката. Ови закони, наиме, нису у центру инфраструктуре квалитета, али без њих се не могу отворити „врата будућој, редефинисаној, конкурентној и ефикасној инфраструктури квалитета”!

4.1.1. Закон о општој безбедности производа („Службени гласник РС”, бр. 41/09)

Закон о општој безбедности производа, усвојен 2009. године, у потпуности је усклађен са принципима и основним захтевима Директиве о општој безбедности (2001/95/ЕЗ – видети поглавље 2.1.3.), којом је потпуно преузета Директива Савета 87/357/ЕЕЗ од јуна 1987. године, о усклађивању закона земаља чланица када је реч о производима, који се појављују као ризик за здравље и безбедност произвођача. Другим речима, доношењем Закона о општој безбедности производа **извршена је суштинска хармонизација са хоризонталним техничким законодавством ЕУ које обухвата и нови оквир за трговање производима усвојен у ЕУ 2008. године.**

Једна од важнијих измена, које су овим законом уведене у правни систем, је **успостављање РАПЕКС система**; наиме, овај је систем уведен у српски правни систем подзаконским актом наведеног Закона - усвајањем **Уредбе о начину успостављања и рада система брзе размене информација о опасним производима** од стране Владе. *Рад овог система има за циљ да створи обједињен системски приступ свих надлежних органа тржишног надзора у прикупљању и прослеђивању информација о опасним производима и да се даље развија регионална, односно међународна сарадња у тој области, укључујући и приступање Републике Србије систему РАПЕКС и обавештавање Европске комисије.*

Најважнији елементи Уредбе о начину успостављања и рада система брзе размене информација о опасним производима су:

- 1) **Контактна тачка** – Министарство пољопривреде, трговине и водопривреде, **сектор тржишне инспекције**, успостављена је са задатком да прикупља, обједињује и прослеђује информације о опасним производима. Она је задужена за централни регистар опасних производа и предузетих мера/поступака. Она обавештава јавност о опасним производима који представљају озбиљан ризик и извештава Владу о функционисању система брзе размене информација о опасним производима у којем учествују сви надлежни органи тржишног надзора, укључујући Управу царина која обавља царински надзор.
- 2) **Органи тржишног надзора и Управа царина** су обавезни да обавесте контактну тачку када открију опасан производ на тржишту и да поступи у складу са својим овлашћењима.
- 3) Контактна тачка прослеђује информације свим релевантним органима тржишног надзора како би извршила интензивну проверу присуства опасног производа на читавој територији и на тачкама уласка (да би се спречило даље стављање на тржиште).
- 4) Органи тржишног надзора обавештавају контактну тачку о својим налазима и поступању.
- 5) Контактна тачка прати доступне међународне базе података о опасним производима који су у промету. **Ако постоји сумња да би неки производ из базе података могао да буде на српском тржишту, сви релевантни органи тржишног надзора се обавештавају како би извршили интензивну проверу присуства опасног производа на целој територији и на тачкама уласка да би се спречило стављање на тржиште**, односно повукао са тржишта и опозвао од потрошача и других корисника.
- 6) Органи тржишног надзора обавештавају контактну тачку о својим налазима и поступцима.

Успостављање система брзе размене информација о опасним производима у Републици Србији представља систематску припрему за будућу успешну интеграцију у ЕУ РАПЕКС систем који је успостављен Директивом о општој безбедности производа и унапређен Уредбом (ЕЗ) број 765/2008.

4.1.2. Закон о тржишном надзору („Службени гласник РС”, број 92/11)

Закон о тржишном надзору усвојен је 7. децембра 2011. године, а ступио је на снагу 15. децембра исте године. Овим законом су, по први пут, у правном систему Републике Србије на једном месту кодификоване одредбе о тржишном надзору, односно по први пут су на једном месту системски уређена: општа правила тржишног надзора, органи тржишног надзора и њихов делокруг, размена информација и комуникација органа тржишног надзора, сарадња органа тржишног надзора и царинског органа, као и координација органа тржишног надзора и праћење активности тржишног надзора.

Уједно, овим законом се, по први пут, у правном систему Републике Србије

дефинише појам тржишног надзора као скуп активности које спроводе и мере које предузимају органи тржишног надзора да би се обезбедила усаглашеност производа са безбедносним, техничким и другим захтевима који су прописани одговарајућим прописима, пре свега, техничким прописима, и да би се осигурало да производи који се стављају на тржиште Републике Србије не угрожавају здравље и безбедност људи, као и друге аспекте заштите јавног интереса.

Такође, овим законом се, не искључујући примену других, конкретнијих мера прописаних законом којим се уређује општа безбедност производа, односно прописа којима се уређује инспекцијски надзор у одговарајућој области, по први пут даје јединствени и непосредни законски правни основ за вршење инспекцијског надзора над применом: техничких прописа донетих на основу закона којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености, хармонизованим са прописима Европске уније; посебних закона и прописа донетих на основу тих закона, којима се уређују захтеви за производе и оцењивање усаглашености, а који су хармонизовани са одговарајућим прописима Европске уније; као и свих других прописа у нехармонизованом подручју, којима се уређују технички и други захтеви за производе, начин руковања и употребе производа према њиховој намени и начин одржавања.

Доношењем Закона о тржишном надзору, област тржишног надзора је усклађена са одговарајућом регулативом ЕУ, пре свега са Уредбом (ЕЗ) број 765/2008 Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године, којом се прописују захтеви за акредитацију и тржишни надзор у вези са трговањем производима.

Закон о тржишном надзору је најопштији закон у области тржишног надзора (*lex generalis*), који има супсидијарни карактер, јер се примењује у оним случајевима када посебне активности и мере тржишног надзора нису предмет уређивања неких других, посебних закона (*lex specialis*).

Овај закон, афирмише тзв. проактивни приступ у вршењу тржишног надзора, јер се утврђује обавеза да органи тржишног надзора доносе годишње програме тржишног надзора, на основу којих се унапред планира врста и број контрола, дефинишу се области, односно производи или групе производа које су предмет контроле.

Са друге стране, закон уводи и обавезу органа тржишног надзора да се међусобно информишу и размењују информације у обављању послова тржишног надзора, да међусобно синхронизују контроле и сл.

Истовремено, Влада доноси општи програм тржишног надзора, на период од две године, у складу са стратешким циљевима који се желе постићи у области тржишног надзора.

Закон, као новину, уводи и посебан вид координације између органа тржишног надзора који се одвија кроз рад Савета за безбедност производа. У овај савет улазе представници свих органа тржишног надзора, Привредне коморе Србије, Института за стандардизацију Србије, Акредитационог тела Србије, али и одговарајућих организација за заштиту потрошача.

Савет за безбедност производа образује Влада са задатком да: прати и анализира спровођење активности и предузимање мера тржишног надзора и ефеката тих активности и мера; даје мишљења и препоруке које се односе на спровођење прописа чију примену надзиру органи тржишног надзора; прати функционисање механизма за комуникацију и сарадњу између органа тржишног надзора и између царинског органа и органа тржишног надзора и других заинтересованих страна; даје препоруке у циљу ефикасне примене тих механизма, разматра и даје мишљење о извештајима који се односе на поступање по притужбама у вези са ризицима који проистичу из производа на које се односи овај закон и други прописи који имају за предмет техничке и друге захтеве за производе, као и о несрећама и последицама по здравље на које се сумња да су изазвани тим производима, потреби предузимања корективних мера и другим питањима које се односе на обавезе органа тржишног надзора; координира активности и мере тржишног надзора.

Посебну пажњу Закон о тржишном надзору посвећује институционализованој сарадњи и обавезама органа тржишног надзора и царинског органа у контроли производа који улазе на тржиште Републике Србије, са становишта њихове безбедности и усаглашености са прописаним захтевима.

Уводе се општа начела у области сарадње ових органа. Тако је прописано да царински орган у сарадњи са органом тржишног надзора, спроводи контролу производа који улазе на тржиште Републике Србије, у оквиру овлашћења у складу са законом, коју примењује у одговарајућем обиму у односу на одређени производ, који представља висок ниво ризика за здравље и безбедност корисника и друге видове јавног интереса, због чега постоји потреба предузимања ефикасних мера пре него што тај производ уђе на тржиште Републике Србије.

На основу информација о производу, процени ризика, степену ризика и вероватноћи наступања штетних последица изазваних тим ризиком и других информација добијених од органа тржишног надзора, царински орган је дужан да врши преглед производа у одговарајућем обиму, пре него што се тај производ пусти у слободан промет, и да, у вршењу тих дужности, сарађује са органима тржишног надзора и размењује информације које су од значаја за обављање тог надзора.

Истовремено, царински орган је дужан да прекине царински поступак и задржи пуштање производа у слободан промет када проверама производа дође до следећих налаза:

- 1) да производ показује карактеристике због којих се основано верује да, под условом да се правилно инсталира, одржава и користи, представља озбиљан ризик по здравље, безбедност, животну средину или други аспект јавног интереса;
- 2) да производ не прати писана нити електронска документација, односно да иста није у складу са прописима које произилазе из одредаба овог закона или није означен прописаним знаком усаглашености у складу са тим прописима;
- 3) да је на производ стављен знак усаглашености на погрешан или обмањујући начин.

У случају када утврди наведене чињенице, царински орган о томе одмах, а најкасније у року од 24 часа од уласка производа на царинско подручје Републике Србије, обавештава орган тржишног надзора.

Производ, чије је пуштање задржао царински орган, пушта се у слободан промет ако, у року од три радна дана после задржавања пуштања, царински орган не буде писмено обавештен, односно путем установљених система за брзу размену информација, о било којој радњи коју је предузео орган тржишног надзора и под условом да су испуњени сви други захтеви и формалности у вези са тим пуштањем.

Суштинска новина, која се односи на сарадњу и обавезе органа тржишног надзора и царинског органа, утврђена у одредбама Закона о тржишном надзору, је у поступању органа тржишног надзора. Наиме, ако орган тржишног надзора утврди да производ наведен у обавештењу добијеном од царинског органа не представља озбиљан ризик по здравље и безбедност или се не може сматрати да није усаглашен са одговарајућим прописима чија се примена надзире, царински орган пушта производ у слободан промет, под условом да су испуњени сви други захтеви и формалности у царинском поступку.

Са друге стране, ако орган тржишног надзора утврди да производ који је предмет надзора у поступку царинења представља озбиљан ризик, предузеће меру којом се забрањује стављање опасног производа на тржиште и тражиће да царински орган, на факури која прати производ и на сваком другом одговарајућем пратећем документу или у систему за електронску обраду података (уколико се обрада тих података води електронски), сачини забелешку следеће садржине: „ОПАСАН ПРОИЗВОД - ПУШТАЊЕ У СЛОБОДАН ПРОМЕТ НИЈЕ ОДОБРЕНО - Закон о тржишном надзору („Службени гласник РС”, број 92/11)“.

Међутим, кад се ради о тзв. обичној неусаглашености производа са прописаним захтевима, а не и о опасним производима, па се стављање производа на тржиште забрањује, орган тржишног надзора ће захтевати од царинског органа да, на факури која прати производ и на сваком другом одговарајућем пратећем документу или у систему за електронску обраду података (уколико се обрада података води електронски), сачини забелешку следеће садржине: „ПРОИЗВОД НИЈЕ УСАГЛАШЕН - ПУШТАЊЕ У СЛОБОДАН ПРОМЕТ НИЈЕ ОДОБРЕНО - Закон о тржишном надзору („Службени гласник РС”, број 92/11)“.

5.1. КАКО НОВИ ХОРИЗОНТАЛНИ ПРАВНИ ОКВИР УТИЧЕ НА ИНДУСТРИЈУ

Нови хоризонтални правни оквир је од кључног значаја за индустрију, као и за потрошаче. Гаранција безбедности производа је најзначајнија предност дата потрошачима, а која је проистекла доношењем четири хоризонтална закона и свих подзаконских прописа потребних за њихову примену.

У овом поглављу ћемо се усредсредити више на предности, односно повластице за индустрију, јер се оне могу посматрати са неколико различитих становишта; ове анализе ће бити урађене, не само са становишта безбедности и квалитета производа базираних на новим технологијама уведених кроз нове стандарде, већ и са становишта конкурентности српске привреде уопште, ефикасније процедуре, компетентнијих тела која пружају посебне услуге индустрији.... Побољшање у свим овим сегментима, ће имати позитиван утицај на слободно кретање робе и самим тим *довести до повећања српског извоза индустријских производа на сва тржишта у иностранству.*

5.1.1. Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености и његових подзаконских прописа

Предности, са којима ће се индустрија суочити доношењем нових законских прописа у области техничких прописа и оцењивања усаглашености, су следеће:

1. Правни основ за примену новог концепта, у погледу *производње, увоза и извоза, представља посебне предности за:*

- а) *произвођаче*: они имају нову могућност за производњу у складу са новим стандардима, и да на тај начин *уводе нове технологије у процесу производње*; а са друге стране, произвођачи *имају могућност да спроводе поступак оцењивања усаглашености и да самостално издају декларацију о усаглашености* (само-сертификација), под условом да имају потребне капацитете (сопствене лабораторије).

б) **увознике, укључујући и стране инвеститоре:** нови правни прописи стварају предуслов за увођење новог документа о усаглашености у праксу, када је у питању оцењивање усаглашености; овај документ је потврда о усаглашености, издата од стране надлежног тела за оцењивање усаглашености, као предуслов за стављање производа на тржиште Републике Србије, због чега се документ и издаје (видети Поглавље 3., потпоглавље 3.1.3.). Наиме, инострани производи, који не подлежу оцењивању усаглашености које спроводи „трећа страна“ (у ЕУ око 90% производа је под таквим режимом), у Србији подлежу *само провери докумената (изјава произвођача, извештај о испитивању и друга техничка документација)* без поновног спровођења поступка оцењивања усаглашености; овај нови поступак који за резултат има нови документ о усаглашености – *потврда о усаглашености, без непотребне двоструке процене и сертификације, има директан позитиван утицај на поједностављену, бржу, јефтинију и ефикаснију процедуру увоза и стављања производа на српско тржиште.*

С друге стране, у Србији сертификати, који прате стране производе, као резултат оцењивања усаглашености „треће стране“ пролазе кроз *поступак признавања* страних докумената (видети Поглавље 3., потпоглавље 3.1.3.); овај поступак је једноставнији, *са мање трошкова и ефикаснији је од поступка оцењивања усаглашености који захтева двоструко узорковање, испитивање и сертификацију производа.*

в) **извознике, укључујући и стране инвеститоре:** због примене транспонованих европских и међународних стандарда са којима производи морају бити усаглашени, како би задовољили захтеве директиве/правилника (претпоставка о усаглашености у регулисаној области: видети Поглавље 3., потпоглавље 3.1.1.) *омогућено је да извозе производе који су безбеднији, већег степена квалитета и, самим тим, конкурентнији.*

2. **Појачани капацитети и побољшана конкурентност у области оцењивања усаглашености:** *именовање тела за оцењивање усаглашености, кроз Закон уведено као нови елемент Новог приступа, од великог је значаја за индустрију (видети Поглавље 3., потпоглавља 3.1.1. и 3.1.3.). Нови приступ важи за мање осетљиве производе (електрични и електронски апарати, машине, лифтови, лична заштитна опрема), чију усаглашеност са техничким захтевима оцењује и сертификаује именовано тело; када држава именује одређени број тела за оцењивање усаглашености, она подлежу правилима тржишта са посебним позитивним утицајем на индустрију:*

а) **произвођач има могућност избора међу бројним именованим телима** за оцењивање усаглашености што *утиче на јачање конкурентности међу тим телима;*

б) **пошто тела за оцењивање усаглашености подлежу правилима тржишта и ван државне контроле, произвођач и тела за оцењивање усаглашености имају флексибилније односе на основу међусобних уговора** (подуговарање које одобрава произвођач може се узети као пример горепоменуте флексибилности);

в) **акт о акредитацији** се препоручује као најбољи инструмент за доказивање

компетентности тела за оцењивање усаглашености што представља *чврсту гаранцију компетентнијих и професионално оријентисаних тела за оцењивање усаглашености који пружају услуге индустрији.*

3. **Обезбеђена транспарентност свих информација потребних за индустрију: посебан информациони центар - ТЕХНИС**, који се бави српским техничким прописима, успостављен је у оквиру Сектора за инфраструктуру квалитета у Министарству економије и регионалног развоја (www.tehnis.merr.gov.rs); *привредни субјекти имају сталан приступ порталу ТЕХНИС, и на тај начин могу бити у потпуности обавештени о:*

- а) *подацима из самог портала* (новине у раду Сектора за ИК, различити правни текстови из надлежности Сектора за ИК, информације о техничком законодавству Републике Србије, итд.)
- б) *подацима из електронских регистара који се налазе у ТЕХНИС-у, о:*
 - важећим техничким прописима,
 - техничким прописима у припреми,
 - именованим и овлашћеним телима за оцењивање усаглашености,
 - овлашћеним телима за оверавање мерила,
 - страним документима о усаглашености која важе у Републици Србији.

5.1.2. Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о стандардизацији и његових подзаконских прописа

Усвајањем новог Закона о стандардизацији, *створене су многе погодности за индустрију:*

1. Индустрија је у позицији да има **нови квалитет производа, због примене транспонованих европских и међународних стандарда, а нови квалитет и нове технологије су уведени у процес производње;** у исто време, индустрија се суочава *са новим поступком оцењивања усаглашености са стандардима као добровољним поступком, пошто је примена стандарда добровољна -* *нерегулисана област (видети Поглавље 3., потпоглавље 3.1.4.).*
2. Према одредбама новог Закона о стандардизацији, *индустрија је добила прилику да буде проактивна у процесу доношења стандарда;* *наиме, све заинтересоване стране учествују у раду органа управљања ИСС-а (Скупштина, Управни одбор, Надзорни одбор, технички одбори и саветодавна тела); и на тај начин, када се ради о стандардима, индустрија утиче на процес њиховог доношења.*
3. Применом новог Закона о стандардизацији, **капацитети ИСС-а су ојачани; појачани капацитети, у погледу људских и материјалних ресурса, чине ИСС спремним да пружи нове доприносе индустрији кроз:**

- а) **обуке и семинаре у организацији ИСС-а**; наиме, по први пут, ИСС је организовао семинаре и радионице за индустрију, углавном на тему „Примена српских стандарда са посебним значајем за индустрију“; У том погледу, до сада је ИСС организовао осам семинара за индустрију на следеће теме:
- „SRPS ISO 9001“
 - „Лична заштитна опрема“
 - „SRPS ISO/IEC 27001“
- б) **транспарентност свих информација од значаја за индустрију**; транспарентност је постигнута кроз развој интернет странице ИСС-а која је доступна свим заинтересованим странама; тиме су сви подаци ИСС-а доступни индустрији, као што су:
- **цене стандарда** - Ценовник за стандарде и све сродне документе је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 54/11;
 - **могућност куповине стандарда и сродних докумената** - стандарди и сродни документи могу се купити у продавници ИСС-а директно или преко сајта ИСС-а;
 - **могућност куповине страних стандарда и сродних докумената** - ИСС има ексклузивно право на дистрибуцију страних стандарда, у складу са билатералним споразумима потписаним између ИСС-а и других националних тела за стандардизацију; цене страних стандарда одредила су национална тела за стандардизацију;
 - **могући попусти у продаји стандарда** - ИСС нуди различите категорије попушта у продаји стандарда (информација се налази на сајту ИСС-а);
 - **могућност добијања на увид садржаја стандарда без претходне куповине** - ИСС је опремљен библиотеком која је доступна свим заинтересованим странама, сваког дана од 9:00 до 15:00 часова, итд.

5.1.3. Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о акредитацији и његовим подзаконским прописима

Многе погодности за индустрију произашле су доношењем новог Закона о акредитацији:

- У складу са новим Законом, поступак акредитације спроводи независно, национално тело које делује као јавни орган (АТС), *чиме се штеди новац и јача поверење свих укључених заинтересованих страна*;
- Поуздане процене и анализе које пружа акредитација *јача поверење у процесу доношења одлука на основу тих процена и анализа*;
- Акредитација такође доприноси *јачању поверења у безбедност и квалитет производа и услуга*, пошто су оцењени од стране *надлежних органа* да испуњавају међународно прихваћене критеријуме; тиме се смањује могућност ангажовања некомпетентних оцењивача;

- Акредитација има *позитиван утицај на смањење трошкова производа и одсуство неисправних и обмањујућих производа, чиме се смањује ризик по здравље;*
- Системи менаџмента квалитета сертифициковани од стране акредитованих тела за сертификацију у компанијама имају *позитиван ефекат на јачање поверења рада компаније, њене конкурентности и олакшан приступ тржишту.*

Због свих промена новог закона, АТС је потписао мултилатерални споразум са Европском организацијом за акредитацију; *што је донело многе погодности индустрији:*

- a) *сви извештаји, анализе и потврде, издате од стране српских акредитованих тела, ће бити прихваћене и признате у Европској унији;*
- b) *српски производи се могу пласирати на европском тржишту, без додатних трошкова оцењивања усаглашености;*
- в) *све горенаведено изузетно ће допринети повећању конкурентности српске привреде, свеобухватно.*

5.1.4. Предности за индустрију, проистекле усвајањем новог Закона о метрологији и његовим подзаконским прописима

Кључне новине, које су произашле новим Законом о метрологији, а од важног значаја за индустрију, су следеће:

1. Улоге свих учесника (МЕРР, Дирекција за мере и драгоцене метале и овлашћена тела) у области метрологије су прецизно подељене, што је праћено комплетном реорганизацијом метролошког система у Републици Србији (у потпуности у складу са OIML препорукама); ова промена је позитивно утицала на индустрију: *стари систем са монополистичким положајем Дирекције за мере и драгоцене метале замењен је новим, модерним, конкурентним метролошким системом, где је више од једног учесника надлежно за метролошке послове са пуном одговорношћу према задацима у оквиру своје надлежности;*
2. Као последица тога, **успостављен је нови, модеран систем овлашћивања тела за оверавање мерила** која подлежу законској контроли (законска метрологија); због новог система овлашћивања тела за оверавања мерила, **потенцијални сукоб интереса између различитих учесника у области метрологије у потпуности је избегнут:**
 - **ДМДМ** је надлежан за метролошки надзор и оверавање мерила, само у *случајевима када не постоји овлашћено тело;*
 - **Овлашћена тела** надлежна су за оверавање мерила, којим потврђују усаглашеност конкретног мерила са *свим метролошким захтевима;*

- **Именована тела, односно ДМДМ,** надлежни су за оцењивање усаглашености мерила као било ког другог производа, са свим захтевима прописаним у директивама новог приступа (техничким и метролошким).

Ова јасна подела задатака у области метрологије има директан позитиван утицај на јачање конкурентности у овој области.

3. Успостављен је нови концепт еталонирања мерила у области индустријске метрологије; У складу са потписаним CIPM MRA, **еталони и документа о еталонирању и мерењу, које издаје Дирекција за мере и драгоцене метале, прихваћени су и признати у целом свету; што ствара посебну погодност за индустрију у области производње, продаје и извоза мерила.**

Закључак

Дугорочни циљ Сектора за ИК, у МЕРР-у, заснован на идеји да новоосновани систем у области ИК, постане интегрални део јединственог европског тржишта, захтева испуњавање одређеног броја *стратешких циљева које је требало испунити раније*:

- **Правни оквир** за слободно кретање робе усаглашен са захтевима Европске уније („2008 нови пакет за производе“) - можемо рећи да је овај циљ у потпуности остварен *у свајањем четири кључна закона који регулишу техничке прописе и оцењивање усаглашености, стандардизацију, акредитацију и метрологију, са основним циљем стављања безбедног производа на српско тржиште.*
- **Транспоноване европске техничке директиве за приоритетне секторе** - *директиве новог приступа из надлежности МЕРР-а су готово усклађене; до краја ове године, читав пакет директива новог приступа из надлежности МЕРР-а ће бити транспонован.*
- **Преношење 80% европских стандарда** - *до краја 2011, 70% свих европских стандарда је пренето; а остатак је планиран до краја 2012.*
- Акредитационо тело Србије треба да потпише **мултилатерални споразум са Европском организацијом за акредитацију**, *што ће довести до признавања српског система за акредитацију - овај циљ је остварен 23. маја 2012. године и представља огроман корак напред у европским интеграцијама.*
- Успостављен је **ефикасан систем за оцењивање усаглашености мерила, еталонирање, законску контролу мерила и метролошки надзор.**
- Међусобно признавање индустријских производа у трговини са чланицама ЕУ представља **потенцијално потписивање АССА споразума за неке специфичне секторе**: потписивање АССА споразума - реализација овог стратешког циља је планирана за крај овог процеса, наиме, након успостављања свих елемената система, укључујући и транспоноване свих директива Новог приступа у наш правни систем, *неопходно је направити процену како би се идентификовала важна област индустрије у Србији, обухваћена новотранспонованим директивама, која је спремна за „слободно кретање робе на европском и другим тржиштима“.*

Као што можемо видети из свега горенаведеног, **српски систем инфраструктуре квалитета је на правом путу - „на путу ка европским интеграцијама“; бити део европског Јединственог тржишта је кључни приоритет који се може постићи само заједничким конструктивним напорима свих „учесника игре“: МЕРР-а, АТС-а, ИСС-а и ДМДМ-а.**